

บทที่ 6

การประเมินคุณค่า เอกลักษณะสิ่งแวดล้อมเมืองและ

การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาพื้นที่กรณีศึกษา

จากการศึกษาพัฒนาการของสิ่งแวดล้อมในอดีต รวมทั้งการศึกษาสภาพแวดล้อมทั่วไปในปัจจุบัน การวิเคราะห์ประเภทและการกระจายตัวของสิ่งแวดล้อมเมืองแต่ละพื้นที่ย่อยแล้ว บทนี้เป็น การประเมินคุณค่าและเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมเมือง กรุงเทพมหานคร เพื่อหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นสถานที่ สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้งมรดกวัฒนธรรมอื่นๆที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยทาง ผู้ทำวิจัยมีหลักการในการประเมินคุณค่าและเอกลักษณ์ เพื่อนำไปสู่การเลือกพื้นที่กรณีศึกษา ในการ อนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ในบทต่อไป โดยมีขั้นตอนของการประเมินและเลือกพื้นที่กรณีศึกษาดังนี้

- 1) การประเมินคุณค่าและเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมเมือง
- 2) การวิเคราะห์การกระจายตัวและความเชื่อมโยงของสถานที่สำคัญทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
- 3) หลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่กรณีศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา
- 4) วิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหาและความต้องการของพื้นที่กรณีศึกษา

6.1 การประเมินคุณค่าและเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมเมือง

การวิเคราะห์ประเภทและการกระจายตัวของสิ่งแวดล้อมเมืองของแต่ละพื้นที่ย่อยในบทที่แล้ว ซึ่งมีองค์ประกอบมากมายที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ ทั้งที่มีลักษณะที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม เอกลักษณ์และความสำคัญของชุมชน กระจายอยู่โดยทั่วไป ดังนั้นการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เมือง กรุงเทพมหานคร จึงจำเป็นที่จะทำการประเมินคุณค่าและเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมเมือง เพื่อเลือก องค์ประกอบที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ และควรที่จะได้รับการปรับปรุง พัฒนา เพื่อส่งเสริมพื้นที่ โดยรอบที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์นั้นด้วย โดยใช้หลักการ ในการประเมินคุณค่าและเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมเมือง ดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าเพื่อกำหนดสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ ของพื้นที่ศึกษา โดยให้หลักพิจารณาจากแนวความคิดของ Roy Worskett และรองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ โดยได้กำหนดถึงลักษณะของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ประเภทต่างๆ และ ทางผู้วิจัยพิจารณาจากความเหมาะสมกับพื้นที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

1) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) พื้นที่ศึกษากรุงธนบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ และมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งมีอาคาร สถานที่และงานศิลปะแขนงต่างๆ มากมาย ได้แก่ งานสถาปัตยกรรม เช่น โบราณสถาน อนุสาวรีย์ สะพาน ปราสาท พระราชวัง โบสถ์ วิหาร วัด หรือ ศาสนสถานอื่นๆ รวมทั้งงานศิลปกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม จิตรกรรม เป็นต้น

2) สภาพโดยรอบของมรดกวัฒนธรรม สิ่งก่อสร้างแหล่ง หรือ พื้นที่(Setting) ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดและแผ่ขยายออกไป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งเป็นส่วนสนับสนุนความสำคัญและ ลักษณะเฉพาะของมรดกวัฒนธรรม

3) เอกลักษณ์ (Uniqueness) คุณลักษณะ (Character) และลักษณะเฉพาะ (Identity) ของชุมชน ได้แก่

(ก)เอกลักษณ์ด้านกิจกรรม อาชีพ วิถีชีวิต เป็นการพิจารณาถึงลักษณะ เฉพาะชุมชนที่ไม่เหมือนกับพื้นที่อื่นและมีความเก่าแก่มาแต่โบราณ ซึ่งพื้นที่ศึกษากรุงธนบุรี มีชุมชนเก่าแก่ที่มีการประกอบอาชีพที่มีเอกลักษณ์อยู่หลายชุมชน รวมถึงชุมชนริมน้ำด้วยเช่นกัน

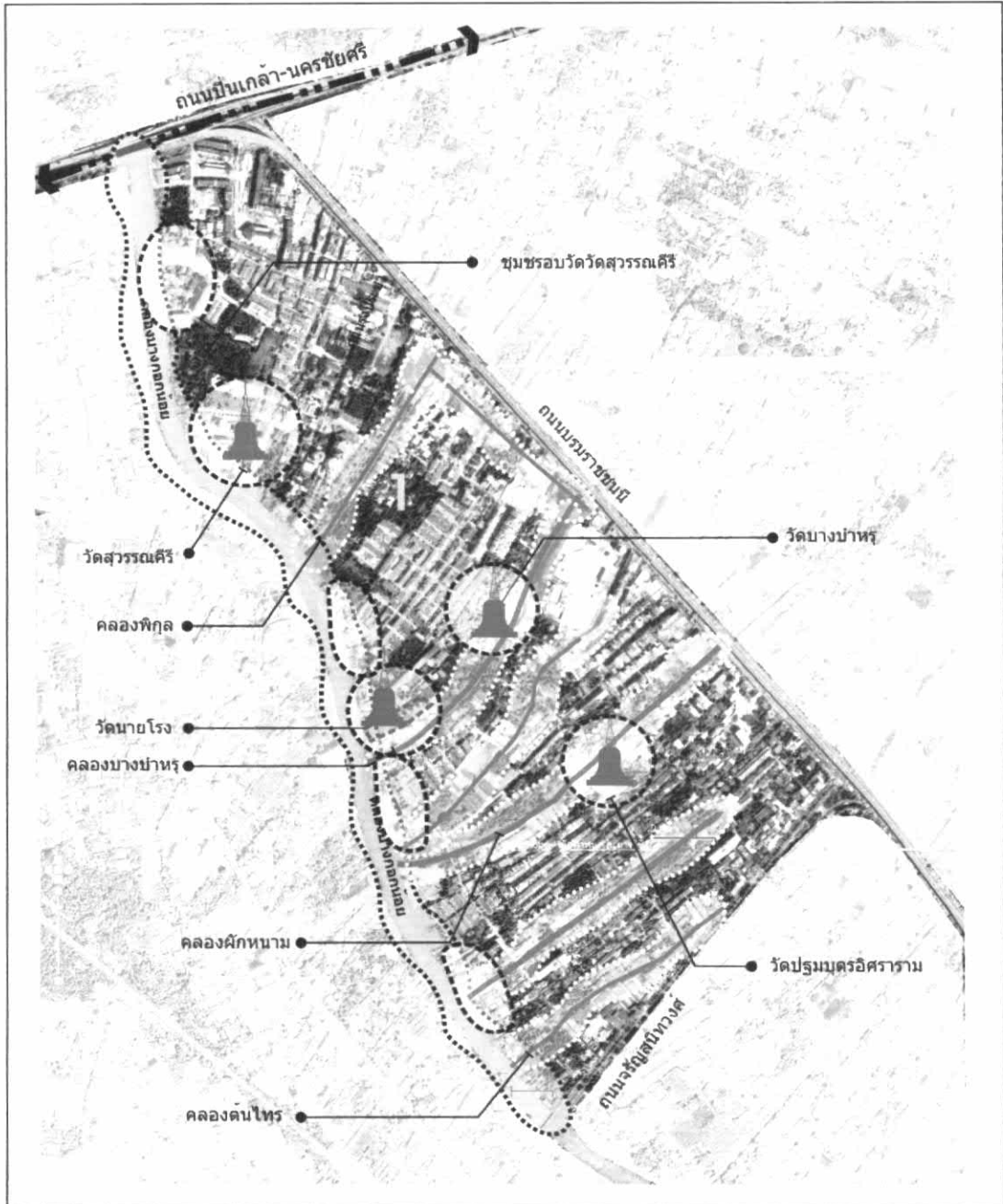
(ข)เอกลักษณ์ทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา เป็นชุมชนที่มีการรวมกลุ่มที่มีความโดดเด่น ซึ่งชุมชนในพื้นที่ศึกษา มีทั้งชุมชนชาวพุทธ อิสลาม คริสต์ เป็นต้น

4) บริเวณธรรมชาติ (Natural Areas)หรือ มรดกทางธรรมชาติ(Natural Heritage) จากหัวข้อสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ที่กล่าวมาทั้ง 4 ข้อ นี้ จะนำพิจารณาวิเคราะห์ สิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ โดยแยกพื้นที่ในการวิเคราะห์หรือออกเป็น 10 พื้นที่ที่ได้ใช้วิเคราะห์ ประเภทและการกระจายตัวในบทที่แล้ว ดังนี้

กลุ่มพื้นที่ย่อย (1) ย่านพาณิชยกรรมถนนบรมราชชนนีและริมคลองบางกอกน้อย

กลุ่มพื้นที่ย่อย 1 ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยมีวัดอยู่ จำนวน 4 แห่ง มีชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานริมน้ำมากมาย โดยสรุปผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 6.1 - 6.2 และ แผนที่ 6.1 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 1 ดังนี้ ตารางที่ 6.1 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 1

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
1. วัดสุวรรณคีรี -พระอุโบสถ(ทรงไทยก่ออิฐถือปูนแบบสมัยร.1) -กุฏิสงฆ์ (ครึ่งไม้ทรงไทย) -พระประธาน (ปางมารวิชัย) -พระพุทธรูปปางจำลองพระพุทธรูปฉาย -หอไตร (ผนังเขียนลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายก้ามปู หน้าต่าง ลายทวารบาล หน้าบันไม้สลัก รูปเทพพนม)	-ชุมชนวัดสุวรรณคีรี -คลองบางกอกน้อย	-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด -ชุมชนริมน้ำ คลองสายหลัก แม่น้ำเจ้าพระยาเดิม (บ้านไม้ 1 - 2 ชั้น ทางเดินคืบแคบ ริมคลอง)	-คลองบางกอกน้อย -คลองพิบูล

แผนที่แสดงสิ่งแวดล้อมที่ควรแก่การอนุรักษ์ กลุ่มพื้นที่ย่อย 1

สัญลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมที่ควรแก่การอนุรักษ์		KEY MAP
คลองในพื้นที่	สภาพทางธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลองและพื้นที่ริมน้ำ	
วัดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	พระราชวัง รัง	
มัสยิดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	ป้อมปราการ อนุสาวรีย์ สถานที่ราชการ	
โบสถ์คริสต์และชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	ชุมชนริมน้ำ	

แผนที่ 6.1 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 1

กลุ่มพื้นที่ย่อย (2) ย่านถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้าและปากคลองบางกอกน้อย

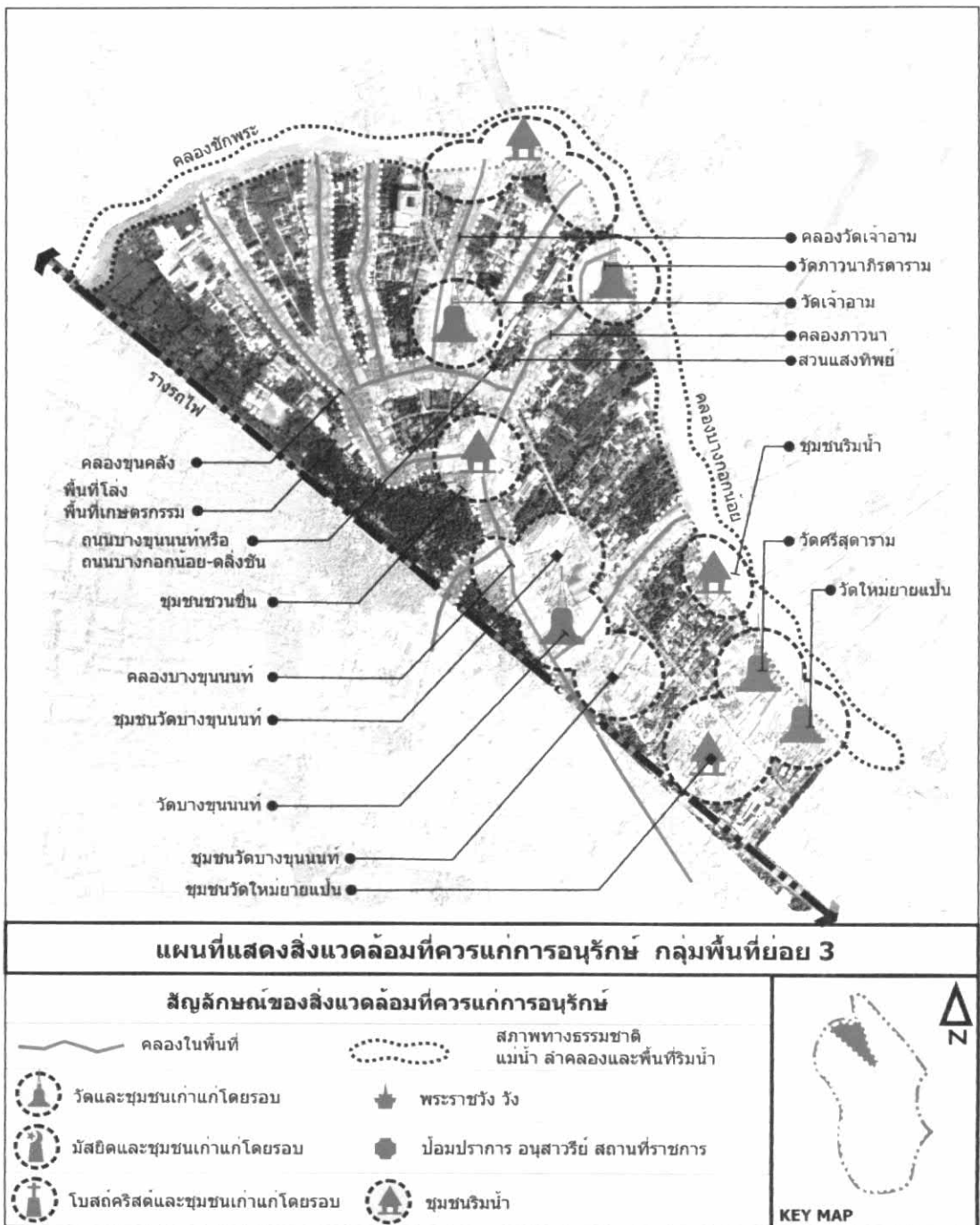

ตารางที่ 6.4 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษของกลุ่มพื้นที่ย่อย 3

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
<p>1.วัดบางขุนนนท์</p> <p>-พระอุโบสถ(พาโลรอบเสาสี่เหลี่ยม ช่างฝีมือในร.3)</p> <p>-พระพุทธรูปในวิหาร (ช่างฝีมือในสมัยอยุธยา)</p> <p>-สะพาน (หลังคาทรงไทยคลุมตลอดสะพาน)</p>	<p>-ชุมชนวัดบางขุนนนท์</p> <p>-คลองบางขุนนนท์</p>	<p>-ชุมชนดั้งเดิม</p> <p>-ชุมชนริมคลอง และริมทางรถไฟ</p> <p>(สภาพเป็นชุมชนแออัด สภาพบ้านเรือนแข็งแรง พอใช้เป็นบ้านไม้ 1 - 2 ชั้น ทางเดินเท้าภายในชุมชนเป็นถนนคอนกรีต และถนนดิน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในชุมชนอยู่ในสภาพพอใช้</p>	<p>-คลองบางขุนนนท์</p> <p>-พื้นที่ว่างริมคลอง</p>
<p>2.วัดเจ้าอาาม</p> <p>-พระอุโบสถ (มีพัทธสีมาครอบ)</p> <p>-กุฏิสงฆ์</p> <p>-ศาลาการเปรียญ (ครึ่งตึกครึ่งไม้ยกพื้นสูง)</p> <p>-ปรางค์องค์ใหญ่ (ส่วนยอดบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ)</p>	<p>-ชุมชนวัดเจ้าอาาม</p> <p>-คลองวัดเจ้าอาาม</p> <p>-พื้นที่เกษตรกรรม</p>	<p>-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด</p> <p>ทำเกษตรกรรม</p>	<p>-คลองวัดเจ้าอาาม</p> <p>-สวนสาธารณะแสงทิพย์</p> <p>-พื้นที่เกษตรกรรม</p> <p>-พื้นที่ว่างริมคลอง</p>
<p>3.วัดใหม่ยายแป้น</p> <p>-พระอุโบสถ</p> <p>-กุฏิสงฆ์(ครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง เป็นเรือนไม้ 6 หลัง)</p> <p>-ศาลาการเปรียญ (เป็นอาคารไม้)</p> <p>-หอระฆังคอนกรีต</p>	<p>-ชุมชนวัดใหม่ยายแป้น</p> <p>-คลองบางกอกน้อย</p>	<p>-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด</p> <p>-ชุมชนริมน้ำ</p> <p>(เป็นชุมชนแออัดเล็กๆข้างวัด)</p>	<p>-คลองบางกอกน้อย</p>
<p>4.วัดศรีสุทธาราม</p> <p>-พระประธาน (ปางปลงพระชนมายุสังขาร)</p> <p>-พระศรีอารย (หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์)</p> <p>-พระเจดีย์ ๕ องค์ -พระปรางค์ ๒ องค์ (ทรงไทยโบราณหน้าบันเป็นรูปเทพนม ลายก้านขด มีคันทวยรอบ หน้าต่างเป็นรูปขุม หน้าจั่วเป็นรูปเทพนม ซ่อฟ้าใบระกานาคเอี้ยว กระฉังติดประดับ)</p> <p>-พระวิหาร (ลักษณะเป็น ๘ เหลี่ยม)</p> <p>-หอไตร (ทรงไทย ภายในมีจิตรกรรมฝาผนัง)</p> <p>-พระอุโบสถ (รูปแบบสมัยรัตนโกสินทร์ ร.1)</p> <p>-กุฏิสงฆ์(เรือนไม้ทรงไทย)</p>	<p>-ชุมชนวัดศรีสุทธาราม</p> <p>-คลองบางกอกน้อย</p>	<p>-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด</p> <p>-ชุมชนริมน้ำ</p> <p>(สภาพบ้านเรือนแข็งแรง พอใช้เป็นบ้านไม้ 1 - 2 ชั้น ทางเดินเท้าภายในชุมชนเป็นถนนคอนกรีต)</p>	<p>-คลองบางกอกน้อย</p> <p>-พื้นที่ว่างริมคลอง</p>
<p>5.วัดกวางนิกิตาราม(วัดใหม่วินัยชำนานู)</p> <p>-พระอุโบสถ (ก่ออิฐถือปูน มีขนาดสูงใหญ่ รูปแบบสมัยรัตนโกสินทร์ ร.4)</p>	<p>-ชุมชนวัดกวางนิกิตาราม</p> <p>-คลองบางกอกน้อย</p>	<p>-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด</p> <p>-ชุมชนริมน้ำ</p>	<p>-คลองบางกอกน้อย</p> <p>-คลองวัดกวางนา</p>

ตารางที่ 6.5 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษของกลุ่มพื้นที่ย่อย 3 (ต่อ)

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
-พระปรางค์ทิศรอบอุโบสถ -กุฏิสงฆ์(เรือนไม้ทรงไทยโบราณ 10 หลัง) -ศาลาท่าน้ำ(ขนาดใหญ่มีภาพจิตรกรรมบนเพดาน รูปดอกไม้ใบไม้ มีภาพชาดกบนขอบด้านบนเหนือเสาด้านหลัง) -ศาลาการเปรียญ (ครึ่งตึกครึ่งไม้ยกพื้นสูง)	-คลองวัดกาวนา		

แผนที่ 6.3 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษของกลุ่มพื้นที่ย่อย 3

กลุ่มพื้นที่ย่อย (4) ย่านถนนรถไฟ สถานีรถไฟและย่านโรงพยาบาลศิริราช (ตรอกวังหลัง)

กลุ่มพื้นที่ย่อย 4 ประกอบด้วยสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ซึ่งเป็นพื้นที่กรุงเก่าธนบุรี มีอาคารและสถานที่ราชการและศาสนสถาน รวมทั้งชุมชนต่างๆ มากมาย โดยสรุปผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 6.6-6.7 และแผนที่ 6.4 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 4 ดังนี้

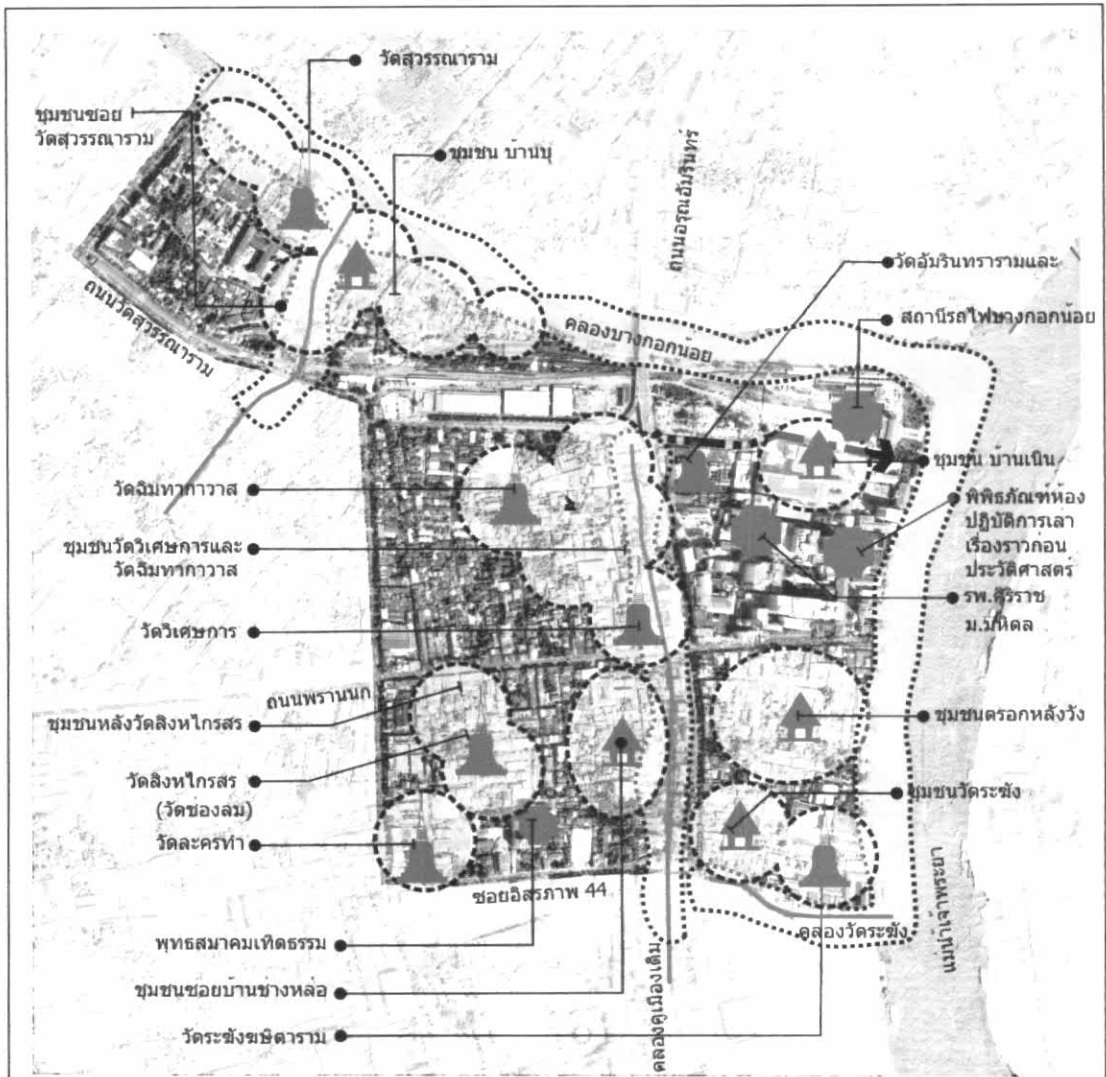
ตารางที่ 6.6 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 4

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
1. วัดวิเศษการ -พระวิหาร (ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยแบบเชียงแสนและสุโขทัย) -พระอุโบสถ (รูปแบบสมัยรัตนโกสินทร์ ร.3 ทรงศิลปะจีน ประดับชามสังคโลก)	-ชุมชนวัดวิเศษการ -คลองคูเมือง	-ชุมชนเมือง (อดีตเป็นชุมชนริมคลองคูเมืองรอบบริเวณวัด)อยู่ริมถนนสายหลัก คือ ถนนอรุณอัมรินทร์อยู่ตรงข้ามโรงพยาบาลศิริราช	-คลองคูเมือง
2. วัดจิมธากาวาส (วัดเจ็สัวจิม) -พระอุโบสถ (รูปแบบสมัยรัตนโกสินทร์ ร.3 ทรงศิลปะจีน หน้าจั่วก่อทรงจีน) -กุฏิสงฆ์(ครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง เวียนไม้ 2 หลัง) -ศาลาการเปรียญ (เป็นอาคารไม้) -หอรบั้ง	-ชุมชนวัดจิมธากาวาส -คลองคูเมือง	-ชุมชนเมือง (อดีตเป็นชุมชนริมคลองคูเมืองรอบบริเวณวัด)อยู่ริมถนนอรุณอัมรินทร์อยู่ติดกับชุมชนวัดวิเศษการ	-คลองคูเมือง
3. วัดสุวรรณาราม -พระอุโบสถ (มีระเบียงทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ซ่อฟ้าใบระกาประดับกระจก หน้าบันจำหลักลายรูปเทพนมและรูปนารายณ์ทรงครุฑปิดทอง) -ภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นฝีมือครูทองอยู่และครูคงแป๊ะ จิตรกรเอกที่มีชื่อใน ร.3 . -พระวิหาร (ซ่อฟ้าและใบระกาประดับกระจก หน้าบันจำหลักลายรูปเทพนม) -กุฏิสงฆ์ (เวียนไม้ฝาปะกนเก่าแก่) -อาชีพการทำชันลงหิน เครื่องทองลงหิน งานหัตถกรรมบ้านมู	-ชุมชนวัดสุวรรณาราม (ชุมชนบ้านมู) -คลองบางกอกน้อย -คลองวัดทอง	-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด -ชุมชนริมน้ำ -ชุมชนที่ทำชันลงหินเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณเป็นแห่งเดียวของประเทศไทย (สภาพเป็นชุมชนแอ็ดรอบวัดประกอบอาคารประเภทอาคารพาณิชย์สูง 3-4 ชั้น ริมถนนทางเข้าชุมชน ส่วนอาคารพักอาศัยเป็นบ้านไม้ 1-2 ชั้น แทรกด้วยทาวนเฮาส์ ตึกสูง เป็นต้น)	-คลองบางกอกน้อย -คลองวัดทอง
4. วัดระฆังโฆสิตาราม -พระอุโบสถ (หลังคาคลุมข 3 ชั้น ประดับซ่อฟ้าใบระกา หางหงส์และคันทวยที่สลักเสลาอย่างประณีตงดงาม) -ภาพจิตรกรรมฝาผนัง (ฝีมือของ “พระวรวงศ์วาตจิตร” จิตรกรเอกใน ร. 6 -พระปรางค์ “ได้รับการยกย่องว่า “ทำถูกแบบแผนที่สุด”)	-ชุมชนวัดระฆังฯ -แม่น้ำเจ้าพระยา -คลองวัดระฆังฯ -ท่าเรือวัดระฆังฯ	-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด -ชุมชนริมน้ำ (สภาพเป็นชุมชนแอ็ดรอบวัด มีอาคารประเภทอาคารพาณิชย์สูง ริมถนนอรุณอัมรินทร์)	-แม่น้ำเจ้าพระยา -คลองวัดระฆังฯ

ตารางที่ 6.7 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่นุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 4 (ต่อ)

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
-หอระฆัง (สร้างแบบจตุรมุข ศิลปะสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและรัตนโกสินทร์ตอนต้น ด้านบนแขวนระฆัง) -หอพระไตรปิฎก (ตำนานจันทร์เป็นตำนาน 3 หลัง แฝด มีระเบียงด้านหน้า หลังคามุงกระเบื้องชายคา มีกระจังรูป เทพนม เดิมเป็นพระตำหนัก และหอประทับของ ร.1 ซึ่งถือเป็น"ปูชนียสถานชั้นเอกของสถาปัตยกรรมไทย")			
5.วัดสิงห์ไกรสร (วัดช่องลม) -พระอุโบสถ(สร้างสมัยธนบุรีศิลปะสมัยอยุธยา) -ศาลาการเปรียญ -กุฏิสงฆ์ (สร้างด้วยไม้ 10 หลัง) -อาศิพหัตถกรรม ด้านงานหล่อพระพุทธรูปทุกรูปแบบ	-ชุมชนหลังวัดสิงห์ไกรสร -ชุมชนบ้านช่างหล่อ	-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด -ชุมชนดั้งเดิมริมคลองคูเมือง เป็นหมู่บ้านหัตถกรรม ที่มีชื่อเสียงในด้านงานหล่อพระพุทธรูปทุกแบบ	-คลองคูเมือง
6.วัดละครท่า -พระอุโบสถ พระประธาน -ศาลาการเปรียญมีมุขกลางอาคารคอนกรีต 2 ชั้น -กุฏิสงฆ์ (อาคาร 2 ชั้น 4 หลัง) -เจดีย์	-ชุมชนวัดละครท่า	-ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด	
7.วัดอัมรินทร์าราม -โบสถ์น้อย (ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยแบบทรงไทยจตุรมุข หลังคามุขลด 3 ชั้น) -มณฑปพระพุทธรูปจำลอง (เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของวัด) -พระพุทธรูปจำลอง -ศาลาการเปรียญ (แบบทรงไทย ครึ่งตึกครึ่งไม้ พระประธาน พระพุทธรูปแบบสุโขทัย) -พระตำหนักเขียว (เรือนไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ตำนานของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาเทพสุขาวดี พระเชษฐภคินีของรัชกาลที่ 1)	-สถานีรถไฟบางกอกน้อย -คลองบางกอกน้อย		-คลองบางกอกน้อย
8.โรงพยาบาลศิริราช -อาคารเก่าริมแม่น้ำ -อนุสาวรีย์สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก	-ชุมชนตรอกหลังวัง -แม่น้ำเจ้าพระยา	-ชุมชนดั้งเดิม(เป็นชุมชนตลาด มีลักษณะเป็นเมือง	-แม่น้ำเจ้าพระยา
9.พิพิธภัณฑ์ห้องปฏิบัติการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์	-แม่น้ำเจ้าพระยา -โรงพยาบาลศิริราช		
10.สถานีรถไฟบางกอกน้อย (อาคารคอนกรีตแบบยุโรปสมัย ร.5)	-แม่น้ำเจ้าพระยา -คลองบางกอกน้อย		-แม่น้ำเจ้าพระยา -คลองบางกอกน้อย

แผนที่แสดงสิ่งแวดลอมที่ควรแก่การอนุรักษ์ กลุ่มพื้นที่ย่อย 4

สัญลักษณ์ของสิ่งแวดลอมที่ควรแก่การอนุรักษ์		 KEY MAP
คลองในพื้นที่	สภาพทางธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลองและพื้นที่ริมน้ำ	
วัดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	พระราชวัง วัง	
มัสยิดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	ป้อมปราการ อนุสาวรีย์ สถานที่ราชการ	
โบสถ์คริสต์และชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	ชุมชนริมน้ำ	

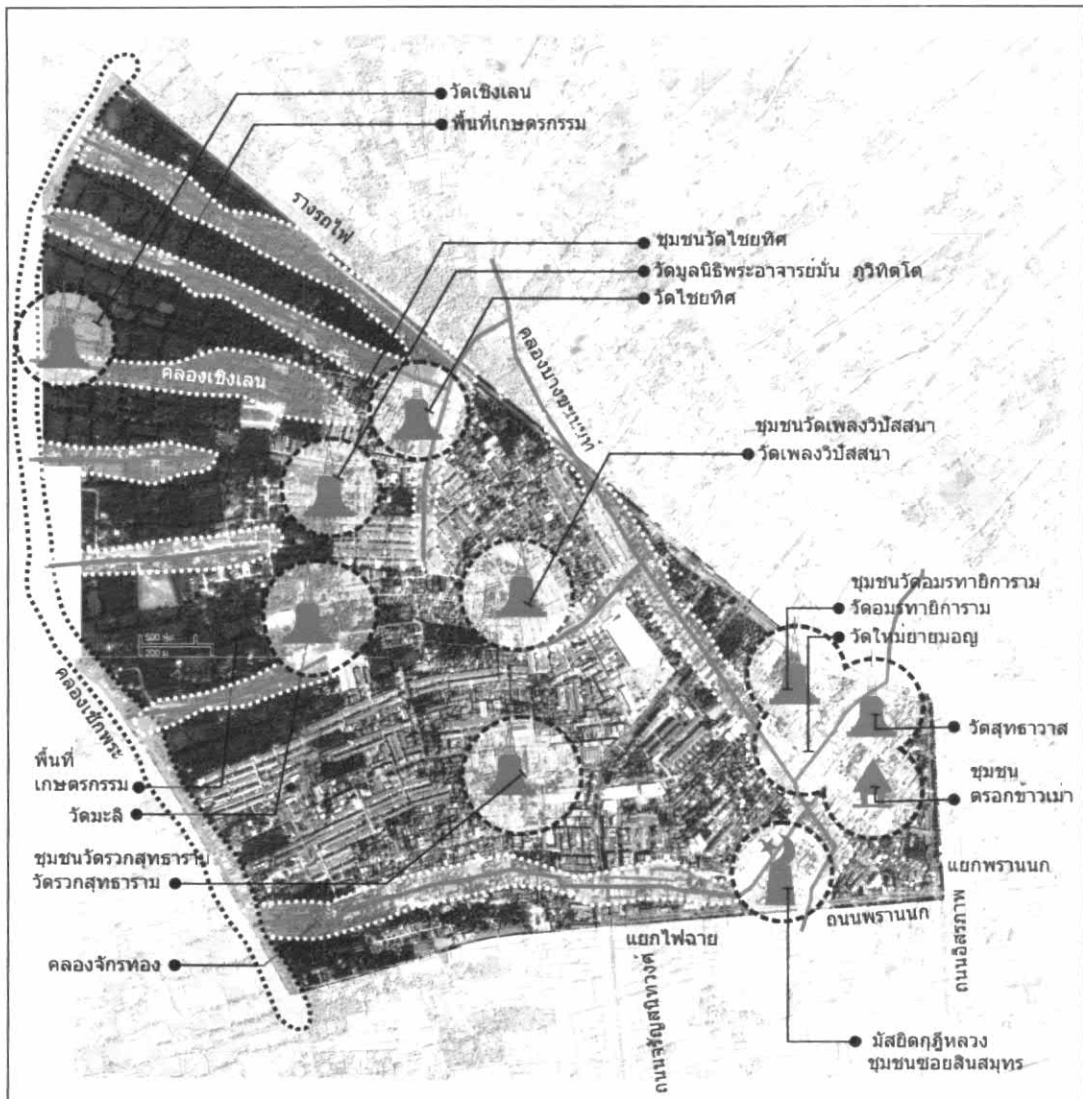
แผนที่ 6.4 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 4

กลุ่มพื้นที่ย่อย (5) แขวงบางขุนนนท์และย่านห้างแม็คโคร

กลุ่มพื้นที่ย่อย 5 ประกอบด้วยสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ประกอบด้วย วัด 6 แห่ง และมัสยิด 1 แห่ง มีชุมชนที่มีเอกลักษณ์ที่หลากหลาย โดยสรุปผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 6.8 และแผนที่ 6.5 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 5 ดังนี้

ตารางที่ 6.8 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่นุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 5

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบ มรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะ เฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือ มรดกทางธรรมชาติ
1.วัดเชิงเลน	-ชุมชนริมน้ำ -พื้นที่เกษตรกรรม -คลองชักพระ -คลองเชิงเลน	-ชุมชนริมน้ำ -ชุมชนเกษตรกรรม (ปลูกบ้านไม่ริมน้ำ เป็น ชุมชนเล็กๆ ชุมชน หนาแน่นจะอยู่ฝั่งตรง ข้ามคลองชักพระ)	-พื้นที่เกษตรกรรม -คลองชักพระ -คลองเชิงเลน
2.วัดไชยทิศ -พระอุโบสถ (มีภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่าง สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและพระพุทธรูป ปรากฏารวิชัยและพระอิศรสวาก) -พระวิหาร(บานประตูเป็นไม้แกะสลักฝีมือช่าง สมัย ร.3)	-ชุมชนบางขุนศรี -ชุมชนคลองลำง -พื้นที่เกษตรกรรม -คลองวัดไชยทิศ -คลองวัดข้างเหล็ก	-ชุมชนริมน้ำ -ชุมชนเกษตรกรรม (ปลูกบ้านไม่ริมคลอง และกระจายในพื้นที่ เกษตร เป็นชุมชนแออัด รอบๆวัด)	-พื้นที่เกษตรกรรม -คลองวัดไชยทิศ -คลองวัดข้างเหล็ก
3.วัดเพลงวิปัสณา -พระอุโบสถ (บานประตูหน้าต่างไม้แกะสลัก) -พระวิหาร (บานประตูไม้แกะสลักภายในเขียน ภาพจิตรกรรม) -กุฏิสงฆ์ (มี 64 หลัง)	-ชุมชนวัดเพลงวิปัสณา	-ชุมชนเมือง มีความเป็น ระเบียบ ถนนหนทาง สะดวก	
4.วัดรวกสุทธาราม(วัดบางขุนศรี) -พระอุโบสถ -พระวิหารหลวงพ่อคำ -กุฏิสงฆ์ (มี 7 หลัง) -ตู้พระธรรม	-ชุมชนวัดรวกสุทธาราม -คลองย่อยแยกจาก คลองจักรทอง	-ชุมชนดั้งเดิม(สภาพ แออัด)	-คลองย่อยแยกจาก คลองจักรทอง
5.วัดมะลิ -พระอุโบสถ -พระวิหาร(มีพระพุทธรูปศิลาแลง) -กุฏิสงฆ์ (มี 7 หลัง)	-ชุมชนวัดมะลิ -คลองวัดมะลิ -พื้นที่เกษตรกรรม	-ชุมชนริมน้ำ -ชุมชนเกษตรกรรม (ปลูกบ้านไม่ริมคลอง และกระจายในพื้นที่ เกษตร เป็นชุมชนแออัด ทั้งซอยเจือ เชื่อมจิตต์1 และซอย2)	-คลองวัดมะลิ -พื้นที่เกษตรกรรม
6.วัดอมรทวยการาม(วัดใหม่ยายมอญ) -พระอุโบสถ -ศาลาการเปรียญ -กุฏิสงฆ์ (มี 7 หลัง) -เจดีย์	-ชุมชนวัดอมรทวยกา ราม -คลองบางขุนนนท์ -คลองวัดทอง	-ชุมชนริมน้ำ(ปลูกบ้าน ไม่ริมคลอง เป็นชุมชน แออัดรอบวัด)	-คลองบางขุนนนท์ -คลองวัดทอง
7.วัดสุทธาวาส -พระอุโบสถ (รูปทรงแบบสมัยอยุธยา) -เจดีย์ (มีพระประจำวันรอบเจดีย์)	-ชุมชนตรอกข้าวเม่า -คลองวัดทอง	-ชุมชนดั้งเดิม(แออัด)	-คลองวัดทอง
8.มัสยิดกุฎีหลวง	-ชุมชนซอยสินสมุทร -คลองจักรทอง	-ชุมชนมุสลิม (เป็นชุมชนแออัด)	-คลองจักรทอง

แผนที่แสดงสิ่งแวดลอมที่ควรแก่การอนุรักษ์ กลุ่มพื้นที่ย่อย 5

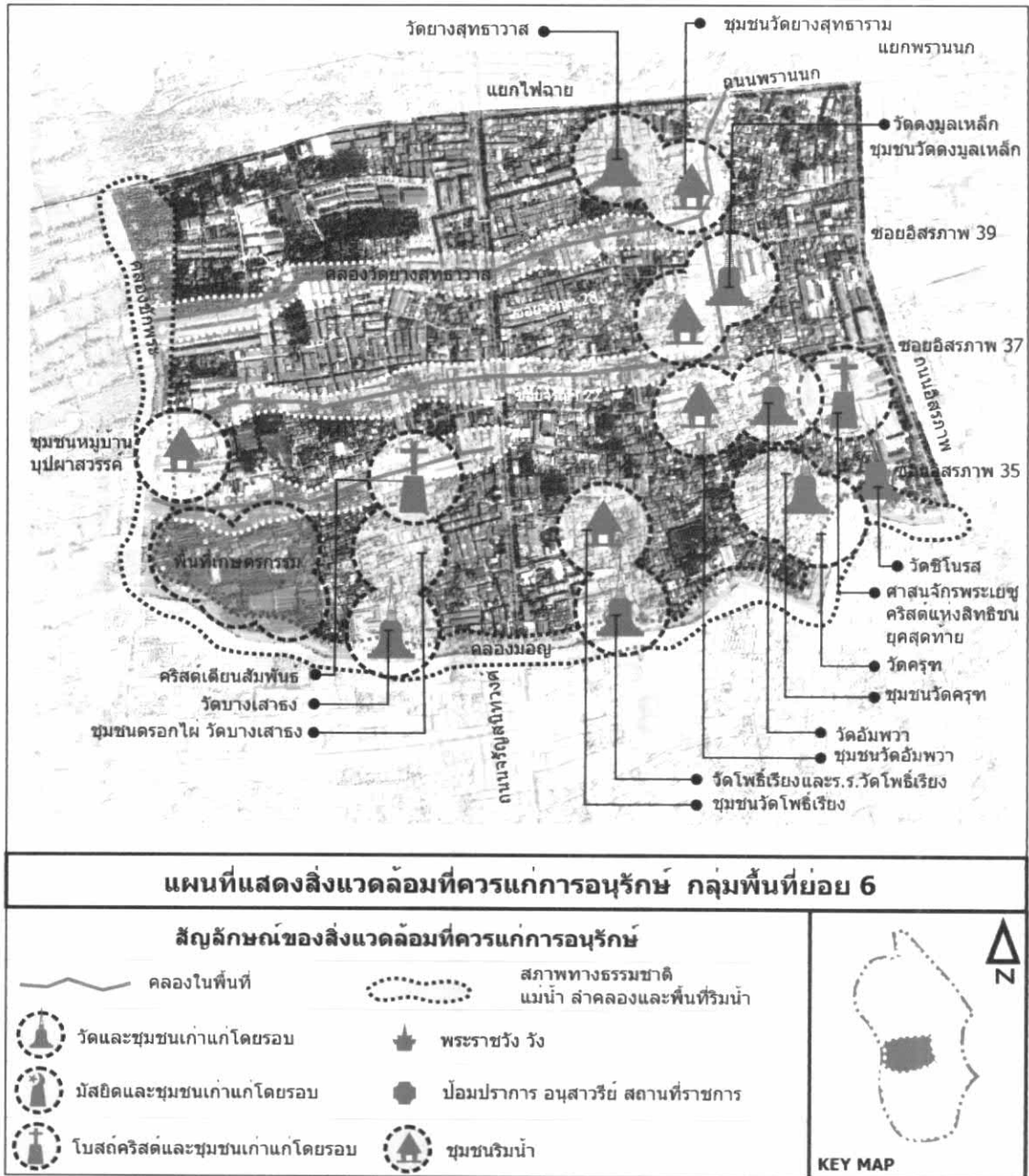
สัญลักษณ์ของสิ่งแวดลอมที่ควรแก่การอนุรักษ์		KEY MAP
 คลองในพื้นที่	 สถาปัตยกรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลองและพื้นที่ริมน้ำ	
 วัดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	 พระราชวัง วัง	
 มัสยิดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	 ป้อมปราการ อนุสาวรีย์ สถานที่ราชการ	
 โบสถ์คริสต์และชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	 ชุมชนริมน้ำ	

แผนที่ 6.5 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 5

กลุ่มพื้นที่ย่อย (6) ย่านถนนรัฐสุนิทางค์ แขวงบางขุนศรี แขวงบ้านช่างหล่อ

กลุ่มพื้นที่ย่อย 6 ประกอบด้วยสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยมีวัดอยู่ 7 แห่งและโบสถ์คริสต์ 1 แห่งและมีสถานที่ราชการที่สำคัญและชุมชนดั้งเดิม โดยสรุปผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 6.9 และแผนที่ 6.6 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 6 ดังนี้ ตารางที่ 6.9 แสดงสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 6

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
1. วิทยาลัยสุทธาวาส - พระอุโบสถ (ศิลปะสมัยอยุธยา) - พระพุทธรูป (ปูนปั้นสมัยอยุธยาปางสมาธิ)	- ชุมชนวิทยาลัยสุทธาวาส - คลองวิทยาลัยสุทธาวาส	- ชุมชนดั้งเดิมริมคลองวิทยาลัยสุทธาวาส (เป็นชุมชนแออัด)	- คลองวิทยาลัยสุทธาวาส
2. วัดดงมูลเหล็ก(วัดชีเหล็ก) - พระอุโบสถ - ศาลาการเปรียญ (อาคารทรงไทย 2ชั้น) - กุฏิสงฆ์ (มี 12 หลัง อาคารไม้) - เจดีย์ - พระวิหาร	- ชุมชนดงมูลเหล็ก	- ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด (บ้านไม้ 1 - 2 ชั้น สภาพเป็นชุมชนแออัดทางเดินคับแคบ)	
3. วัดชินวร - พระอุโบสถ (หลังคามุงกระเบื้องประดับช่อฟ้า ใบระกา หน้าบันลายปูนปั้นรูปกิ่งไม้ ดอกไม้ประดับกระจก ชุ่มประตุนหน้าต่างปั้นกนก ลายฝรั่ง ดอกพุดตานประดับกระจก บานประตูหน้าต่างภายในเขียนลายใต้เงิน ภายนอกเขียนลายรดน้ำรูปนาคคั่นเมฆ บานประตูด้านนอกเขียนรูปเขี้ยวกวางเหยียบนาคถือพัดแขก) - จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ - พระเจดีย์	- คลองมอญ - ชุมชนวัดครุฑ	- ชุมชนดั้งเดิมริมคลองมอญและรอบๆวัดครุฑ (บ้านไม้ 1 - 2 ชั้น สภาพเป็นชุมชนแออัดทางเดินคับแคบในส่วนใหญ่เป็นชุมชนริมน้ำ ส่วนชุมชนที่ลึกเข้าไปจะมีสภาพชุมชนที่หนาแน่นที่กว้างและสะดวกกว่า)	- คลองมอญ
4. วัดครุฑ - พระอุโบสถ (สร้างด้วยอิฐฉาบปูน ไม่มีเสา) - วิหาร(2 หลัง ขนาดเล็ก ประดิษฐานพระพุทธรูปปางปลาโลมขนาดใหญ่)			
5. วัดอัมพวา - พระอุโบสถ (สร้างด้วยอิฐฉาบปูน ไม่มีเสา) - ภาพจิตรกรรม(บานประตู หน้าต่าง) - พระพุทธรูป(สมัยอุทอง) - พระเจดีย์กลมแบบ ร.4	- ชุมชนวัดอัมพวา	- ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด	
6. วัดโพธิ์เรียง - พระอุโบสถ (กำลังก่อสร้างใหม่) - ภาพจิตรกรรม(บานประตู หน้าต่าง) - มณฑปยอดเจ็ย (ย่อมุม) - เจดีย์ (เหลี่ยมย่อไม้ 12) - ศาลาการเปรียญ (ทรงไทย ครึ่งตึกครึ่งไม้)	- ชุมชนวัดโพธิ์เรียง - คลองมอญ	- ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด - ชุมชนริมน้ำ	- คลองมอญ
7. วัดบางเสาธง - พระอุโบสถ (ก่อสร้างใหม่แทนองค์เดิม) - เศียรพระพุทธรูปศิลา 2 เศียร (ศิลปะลพบุรี)	- ชุมชนตรอกผา-วัดบางเสาธง - คลองมอญ	- ชุมชนดั้งเดิมรอบวัด - ชุมชนริมน้ำ - ชุมชนเกษตรกรรม	- คลองมอญ - พื้นที่เกษตรกรรม
8. คริสต์เตียนสัมพันธ์	- ชุมชนชาวคริสต์		
9. คริสต์จักรพระเยซูคริสต์แห่งลิตินยุคสุดท้าย	- ชุมชนชาวคริสต์		

ภาพที่ 6.6 แผนที่แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 6

กลุ่มพื้นที่ย่อย (7) ย่านส่วนราชการทางทหารเรือและกรุงเก่าธนบุรี

กลุ่มพื้นที่ย่อย 7 ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์มีเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่กรุงธนบุรีเดิมเป็นที่ตั้งของพระราชวังเดิมและวัดโบราณที่สำคัญ รวมทั้งชุมชนดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา โดยสรุปผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 6.10-6.12 และแผนที่ 6.7 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 7 ดังนี้

ตารางที่ 6.10 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่นุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 7

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบ มรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะ เฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือ มรดกทางธรรมชาติ
<p>1. พระราชวังเดิม (กองทัพเรือ)</p> <p>- อาคารห้องพระโรง (ทรงไทยกษัตริย์อู่ทอง ปัจจุบันเป็นสถานที่จัดงาน ประกอบพิธีสำคัญ รับรองบุคคลสำคัญและห้องประชุม)</p> <p>- พระตำหนักเก๋งคู่ (สถาปัตยกรรมหลังใหญ่ เป็นแบบจีนและไทย หลังคาทรงจั่วแบบจีน ลวดลายจีนที่ตกแต่งจั่วและคอสองเขียนสี แบบปูนเปียก ส่วนหลังเล็กเป็นสถาปัตยกรรมแบบจีน สร้างในสมัย ร. 1-2)</p> <p>- พระตำหนักเก๋งสมเด็จพระปิ่นเกล้า ฯ (ตึกแบบอเมริกันเป็นตำหนักแบบตะวันตกองค์แรกที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์)</p> <p>- ศาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (ลักษณะอาคารเป็นทรงไทยผสมแบบตะวันตก ตัวอาคารยกสูงมีใต้ถุนล่าง)</p> <p>- ศาลศิระปลาวาฬ (สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รูปแบบปัจจุบันเป็นเก๋งจีน ฐานอาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า)</p> <p>- วังเขียว (อาคารโรงพยาบาลเดิม เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว ยกพื้นสูงจำนวน 2 หลัง สร้างขึ้นในช่วงเวลาที่มีการปรับปรุงพระราชวังเดิมให้เป็นโรงเรียนนายเรือและได้ใช้เป็นสถานพยาบาลของโรงเรียนนายเรือ</p>	<p>- ป้อมวิชัยประสิทธิ์</p> <p>- วัดโมลีโลกยารามราช</p> <p>- วัดอรุณอมรินทร์ราชมรรคาวิหาร</p> <p>- อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช</p> <p>- แม่น้ำเจ้าพระยา</p>		- แม่น้ำเจ้าพระยา
<p>2. พระนิเวศน์เดิม (กรมอุทการเรือ)</p> <p>- โบสถ์วัดวงศมุลวิหาร(พระประธานหันหน้าทิศเหนือหรือด้านแคบของโบสถ์ไม่ได้หันไปตามแนวความยาวของตัวโบสถ์)</p> <p>- หอไตร (ห้อง ร.1)</p> <p>- อาคารที่ทำการทหารเรือ(ราชนาวิกสภา ร.5)</p>	- แม่น้ำเจ้าพระยา		- แม่น้ำเจ้าพระยา - คลองมอญ - คลองวัดระฆังฯ
3. ฐานทัพเรือ	- คลองมอญ		- คลองมอญ
<p>4. ป้อมวิชัยประสิทธิ์(สร้างแบบกษัตริย์อู่ทอง มีกำแพง 2 ชั้นก่อเป็นรูปแปดเหลี่ยม ชั้นในมีหอคอยทรงกลม 2 หลัง นั่งบนกำแพงตรงมุมด้านทิศเหนือและได้ บริเวณเชิงเทินของกำแพงชั้นนอกติดตั้งปืนใหญ่โบราณสมัยรัชกาลที่ 1 จำนวน 12 กระบอก ส่วนทางด้านตะวันออกติดตั้งปืนใหญ่ 4 กระบอก สำหรับใช้ยิงสลุดในพิธีสำคัญประดิษฐานศาลเจ้าพ่อหนู</p>	- แม่น้ำเจ้าพระยา - คลองบางกอกใหญ่		- แม่น้ำเจ้าพระยา - คลองบางกอกใหญ่

ตารางที่ 6.11 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่นุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 7 (ต่อ)

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
<p>5. วัดอรุณอัมรินทร์ราชมรรหาวิหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระอุโบสถ (ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย นามว่า พระพุทธธรณีศรราชโลกนาถดิลก) - ภาพจิตรกรรมฝาผนัง (พระอุโบสถ) - พระวิหาร (ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย นามว่า พระพุทธชมภูทมนานุบุษลัคนาอสิตยอนุบพิตร) - พระปรารค์ (ฐานทักษิณรอบ 4 ชั้น มีพระปรารค์องค์เล็กและมณฑป ทั้ง 4 ทิศ พระปรารค์องค์ใหญ่ เป็นเหลี่ยมย่อมุมยอดปรารค์ประดับด้วยพระมหามงกุฏมัญชุส มีรูปพระนารายณ์และครุฑแบก) - พระมณฑปพระพุทธบาท (หลังคายอดเจดีย์) - เจดีย์ 4 องค์ (นอกกระเบื้องพระอุโบสถ) - โบสถ์น้อยและพระวิหารน้อย (หลังเดิม อยู่ด้านหน้าพระปรารค์) - หอระฆัง (มี 2 หอ แขนงระฆังและกังสดาล) - ศาลาทำน้ำ (แบบแก่งเงิน มี 6 หลัง ริมแม่น้ำ) 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนปรกอรุณ - ชุมชนลานมะขาม-บ้านหม้อ - แม่น้ำเจ้าพระยา - คลองวัดอรุณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนดั้งเดิม อยู่บริเวณหลังวัด เป็นบ้านไม้และครึ่งปูนครึ่งไม้ 1-2 ชั้น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยค่อนข้างดี แต่มีกรกระจุกตัวอย่างหนาแน่น สภาพอาคารมีทั้งเก่าและทรุโทรมตามสภาพ โดยเฉพาะบริเวณริมคลองคูเมืองเดิม ถนนหนทางมีการปรับปรุงจัดระเบียบ ปูพื้น เพื่อเป็นเส้นทางเดินเท้า สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - แม่น้ำเจ้าพระยา - คลองวัดอรุณ (วัดแจ้ง เป็นคลองขุดสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี)
<p>6. วัดโมลีโลกยาราม</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระอุโบสถ หลังคาคลุม 3 ชั้น มุงด้วยกระเบื้องไทย มีซอกฟ้าและใบระกา ชุ่มประตู หน้าต่างและหน้าบันเป็นลายปูนปั้น บานประตูหน้าต่างเป็นไม้แกะสลักรูปต้นไม้ดอกไม้ - พระตำหนักสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ที่ประตูหน้าต่างเขียนลายก่ำมะลและต้นไม้กำลังมีดอก - พระวิหาร สร้างสมัยกรุงศรีอยุธยา ประตูและหน้าต่างเป็นลายปูนปั้นฝีมือช่างในสมัย ร. 3 - หมู่กุฏิสงฆ์ สร้างด้วยไม้เป็นศิลปะจีนผสมไทย - หอไตร บานประตูและหน้าต่างเขียนลายรดน้ำ - หอระฆังและสระน้ำ 4 เหลี่ยมเก่า 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนวัดโมลีโลกยาราม - คลองบางกอกใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนดั้งเดิมริมแม่น้ำและรอบวัด (เป็นชุมชนขนาดเล็ก สภาพแออัด บ้านไม้ 1-2 ชั้น ทางเดินคับแคบ สภาพทรุดโทรม) 	<ul style="list-style-type: none"> - คลองบางกอกใหญ่
<p>7. วัดหงษ์รัตนารามวรวิหาร</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระอุโบสถ มีพาโลแบบศิลปะ ร.3 ชุ่มประตู ลักษณะจีนปนฝรั่ง ลายปูนปั้นที่ชุมประตูหน้าต่าง - มีจิตรกรรมสีฝุ่นเขียนในกรอบกระจก (ตำนานพระแก้วมรกต) ฝีมือช่างในสมัยรัชกาลที่ 3 และ 4 - หอไตร ที่ฝาปกเขียนลายรดน้ำปิดทองบนประตูสลักลายเครือเถาฝีมือช่างสมัยต้นรัตนโกสินทร์ - พระพุทธรูปทองโบราณแบบพุทธศิลป์ที่สุโขทัย 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนหงษ์รัตนาราม - คลองบางกอกใหญ่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนดั้งเดิมริมแม่น้ำและรอบวัด (เป็นชุมชนอยู่รอบวัดสภาพแออัด บ้านไม้ 1-2 ชั้น ทางเดินคับแคบสภาพทรุดโทรม บริเวณด้านหน้าทางเข้าทางถนน เป็นอาคารพักอาศัยถึงพาณิชย์) 	<ul style="list-style-type: none"> - คลองบางกอกใหญ่

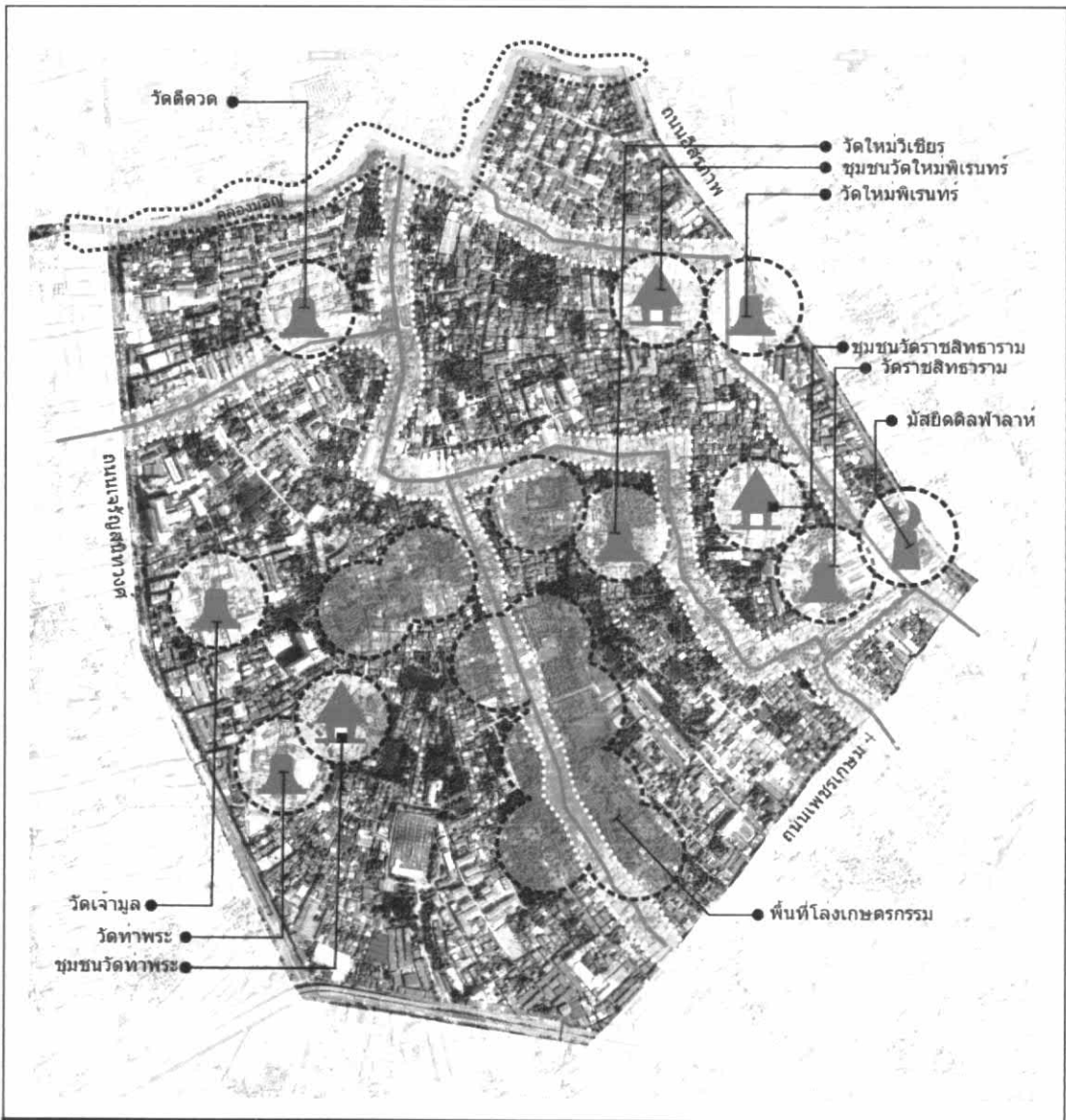
ตารางที่ 6.12 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่นุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 7(ต่อ)

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
8. วัดศรีอรัญญ์วิหาร -พระอุโบสถ หน้าประดับลายปูนปั้นลายเครือเถาบานประตูและหน้าต่างมีลายปูนปั้น -จิตรกรรมฝาผนังเป็นฝีมือช่างในรัชกาลที่ 3 -พระประธานมีลักษณะเหมือนพระร่วงโรจนฤทธิ์ที่หน้าพระปฐมเจดีย์ -พระวิหาร ตั้งอยู่ด้านขวาของพระอุโบสถ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นแบบเดียวกับพระอุโบสถเสาดิมเป็นแบบเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองภายหลังซ่อมแซมเปลี่ยนเป็นเสาดเหลี่ยมมีฟาไลรอบ	-ชุมชนวัดศรีอรัญญ์ -คลองมอญ -คลองคูเมืองเดิม	-ชุมชนดั้งเดิมริมน้ำและรอบๆ วัด (เป็นชุมชนเล็กๆ อยู่หลังวัดริมคลองมอญ สภาพแออัด บ้านไม้ 1- 2 ชั้น ทางเดินแคบ และสวนชุมชนบริเวณระหว่างริมถนนอรุณอัมรินทร์ กับคูเมืองเดิม มีสภาพแออัดเช่นกัน)	-คลองคูเมืองเดิม -คลองมอญ(เป็นคลองธรรมชาติ)
9. วัดนาคกลาง -พระอุโบสถ (สร้างสมัยร.2 ทรงไทย หลังคาลด 2 ชั้น ก่ออิฐฉาบปูน ซื่อจันทัน เพดาน ระแนง ซ่อฟ้าใบระกา หางหงส์เป็นไม้สัก หลังคามุงกระเบื้องดินเผาแบบมอญ) -พระวิหาร (ลักษณะเหมือนพระอุโบสถ) -พระปรางค์คู่(หน้าพระอุโบสถนอกกำแพงแก้ว) -ศาลาการเปรียญ (ลักษณะแบบกังจั้น โครงสร้างหลังคามุงกระเบื้องดินเผาแบบมอญ) -พระพุทธรูปบูชาปางถือสมอ (เนื้อทองสัมฤทธิ์)	-ชุมชนวัดนาคกลาง -คลองมอญ -คลองคูเมืองเดิม	-ชุมชนมอญดั้งเดิมริมน้ำและรอบๆ วัด (เป็นชุมชนชาวมอญเดิม ตั้งแต่สมัยอยุธยา อยู่ริมคลองมอญ สภาพแออัด บ้านไม้ 1- 2 ชั้น ทางเดินแคบแทรกด้วยอาคารสูง 3-4 ชั้นและบางส่วนเป็นชุมชนสวนมีน้ำท่วมขังทางเดินแคบ)	-คลองคูเมืองเดิม -คลองมอญ
10. วัดพระยาทำ -ธรรมมาส(สมัยอยุธยา เป็นธรรมมาสไม้ทั้งหลัง ชนิดย่อไม้สิบสอง มีบันไดนาคเป็นทางขึ้น ยอดเป็นทรงมณฑป) -พระอุโบสถ(ลักษณะหย่อนท้องสำมา แบบศิลปะอยุธยา หน้าบันรูปพระนารายณ์ทรงช้างเอราวัณ แกะสลักด้วยไม้) -เจดีย์ยักษ์ หรือ กุญแจยักษ์ (ยักษ์สี่ตน คนดำดิน ครุฑจับนาครินทร์ ศษสารครึ่งตัว)	-ชุมชนวัดพระยาทำ -คลองคูเมืองเดิม -คลองมอญ -ชุมชนชอยตรอกมะตูม	-ชุมชนมอญดั้งเดิมริมน้ำและรอบๆ วัด(เป็นชุมชนชาวมอญเดิมตั้งแต่สมัยอยุธยา อยู่ริมคลองมอญ สภาพแออัด บ้านไม้ 1-2 ชั้น ทางเดินแคบ เป็นแหล่งที่ชาวบ้านทำมะตูมเชื่อม มะตูมแห้ง เปลือกส้มโอเชื่อม	-คลองคูเมืองเดิม -คลองมอญ
11. มัสยิดต้นสน -มัสยิด (ส่วนโดมเป็นทรงซีกแปดสมัยอิซเราะห์ ภายในมีกระดานโบราณแกะสลักเป็นภาษาอาหรับ วิหารกะอ์บะฮ์และฝังมัสยิดในक्रमกกะ -อาคารสมาคมนิสิตอิสลาม(อาคารไม้ 2 ชั้น)	-ชุมชนกุฎีใหญ่ -คลองบางกอกใหญ่	-ชุมชนมุสลิมดั้งเดิม (ตั้งแต่สมัยธนบุรี อยู่ริมคลองบางกอกใหญ่ ส่วนมากเป็นตึกพักอาศัยรวมสภาพดี)	-คลองบางกอกใหญ่
12. มัสยิดมดุงธรรมอิสลาม 13. มัสยิดเจริญพาสณ์	-ชุมชนชอยกุฎีเจริญพาสณ์	-ชุมชนมุสลิม (ตั้งแต่สมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์ตอนต้น)	
14. สะพานเจริญพาสณ์ (รัตนโกสินทร์ตอนกลาง)			-คลองบางกอกใหญ่

ตารางที่ 6.13 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่นุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 8

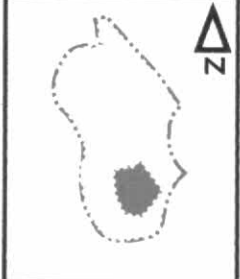
มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
1.วัดใหม่พิเรนทร์ -พระอุโบสถเก่า (สมัยอยุธยา หลังคา 2 ชั้น มีซุ้มประตูหน้าต่าง มีเจดีย์ใหญ่ 2 องค์) -พระประธานในอุโบสถ (พระพุทธรูปปูนปั้น) -พระพุทธรูปแบบสุโขทัย (พระพุทธรูปปางห้ามญาติ และห้ามสมุทร) -หลวงพ่отเทพมงคล (ประดิษฐานอยู่ที่วิหาร)	-ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ -คลองวัดราชสิทธิาราม -คลองวัดอรุณ	-ชุมชนแออัดรอบวัด (สมัยอยุธยา)	-คลองวัดราชสิทธิาราม -คลองวัดอรุณ
2.วัดราชสิทธิาราม (วัดพลับ) -พระอุโบสถ (ก่ออิฐถือปูน หลังคา 2 ชั้นประดับลายปูนปั้นพระนารายณ์ทรงครุฑ) -ภาพจิตรกรรม(พุทธประวัติ เวสสันดรชาดกเทพชุมนุมและไตรภูมิ) -พระตำหนักจันทร์ (เดิมชั้นล่างก่ออิฐถือปูนชั้นบนทำด้วยไม้จันทร์) -ศาลาการเปรียญ(ตึกเก่าหลังคา 2 ชั้น) -ธรรมาสันนิษบก 2 หลัง เก้าอี้พระราชนานและตู้ลายรดน้ำ 14 ตู้ -พระเจดีย์ทรงเครื่อง มี 2 องค์ คือ พระศิราคนเจดีย์พระสิริจุมภฏเจดีย์ ทำลวดลายปูนปั้นเป็นสังวาลพาดจนถึงแท่นบัลลังก์	-ชุมชนวัดราชสิทธิาราม -คลองวัดราชสิทธิาราม -คลองวัดสังกระจาย	-ชุมชนแออัดรอบวัด (สมัยอยุธยา) -ชุมชนริมคลอง (สภาพแออัด บ้านทั้งไม้ทั้งคอนกรีต 1-2 ชั้น)	-คลองวัดราชสิทธิาราม -คลองวัดสังกระจาย
3.วัดท่าพระ (วัดเกาะ) -พระวิหารเดิม (ลักษณะเป็นแบบประทุน หรือ กุบช้างซบซ้อน ย่อมุมหลายชั้น ภายในประดิษฐานหลวงพ่อกษมศิลป์แบบอยุธยา)	-ชุมชนวัดท่าพระ	-ชุมชนแออัด	
4.วัดตีตวัด -พระอุโบสถ -หมู่กุฏิสงฆ์ (14 หลัง) -วิหาร	-คลองวัดตีตวัด		-คลองวัดตีตวัด
5.วัดใหม่วิเชียร -พระอุโบสถ -หมู่กุฏิสงฆ์ -วิหาร	-ชุมชนวัดท่าพระ -พื้นที่เกษตร	-ชุมชนแออัด -ชุมชนเกษตรกรรม	-พื้นที่เกษตร
6. มัสยิดคิลพัลล่านี	-ชุมชนซอยกุฎีเจริญพาสณ์	-ชุมชนมุสลิมดั้งเดิม	
			-คลองลำเจ็ยกน้อย

แผนที่แสดงสิ่งแวดล้อมที่ควรแก่การอนุรักษ์ กลุ่มพื้นที่ย่อย 8

สัญลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมที่ควรแก่การอนุรักษ์

 คลองในพื้นที่	 สถาปัตยกรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลองและพื้นที่ริมน้ำ
 วัดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	 พระราชวัง วัง
 มัสยิดและชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	 บ่อมปรากร อนุสาวรีย์ สถานที่ราชการ
 โบสถ์คริสต์และชุมชนเก่าแก่โดยรอบ	 ชุมชนริมน้ำ

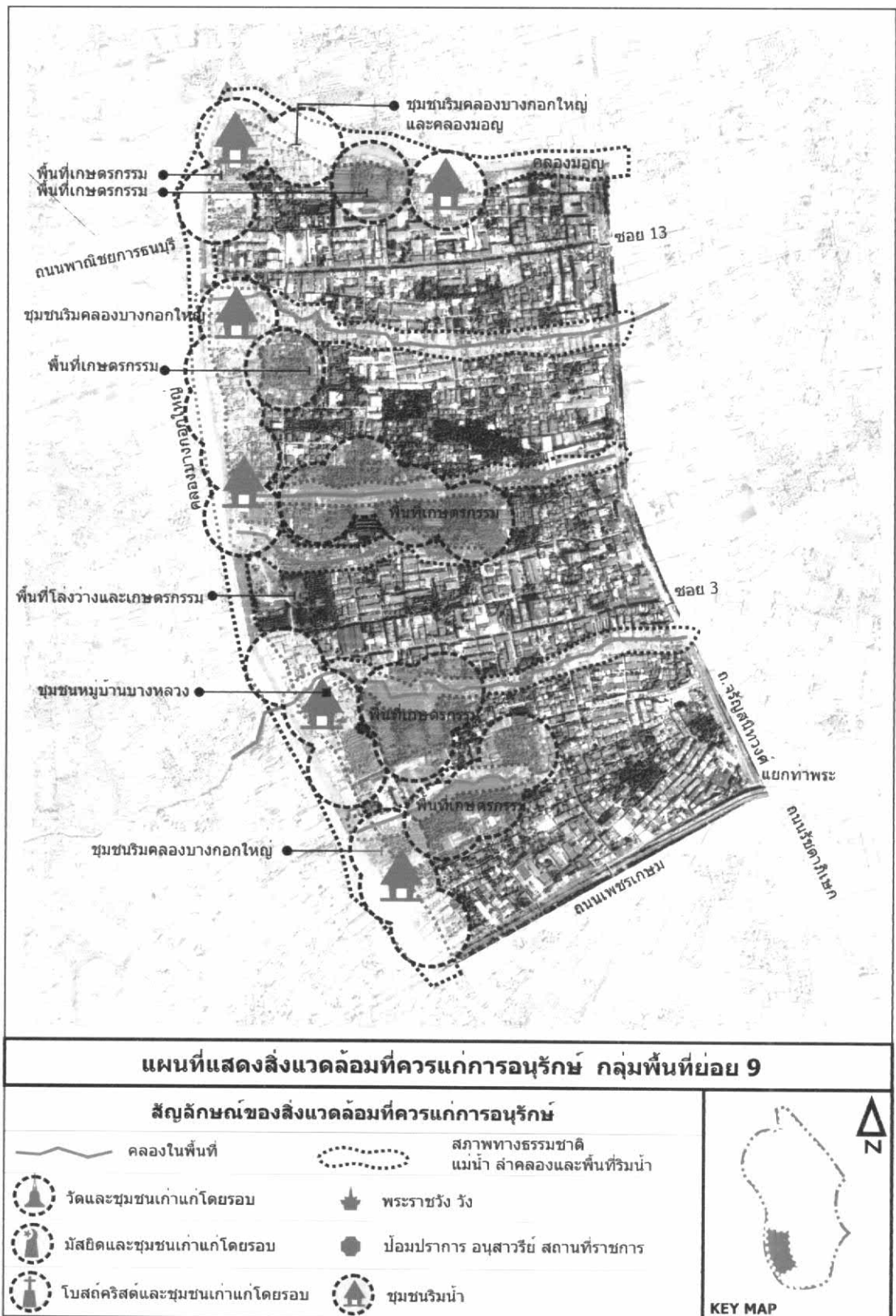
แผนที่ 6.8 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 8

กลุ่มพื้นที่ย่อย (9) แขวงท่าพระฝั่งตะวันตกถนนจรัญสนิทวงศ์

กลุ่มพื้นที่ย่อย 9 ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์โดยเฉพาะพื้นที่โล่งว่าง เกษตรกรรม คลองธรรมชาติและชุมชนมากมายน้ำมากมาย โดยผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 6.14 และแผนที่ 6.9 สิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 9 ดังนี้

ตารางที่ 6.14 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 9

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
	<ul style="list-style-type: none"> -ชุมชนหมู่บ้านบางหลวง -ชุมชนหลังโรงเคือบ -ชุมชนริมคลองบางกอก -ชุมชนท้ายซอยศักดิ์เจริญ -ชุมชนบ้านบางหลวง -ชุมชนเกษตรกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> -ชุมชนริมน้ำ -ชุมชนดั้งเดิม -ชุมชนริมน้ำดั้งเดิม -ชุมชนริมน้ำดั้งเดิม -ชุมชนริมน้ำดั้งเดิม -ชุมชนริมน้ำดั้งเดิม -ชุมชนริมคลองบางกอกใหญ่ ริมคลองเจ้าอาม ทั้งสองฝั่ง) 	<ul style="list-style-type: none"> -คลองบางกอกใหญ่ -คลองมอญ -คลองบางกอกใหญ่ -คลองบางกอกใหญ่ -คลองบางกอกใหญ่ -คลองวัดตีควด -คลองวัดเจ้ามูล -คลองอภิชาติ -คลองวัดท่าพระ -คลองบุปผาสวรรค์ -พื้นที่เกษตรกรรม -พ.ท ริมคลอง

แผนที่ 6.9 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 9

กลุ่มพื้นที่ย่อย (10) แขวงท่าพระช่วงล่าง ย่านพื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่

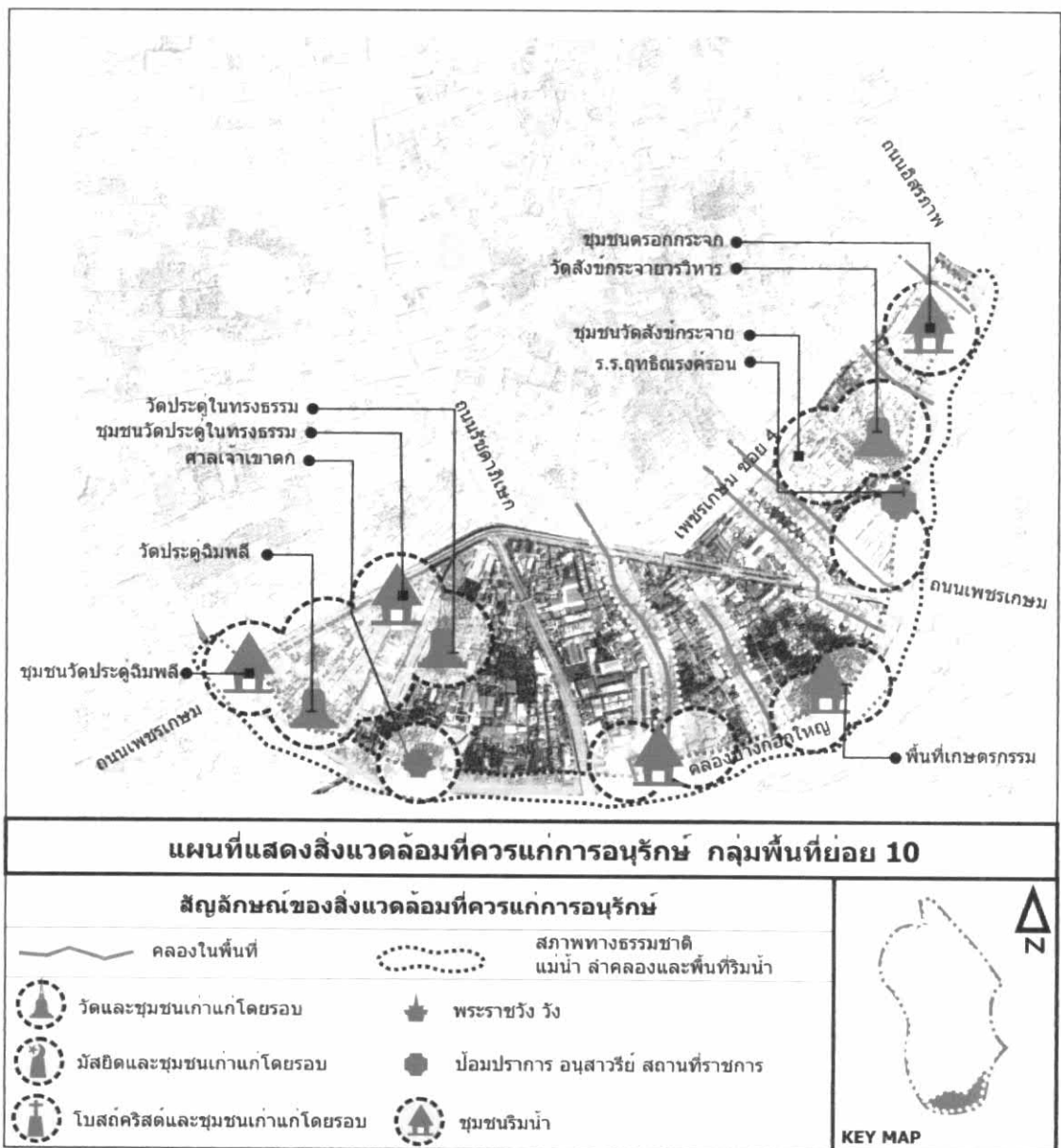
กลุ่มพื้นที่ย่อย 10 ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยมีวัด 3 แห่ง ศาลเจ้าจีน รวมทั้งชุมชนริมน้ำตลอดแนวคลองบางกอกใหญ่ โดยสรุปผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 6.15-6.16 และแผนที่ 6.10 ดังนี้

ตารางที่ 6.15 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 10

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบมรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะเฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือมรดกทางธรรมชาติ
1.วัดสังข์กระจายวรวิหาร -พระอุโบสถ (หลังคาลด ๒ ชั้น มุงกระเบื้องเคลือบดินเผา (แบบกาบกล้วย) ประดับซ้อฟ้าใบระกา) -พระประธาน (พระพุทธรูปปั้นลงรักปิดทองปางมรวิชัย) -ซุ้มโบสถ์ (สร้างใน ร.3 รูปสี่เหลี่ยม ก่ออิฐถือปูน) -พระวิหาร(ทรงไทยคอนกรีตก่ออิฐถือปูน) -พระกัจจายน์จำลอง (สิ่งศักดิ์สิทธิ์) -จิตรกรรมฝาผนัง (พระอุโบสถ) -กฎีกณะสงฆ์(กฎีกที่หาสิ่งเหลือมีเอกลักษณ์มาตั้งแต่เดิม) -ศาลาการเปรียญ(ภายในมีบุษบกธรรมมาสน์) -หอรบั้ง(เป็นซุ้มเก๋งจีน ตั้งอยู่บนฐานสูง) -การเล่นกระต๊วง-การเล่นดนตรีไทย (ชุมชนวัดสังข์กระจาย)	-ชุมชนวัดสังข์กระจายวรวิหาร -คลองบางกอกใหญ่ -คลองวัดสังข์กระจาย -ชุมชนตรอกกระเจก	-ชุมชนแอ็ดรอบวัด (สมัยอยุธยา) -ชุมชนริมคลอง (สภาพแอ็ดโดยเฉพาะด้านหน้าประตูทางเข้าและด้านข้างวัด บ้านทั้งไม้ ทั้งคอนกรีต 1-2 ชั้น) -ชุมชนแอ็ด(เดิมเป็นที่ตั้งโรงผลิตกระเจก ปัจจุบันเป็นพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินฯ)	-คลองบางกอกใหญ่ -คลองวัดสังข์กระจาย
2.วัดประดู่ในทรงธรรม -พระอุโบสถ -กฎีกณะสงฆ์ -ศาลาการเปรียญ	-ชุมชนวัดประดู่ในทรงธรรมและวัดประดู่ในฉิมพลี	-ชุมชนแอ็ดรอบวัด (สมัยอยุธยา) -ชุมชนริมคลอง (สภาพแอ็ด บ้านทั้งไม้ ทั้งคอนกรีต 1-2 ชั้น	
3.วัดประดู่ฉิมพลี -พระอุโบสถ (ตกแต่งหน้าบันลวดลายกระเบื้องแบบจีน ซุ้มประตูหน้าต่างปูนปั้นลายเครือเถา) -วิหาร(แบบจีนหน้าบันประดับปูนปั้น) -วิหารแปดเหลี่ยม (ทรงเจดีย์ มีฐานและเสาโดยรอบ) -เก๋งจีน (เครื่องไม้ปิดทอง)	-ชุมชนวัดประดู่ในทรงธรรมและวัดประดู่ในฉิมพลี -คลองบางกอกใหญ่ -คลองวัดประดู่	-ทั้งคอนกรีต 1-2 ชั้น -ริมถนนทางเข้าเป็นทาวน์เฮาส์และอาคารพาณิชย์)	-คลองบางกอกใหญ่ -คลองวัดประดู่
4.ศาลเจ้าเขาคอก -ชุมชนศาลเจ้าเขาคอก -คลองบางกอกใหญ่ -ชุมชนเกษตรกรรม		-ชุมชนชาวจีน -ชุมชนริมน้ำ	-คลองบางกอกใหญ่ -คลองศาลเจ้า -พื้นที่เกษตรกรรม

ตารางที่ 6.16 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 10

มรดกทางวัฒนธรรม	สภาพโดยรอบ มรดกทางวัฒนธรรม	เอกลักษณ์ลักษณะ เฉพาะของชุมชน	บริเวณธรรมชาติหรือ มรดกทางธรรมชาติ
5. โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน (ร.6) -อาคารอำนวยการ (อาคารทรงยุโรป 2 ชั้น	-ชุมชนจำเนียรสุข 3 -คลองบางกอกใหญ่	-ชุมชนเมือง(อาคาร คอนกรีต 1- 4 ชั้นริมซอย เป็นบ้านทาวน์เฮาส์ อาคารพาณิชย์กระจุก ตัวหนาแน่น)	-คลองบางกอกใหญ่ -คลองตันไทร -คลองโรงสี -คลองบางลำเจียกน้อย
	-ชุมชนริมคลองบางกอก ใหญ่		-คลองบางกอกใหญ่

แผนที่ 6.10 แสดงสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของกลุ่มพื้นที่ย่อย 10

6.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ของพื้นที่ศึกษา

1) ลักษณะเฉพาะของเมืองหรือชุมชน

(ก)เอกลักษณ์ด้านกิจกรรม อาชีพ วิถีชีวิต ของพื้นที่กรุงธนบุรี จากการวิเคราะห์ สามารถแบ่งลักษณะของชุมชนด้านนี้ ได้แก่

- ชุมชนที่มีเอกลักษณ์ด้านกิจกรรม การละเล่นไทย ได้แก่ ชุมชนวัดสังข์กระจาย มีการละเล่นกระต๊วงหรือการเล่นดนตรีไทย

-ชุมชนศิลปหัตถกรรมดั้งเดิม เป็นชุมชนที่มีการประกอบอาชีพที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณได้แก่ บ้านช่างหล่อมีอาชีพหล่อพระพุทธรูป บ้านบุเป็นแหล่งทำชันลงหินเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สืบทอดกันมา

-ชุมชนริมน้ำคลองบางกอกน้อย บางกอกใหญ่ เป็นชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานและวิถีชีวิต โดยยึดตามแนวลำคลองเป็นหลัก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงการดำรงชีวิตของชาวไทยโบราณที่มีความผูกพันกับแม่น้ำ ลักษณะเป็นชุมชนที่พักอาศัย บ้านเรือนเป็นบ้านริมน้ำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงมีสภาพวิถีชีวิต ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่ยังผูกพันกับสายน้ำ

-ชุมชนเกษตรกรรม พื้นที่ศึกษามีชุมชนที่มีเอกลักษณ์ด้านการประกอบอาชีพทำเกษตรกรรม การเป็นอยู่เรียบง่ายเป็นชุมชนชนบท เช่น ทำไร่ ทำสวนผลไม้ต่างๆ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณแขวงบางขุนศรีและแขวงบางขุนนนท์ที่มีพื้นที่โล่งทำการเกษตรมากกว่าพื้นที่ส่วนอื่นๆ ที่มีความเจริญเข้ามาแทนที่กลายเป็นพื้นที่เมืองในปัจจุบัน

(ข)เอกลักษณ์ทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา เป็นชุมชนที่มีการรวมกลุ่มของผู้นับถือศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์และอื่นๆ เช่น ชุมชนชาวมุสลิมบริเวณมัสยิดต้นสน มัสยิดกุฎีเจริญพาณิชย์ มัสยิดหลวงอันซอริชขุนนะห์ มัสยิดมดุงธรรมอิสลาม ส่วนชาวตะวันตก ชาวจีน ชาวมอญ ชาวลาว จะแทรกตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่อยู่ร่วมกับชุมชนชาวพุทธ โดยมีโบสถ์คริสต์ ศาลเจ้า เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เช่น ศาลเจ้าเขาคอก คริสตจักรพระเยซูคริสต์แห่งสิทธิชนยุคสุดท้าย

2)มรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่ศึกษากรุงธนบุรีมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากมาย โดยมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ได้แก่ พระราชวัง วัง วัดที่ทรงสร้างและบูรณะและเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มากมายที่ได้สร้างและบูรณะไว้ สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะของเมืองประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

3)บริเวณธรรมชาติ (Natural Areas) หรือมรดกทางธรรมชาติ (Natural Heritage)

เอกลักษณ์ของพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา กรุงธนบุรี มีลักษณะที่เกิดจากธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ คือ พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำสายสำคัญระดับภูมิภาค เป็นแม่น้ำสายสำคัญมาตั้งแต่เริ่มการตั้งถิ่นฐานและคลองย่อยต่างๆ มรดกทางธรรมชาติที่สำคัญของพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย คลอง

บางกอกใหญ่ คลองซึกพระ คลองมอญ ส่วนคลองย่อยอื่น ๆ เช่น คลองวัดระฆังฯ คลองวัดแจ้ง คลองคูเมืองเดิม คลองวัดสังข์กระจาย คลองลำประโดงต่างๆในพื้นที่ เป็นต้น

4) สภาพโดยรอบของมรดกวัฒนธรรม สิ่งก่อสร้างแหล่ง หรือ พื้นที่(Setting) ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนความสำคัญของมรดกวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานของคนไทยตั้งแต่โบราณ โดยกระจายตัวตามแนวคูเมืองเดิมจนถึงริมแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น บ้านขมิ้น บ้านเนิน บ้านหม้อ บ้านปูน บ้านช่างหล่อ บ้านบุ รวมทั้งชุมชนวัดต่างๆ เป็นที่ตั้งของโบราณสถาน รวมทั้งชุมชนศูนย์กลางเดิมของเมืองธนบุรี (ชุมชนวัดคูหาสวรรค์) มีวัดโบราณสำคัญตั้งเรียงกันอยู่ 3 วัด คือ วัดคูหาสวรรค์ วัดกำแพงและวัดโบสถ์อินทราสารเพชร

6.2 การวิเคราะห์ลักษณะการกระจายตัวและความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์

จากการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ พื้นที่กรุงธนบุรีพบว่าสิ่งแวดล้อมเมืองในพื้นที่มีองค์ประกอบต่างๆ ที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์อยู่เป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นศาสนสถาน ชุมชนที่พักอาศัย บ้าน อาคารทางราชการ หรืออาคารที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระราชวัง วัง บ่อมปรกาการ เป็นต้น ดังนั้นการวิเคราะห์ลักษณะการกระจายตัวและการเชื่อมโยงนี้ สามารถทำให้ทราบถึงพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวและมีลักษณะความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์นี้ อยู่บริเวณใดและอย่างไรบ้าง

จากการระบุตำแหน่งของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ โดยเฉพาะมรดกทางวัฒนธรรมลงในแผนที่ 6.12 แสดงการกระจายตัวของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ภายในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง สามารถสรุปถึงลักษณะของการกระจายตัวและการเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ของพื้นที่ศึกษา โดยมีข้อพิจารณาจาก

-ลักษณะของความสำคัญด้านภูมิศาสตร์ คือ กระจายอยู่บริเวณริมแม่น้ำลำคลอง

-ลักษณะของความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ คือ ตำแหน่งความสำคัญของพื้นที่ตั้ง

-ลักษณะของความสำคัญด้านการเชื่อมโยงของระบบคมนาคม คือ กระจายอยู่ริมถนนหรือระบบการสัญจรที่มีการเข้าถึงด้วยเส้นทางสัญจรทางบกและทางน้ำ

โดยสามารถสรุปออกได้ 5 บริเวณหลัก ๆ ที่มีการกระจายตัวและการเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ดังนี้

1) บริเวณพื้นที่กรุงเก่าริมแม่น้ำเจ้าพระยา (หมายเลข 1) มีลักษณะความสำคัญเป็นที่ตั้งของกรุงธนบุรีในสมัยเป็นราชธานีและเป็นพื้นที่ริมน้ำที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ อยู่ระหว่างริมแม่น้ำเจ้าพระยากับเส้นถนนอรุณอมรินทร์ คูเมืองเดิม ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการที่สำคัญต่างๆ มากมาย ได้แก่ พระราชวัง พระนิเวศน์เดิมของรัชกาลที่ 1 โรงพยาบาลศิริราช กองทัพอากาศ กรมอุทกศาสตร์ สถานีรถไฟบางกอกน้อย ป้อมวิไชยประสิทธิ์ พระปรางค์วัดอรุณราชวราราม วัดโมลีโลกยาราม วัดเครือวัลย์ วัดระฆังโฆสิตาราม วัดอัมรินทราราม เป็นต้น ปัจจุบันพื้นที่นี้มีการเชื่อมโยงกันภายใน โดยใช้ถนนอรุณอมรินทร์ที่สามารถเข้าถึงสถานที่สำคัญต่างๆ เกือบทุกที่และสามารถเชื่อมโยงพื้นที่ภายนอกได้ด้วย รวมถึงมีถนนอรุณอมรินทร์ตัดใหม่ที่เข้าไปถึงวัดอรุณราชวราราม ชุมชนปรกอรุณ กองทัพอากาศ อุทกศาสตร์ที่อยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาโดยที่สามารถเข้าถึงด้วยเรือข้ามฟากมีท่าเรือจุดสำคัญๆ เช่น ท่าเรือรถไฟ ท่าเรือวังหลัง ท่าเรือวัดระฆัง ท่าเรือวัดอรุณ เป็นต้น

2) บริเวณพื้นที่ชั้นในถัดจากพื้นที่กรุงเก่า (หมายเลข 2) พื้นที่ระหว่างเส้นถนนอรุณอมรินทร์ ซึ่งเป็นถนนสายเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่การสร้างเมืองธนบุรีกับเส้นถนนอิสรภาพที่ตัดขึ้นเพื่อขยายพื้นที่เมืองออกไปด้านตะวันตกของเมือง ทำให้เป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณที่มีเอกลักษณ์และยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิมมาจนถึงปัจจุบันเช่นกัน แม้ว่าวิถีชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแต่ยังมีลักษณะของอาชีพที่สืบทอดกันมา เช่น ชุมชนบ้านช่างหล่อ ชุมชนบ้านบุ ชุมชนบ้านเนิน ชุมชนบ้านขมิ้น เป็นต้น รวมทั้งวัดโบราณมากมาย เช่น วัดนาคกลาง วัดพระยาทำ วัดวิเศษการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มัสยิดต้นสน วัดหงษ์รัตนาราม มัสยิดกุฎีเจริญพาสณ์ มัสยิดมดุงธรรมอิสลาม ฐานทัพเรืออนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เป็นต้น การเชื่อมโยงภายในบริเวณพื้นที่นี้ คือ มีถนนทั้งถนนอรุณอมรินทร์และถนนอิสรภาพถือเป็นเส้นทางสัญจรทางบกสายหลักที่สามารถเชื่อมต่อไปยังสถานที่ต่างๆ ที่อยู่บริเวณเดียวกันและระแวกใกล้เคียงและมีถนนสายรอง เช่น ถนนวังเดิมที่เป็นที่ตั้งของวัดหงษ์รัตนารามเชื่อมโยงมาจากกองทัพอากาศ วัดโมลีโลกยาราม มัสยิดต้นสนที่สามารถเดินเท้าเข้าถึงได้ในระยะไม่ไกล ส่วนถนนซอยทวิธาภิเศกที่เชื่อมโยงวัดเครือวัลย์กับวัดนาคกลาง โดยสามารถเดินเท้าถึงกันได้เช่นกันและมีถนนอีกหลายสายที่เป็นสายย่อยที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญที่อยู่ลึกเข้าไป ได้แก่ ถนนพรานนกที่สามารถเข้าถึงวัดวิเศษการ วัดช่องลม โรงพยาบาลศิริราช ท่าเรือ ตลาดวังหลัง เป็นต้น สำหรับการเชื่อมโยงโดยใช้เส้นทางน้ำในการสัญจร มีเพียงคลองมอญเท่านั้นที่มีท่าเรือตรงบริเวณชุมชนวัดเครือวัลย์ ส่วนคลองคูเมืองเดิม ปัจจุบันซึ่งมีการสร้างเขื่อนกันตลิ่งจึงกลายเป็นเพียงคูระบายน้ำเท่านั้น

3) บริเวณช่วงกลางและพื้นที่ต่อเนื่อง (หมายเลข 3) เป็นพื้นที่ระหว่างถนนอิสรภาพกับถนนจรัญสนิทวงศ์ รวมทั้งบริเวณริมถนนจรัญสนิทวงศ์ด้วย ซึ่งเป็นเส้นทางหลักของพื้นที่บริเวณนี้ในปัจจุบันซึ่งตัดผ่านเข้ามาภายในพื้นที่ศึกษา ทำให้สามารถเชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมเมืองต่างๆ ที่

กระจายตัวอยู่บริเวณพื้นที่นี้เข้าด้วยกัน สิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์ที่เป็นอาคาร สถานที่สำคัญ บริเวณนี้ ได้แก่ มัสยิดคิลพัลลาะห์ วัดใหม่พิเรนทร์ วัดใหม่วิเชียร วัดชินวรวิหาร วัดอัมพวา วัดสุทธาวาส วัดละครท่า วัดประตูในทรงธรรม วัดท่าพระ วัดเจ้ามูล วัดดีดวด วัดยางสุทธาราม วัดศรีสุทธารามวรวิหาร (วัดชีผ้าขาว) วัดใหม่ย้ายแป้น วัดสุทธาราม วัดรวก

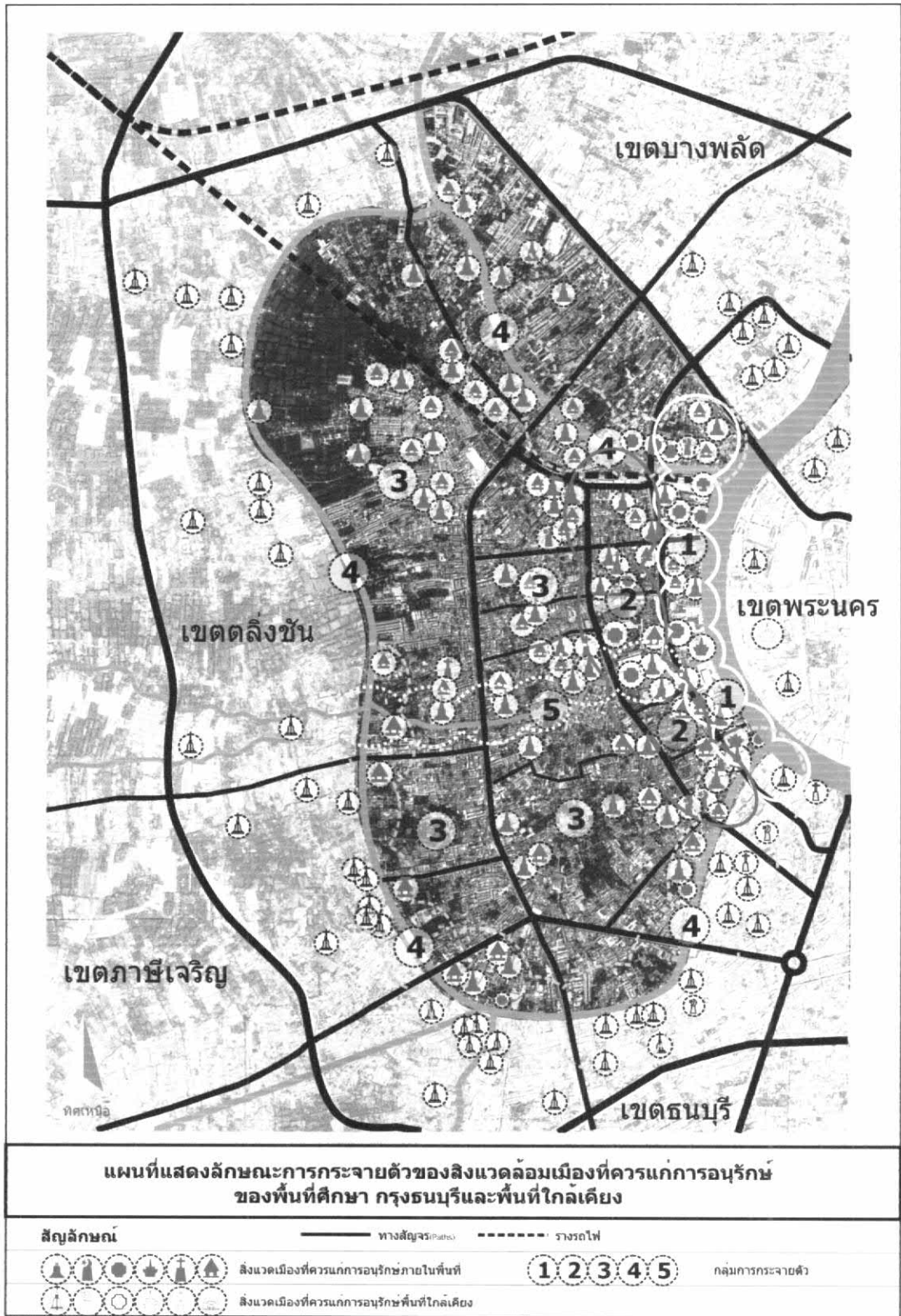
สุทธาราม (วัดบางขุนศรี) และวัดเพลงวิปัสสนา สำหรับการเชื่อมโยงโดยใช้เส้นทางน้ำในการสัญจร มีเพียงคลองมอญเช่นกัน ส่วนคลองอื่นๆส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการสัญจรได้ เนื่องจากมีโครงสร้างของเขื่อนที่ตื้นหรือไม่สามารถเข้าไปได้

4) บริเวณริมคลองบางกอกน้อย คลองชักพระ และคลองบางกอกใหญ่

(หมายเลข 4) ซึ่งเป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาเดิมในสมัยอยุธยาตอนชูดคลองลาด มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนและวัดเก่าแก่มากมาย กระจายอยู่บริเวณริมสองฝั่งของคลองทั้งในเขตพื้นที่ศึกษาและนอกเขตพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเคยเป็นศูนย์กลางเมืองเก่ามาตั้งแต่ในสมัยอยุธยาและใช้น้ำเป็นเส้นทางสัญจรและดำรงชีวิต สถานที่สำคัญในบริเวณนี้ เช่น วัดโมลีโลกยาราม วัดหงษ์รัตนาราม วัดสังกระจายวรวิหาร วัดประตูฉิมพลี วัดมะลิ วัดสุวรรณคีรี วัดนายโรง วัดสุวรรณาราม พิพิธภัณฑสถานเรือพระที่นั่ง อาคารอำนวยการโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน เป็นต้น และมีวัดฝั่งตรงข้ามที่เก่าแก่ เช่น วัดบุปผาราม วัดอินทราราม วัดจันทาราม วัดปากน้ำ วัดทองศาลางาม วัดคูหาสวรรค์ วัดบางแกว วัดรัชฎาธิษฐาน วัดกาญจนสิงหาสน์ วัดดลิ่งชัน เป็นต้น การเชื่อมโยงในบริเวณนี้ การเข้าถึงทางเส้นทางน้ำโดยทางเรือมีท่าเรือที่ส่วนใหญ่จะมีประจำทุกวัด ซึ่งจะมีความสะดวกกว่าทางเส้นทางถนนที่ต้องเข้าไปในซอยลึกจากถนนสายหลัก สำหรับความเชื่อมโยงกับวัดฝั่งตรงข้ามจะมีสะพานข้ามฝั่งได้สะดวก เช่น บริเวณวัดประตูฉิมพลีกับวัดปากน้ำ เป็นต้น

5) บริเวณริมคลองมอญ (หมายเลข 5) ซึ่งในอดีตเป็นคลองที่เชื่อมโยงพื้นที่ด้านในที่ลึกเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมเชื่อมออกไปสู่เส้นทางสัญจรหลัก บริเวณนี้จะมีชุมชนและสถานที่สำคัญกระจายอยู่ริมคลองมอญเช่นกัน สถานที่สำคัญที่อยู่บริเวณนี้ เช่น วัดบางเสาธง วัดโพธิ์เรียง วัดดีดวด วัดครุฑ วัดชินวร วัดนาคกลาง วัดเครือวัลย์ เป็นต้น การเข้าถึงสามารถเข้าถึงทั้งทางคลองมอญและเส้นทางถนน โดยมีถนนสายหลักตัดบริเวณคลองมอญได้แก่ ถนนอรุณอมรินทร์ ถนนอิสราภาพ ถนนจรัญสนิทวงศ์ ซึ่งสถานที่เหล่านี้กระจายอยู่ไปไกลไปจากถนนสายหลักนี้

จากการวิเคราะห์ลักษณะการกระจายตัวและความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่อนุรักษ์นี้ จะนำมาพิจารณาหาพื้นที่ เพื่อนำมาเสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ในระดับชุมชน ซึ่งการเสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองกรุงเทพมหานครจะแบ่งออกเป็นแนวทางระดับเมือง และระดับชุมชน โดยจะมีรายละเอียดในบทที่ 7 ต่อไป

แผนที่ 6.11 แสดงการกระจายตัวของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ภายในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง

6.3 การเลือกพื้นที่กรณีศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาในระดับชุมชน

จากการศึกษาพัฒนาการสิ่งแวดล้อมเมืองในอดีต สภาพทั่วไปของพื้นที่ในปัจจุบัน รวมทั้งการวิเคราะห์ประเภทและการกระจายตัวของสิ่งแวดล้อมเมือง พบว่าพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองหลายประเภทมีการกระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้แสดงการวิเคราะห์ประเภทและการกระจายตัวของสิ่งแวดล้อมเมืองในแต่ละกลุ่มพื้นที่ย่อย ทั้ง 10 กลุ่ม จากบทที่ 5 แล้ว และการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ที่สรุปในแผนที่ 6.12 แสดงลักษณะการกระจายตัวและการเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ จะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษาเต็มไปด้วยอาคาร สถานที่ ชุมชนที่สำคัญและมีเอกลักษณ์มากมาย

ในการเสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองกรุงเทพมหานคร จะเสนอแนวทางทั้งระดับเมืองและระดับพื้นที่หรือระดับชุมชน ดังนั้นในการเลือกพื้นที่กรณีศึกษาเพื่อทางการอนุรักษ์และพัฒนาในระดับชุมชน ทางผู้ทำวิจัยจะทำการเลือกพื้นที่ เพื่อเป็นพื้นที่ตัวแทนที่สามารถใช้เป็นแนวทางอนุรักษ์และพัฒนา กับพื้นที่อื่นได้เช่นกัน

ในการเลือกพื้นที่กรณีศึกษาจะมีรายละเอียดมีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ดังนี้

- 1) การกำหนดกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา
- 2) การคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาในการอนุรักษ์และพัฒนา

6.3.1 การกำหนดกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา

การแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง ทางผู้ทำวิจัยจะนำผลจากการวิเคราะห์ลักษณะการกระจายตัวและการเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์มาพิจารณาในการจัดกลุ่ม โดยจะยึดลักษณะของความสำคัญด้านภูมิศาสตร์ ลักษณะของความสำคัญด้านประวัติศาสตร์และลักษณะของความสำคัญด้านการเชื่อมโยงของระบบคมนาคมที่สะดวกในการเข้าถึงและสามารถใช้เป็นเส้นทาง เพื่อส่งเสริมการด้านการท่องเที่ยวได้ด้วย สามารถแบ่งพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาในระดับชุมชน ออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้ (ดูแผนที่ 6.13 ประกอบ)

- 1) กลุ่มพื้นที่แนวคลองบางกอกน้อย คลองชักพระ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งครอบคลุมบริเวณสองฝั่งคลองบางกอกน้อย คลองชักพระ คลองมอญ และแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีลักษณะทางภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ริมน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง ซึ่งมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่มีเอกลักษณ์ รวมทั้งมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นที่ตั้งของเขตกรุงเทพมหานครซึ่งวงบนตราริมแม่น้ำเจ้าพระยาเช่นกัน ส่วนลักษณะของการเชื่อมโยงของระบบคมนาคมนั้นสามารถร่องเรือและการสัญจรเข้าถึงโดยเส้นทางน้ำได้จากปากคลองบางกอกน้อยไปจนถึงปากคลองมอญและสามารถสัญจรข้ามฝั่งแม่น้ำ โดยมีเรือข้ามฝั่งมีท่าเรือรับส่งมากมาย จากความสำคัญของ

ลักษณะต่างๆของพื้นที่ทำให้เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมที่ควรแก่การอนุรักษ์มากมาย โดยมีรายละเอียดในขั้นตอนการเลือกกลุ่มพื้นที่ที่กรณีศึกษาต่อไป

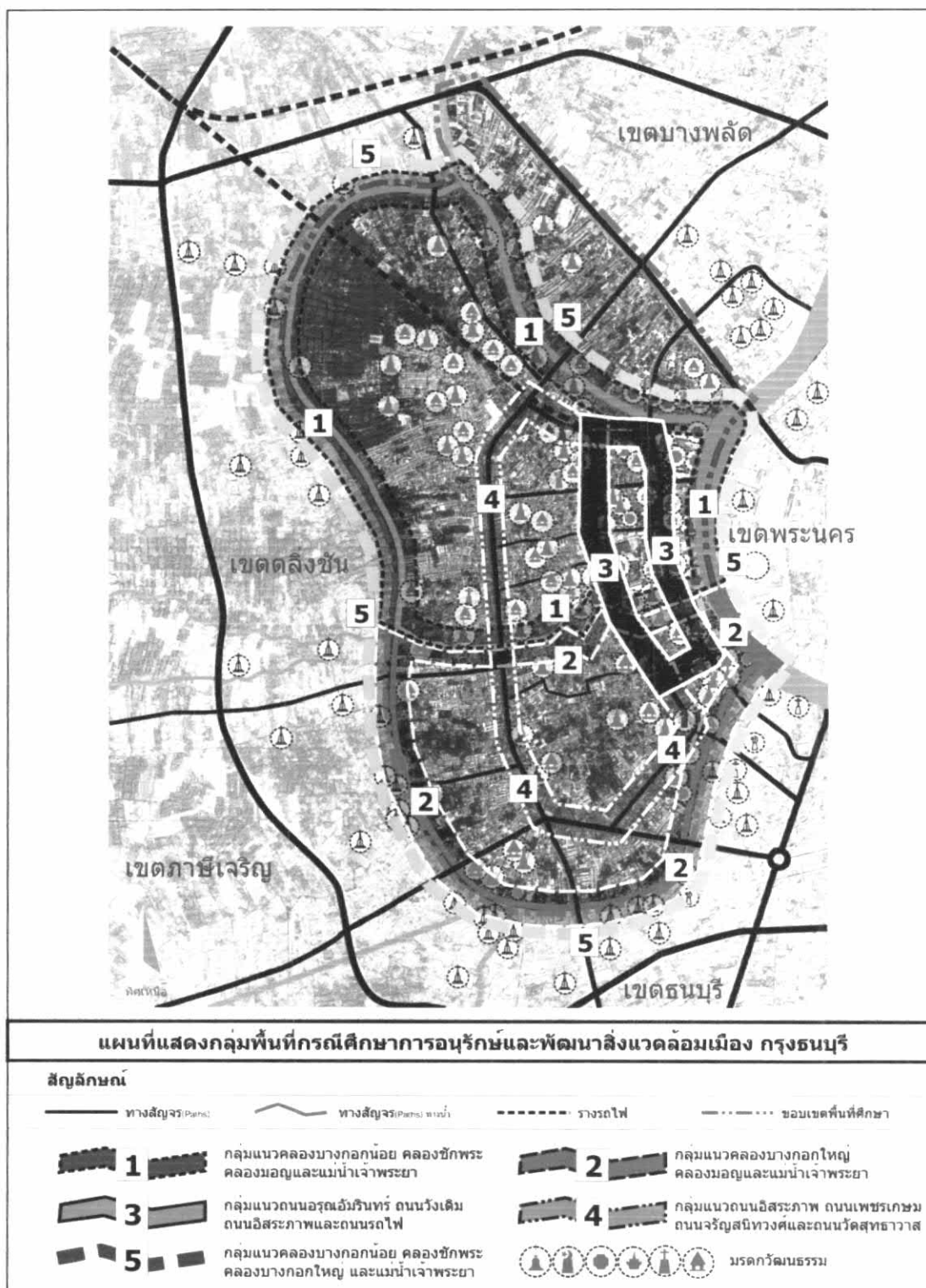
2) กลุ่มพื้นที่แนวคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งครอบคลุมบริเวณสองฝั่งคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นที่ตั้งของเขตกรุงเทพมหานครช่วงบนตรงริมแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นที่ตั้งของพระราชวังเก่าในสมัยกรุงธนบุรี เป็นราชธานีของไทยอยุธยาแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันเป็นพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่เขตบางกอกใหญ่ ส่วนลักษณะของการเชื่อมโยงของระบบคมนาคมนั้นสามารถร่องเรือและการสัญจรเข้าถึงโดยเส้นทางน้ำได้จากปากคลองบางกอกใหญ่ไปจนถึงปากคลองมอญรวมทั้งเชื่อมกับคลองชักพระและคลองบางกอกน้อยและสามารถสัญจรข้ามฝั่งแม่น้ำได้เช่นกัน โดยมีเรือข้ามฝั่งมีท่าเรือรับส่งมากมาย จากความสำคัญของลักษณะต่างๆ ของพื้นที่ทำให้เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งมีสิ่งแวดล้อมที่ควรแก่การอนุรักษ์มากมาย โดยมีรายละเอียดในขั้นตอนการเลือกกลุ่มพื้นที่ที่กรณีศึกษาต่อไป

3) กลุ่มพื้นที่แนวถนนอรุณอมรินทร์ ถนนหลังวัง ถนนอิสรภาพและถนนรถไฟ เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งครอบคลุมบริเวณกรุงเทพฯและพื้นที่ชั้นในรอบกรุงหรือบริเวณพื้นที่ริมสองข้างถนนอรุณอมรินทร์ ถนนวังเดิม ถนนอิสรภาพและถนนรถไฟ ซึ่งถนนทั้ง 4 สายนี้มีความเชื่อมต่อกันและมีถนนสายย่อยต่างๆ ตัดเชื่อมพื้นที่กันได้ การจัดกลุ่มพื้นที่ 3 นี้เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างจากกลุ่มพื้นที่ 1 และ 2 ในเรื่องของการเชื่อมโยงด้านการสัญจรทางบกเป็นหลักและสามารถสนับสนุนในการท่องเที่ยวในรูปแบบของระบบถนน ซึ่งเป็นที่ตั้งของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์มากมาย โดยมีรายละเอียดในขั้นตอนการเลือกกลุ่มพื้นที่ที่กรณีศึกษาต่อไป

4) กลุ่มพื้นที่แนวถนนอิสรภาพ ถนนเพชรเกษม ถนนจรัญสนิทวงศ์และถนนวัดสุทธาวาส เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งอยู่บริเวณด้านในเข้าไปต่อเนื่องจากกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ถัดจากพื้นที่ริมแม่น้ำและลำคลองเข้าไป โดยครอบคลุมบริเวณสองข้างถนนอิสรภาพ ถนนเพชรเกษม ถนนจรัญสนิทวงศ์ และถนนวัดสุทธาวาส ซึ่งถนนทั้ง 4 สายนี้มีความเชื่อมต่อกันครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างกว่ากลุ่มพื้นที่ 3 เป็นพื้นที่ที่มีการเชื่อมโยงด้วยการสัญจรทางบกเป็นหลักและสามารถสนับสนุนในการท่องเที่ยวในรูปแบบของระบบถนนเช่นเดียวกับกลุ่มพื้นที่ 3 โดยมีรายละเอียดของสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ในขั้นตอนการเลือกกลุ่มพื้นที่ที่กรณีศึกษาต่อไป

5) กลุ่มพื้นที่แนวคลองบางกอกน้อย คลองชักพระ คลองบางกอกใหญ่และแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นกลุ่มพื้นที่ซึ่งอยู่บริเวณเส้นทางของแม่น้ำเจ้าพระยาเดิมก่อนขุดคลองลัด ทำให้เปลี่ยนสภาพเป็นคลองที่เชื่อมกับแนวเส้นแม่น้ำเจ้าพระยาเท่านั้น กลุ่มพื้นที่ 5 นี้ครอบคลุมบริเวณริมคลองบางกอกน้อย คลองชักพระ คลองบางกอกใหญ่และแม่น้ำเจ้าพระยา ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรอนุรักษ์และมีความเก่าแก่มากมาย ลักษณะของการเชื่อมโยงสามารถร่องเรือและการสัญจรเข้าถึงโดยเส้นทางน้ำได้จากปากคลองบางกอกน้อยไปจนถึงปากคลองบางกอกใหญ่

และสามารถตั้งศูนย์รวมฝั่งแม่น้ำด้วยเช่นกัน โดยมีรายละเอียดของสิ่งแวดลอมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ในขั้นตอนการเลือกกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษาต่อไป

แผนที่ 6.12 แสดงกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดลอมเมือง กรุงเทพมหานคร

6.3.2 การเลือกพื้นที่การศึกษา

จากการวิเคราะห์และแบ่งกลุ่มพื้นที่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มพื้นที่ 5 พื้นที่ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้ง 5 กลุ่มพื้นที่นั้น ต่างก็ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์เหมือนกัน แต่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของเส้นทางการเชื่อมโยง ลักษณะของสภาพของพื้นที่ รวมทั้งคุณค่าและความสำคัญที่แตกต่างกัน รวมถึงสามารถส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวในพื้นที่ในอนาคตด้วย

ดังนั้นในการเลือกพื้นที่การศึกษา ก็เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง กรุงเทพมหานคร และสามารถนำแนวทางไปปรับใช้กับพื้นที่อนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อื่นๆ ได้ ทางผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกพื้นที่ โดยการกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการคัดเลือกพื้นที่อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง มีหัวข้อพิจารณาจากความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมและสภาพของพื้นที่ ดังนี้

1. อายุของมรดกวัฒนธรรม โดยพิจารณาจากช่วงยุคสมัยที่สร้างของมรดกวัฒนธรรม โดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

-สมัยอยุธยา	5 คะแนน
-สมัยธนบุรี	4 คะแนน
-สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	3 คะแนน
-สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง	2 คะแนน
-สมัยรัตนโกสินทร์ยุคปัจจุบัน	1 คะแนน

2. ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาจากประวัติเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความสำคัญหรือมีความสัมพันธ์ในระดับใดในประวัติศาสตร์ของมรดกวัฒนธรรม โดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

-มีความสัมพันธ์ในระดับชาติ	3 คะแนน
-มีความสัมพันธ์ในระดับเมือง	2 คะแนน
-มีความสัมพันธ์ในระดับชุมชน	1 คะแนน

3. ความสะดวกในการเข้าถึง โดยพิจารณาจากการเข้าไปยังสถานที่นั้นๆ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับส่วนอื่นๆ ของเมืองได้สะดวกมากน้อยเพียงแคไหน เพื่อที่จะทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้เข้าใช้พื้นที่หรืออาคารเข้ามาใช้และเยี่ยมชมได้สะดวก โดยให้ค่าคะแนนดังนี้

-ที่ตั้งเข้าได้ทั้งเส้นทางถนนและเส้นทางน้ำ	4 คะแนน
-ที่ตั้งติดกับถนนสายหลัก	3 คะแนน
-ที่ตั้งติดกับถนนสายรอง	2 คะแนน
-ที่ตั้งเข้าไปในซอยย่อย	1 คะแนน

4. ความสำคัญของที่ตั้ง โดยพิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งของมรดกวัฒนธรรม เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นเมืองราชธานีเก่า จึงมีพื้นที่แต่ละบริเวณมีความสำคัญแตกต่างกัน โดยให้ค่าคะแนนดังนี้

-ตั้งอยู่ในเขตกรุงเก่าธนบุรี (ภายในคูเมืองเดิม)	4 คะแนน
-ตั้งอยู่นอกเขตคูเมืองเดิมต่อเนื่องกรุงเก่าธนบุรี	3 คะแนน
-ตั้งอยู่ริมคลองสายหลัก	2 คะแนน
-ตั้งอยู่รอบนอกพื้นที่ต่อเนื่อง	1 คะแนน

5. เอกลักษณ์ของชุมชน โดยพิจารณาจากลักษณะของการตั้งถิ่นฐานของคนในพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นเมืองที่มีการอาศัยลำนํ้า เพื่อดำรงชีวิต และเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยให้ค่าคะแนนดังนี้

-เป็นชุมชนดั้งเดิมรอบศาสนาสถานภายในพื้นที่เมืองเก่า	3 คะแนน
-เป็นชุมชนดั้งเดิมรอบศาสนาสถานและอยู่ริมน้ำสายหลัก	2 คะแนน
-เป็นชุมชนดั้งเดิมรอบศาสนาสถานและอยู่ริมน้ำสายรอง และไม่ได้อยู่ริมน้ำ	1 คะแนน

สำหรับการให้ค่าน้ำหนักที่นำมาใช้คำนวณนั้น โดยให้ค่าจากความสำคัญของแต่ละตัวแปร จากหลักการการตั้งค่าน้ำหนัก ดังนี้

-ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์	เท่ากับ 4	เนื่องจากมีความสำคัญในระดับชาติ
-ความสำคัญของที่ตั้ง	เท่ากับ 3	เนื่องจากเป็นที่ตั้งของพื้นที่สำคัญ
-อายุของมรดกวัฒนธรรม	เท่ากับ 2	เนื่องจากส่วนใหญ่จะมีความเก่าแก่ที่ใกล้เคียงกัน
-ความสะดวกในการเข้าถึง	เท่ากับ 1	เนื่องจากระบบการเข้าถึงทำได้สะดวกมากขึ้น
-เอกลักษณ์ของชุมชน	เท่ากับ 1	เนื่องจากมีลักษณะที่ยัง

การคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษา โดยเลือกพื้นที่ที่ได้ค่าคะแนนมากที่สุด จากทั้ง 5 กลุ่ม เพื่อนำมาเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองและตัวมรดกวัฒนธรรม ในบทต่อไป ในการให้ค่าคะแนน ทางผู้วิจัยจะใช้สิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ประเภทสิ่งก่อสร้าง อาคาร สถานที่สำคัญ เป็นตัวแทนสิ่งแวดล้อมอื่นๆ โดยให้ค่าคะแนน กลุ่มพื้นที่กรณีศึกษาแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1)กลุ่มพื้นที่แนวคลองบางกอกน้อย คลองซึกพระ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา โดยให้ค่าคะแนน เพื่อการคัดเลือกพื้นที่ สรุปได้ดังนี้
ตารางที่ 6.17 การให้ค่าคะแนนกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มที่ 1

ลำดับที่	รายชื่อสถานที่	คะแนนรวม	อายุ	ด้านประวัติศาสตร์	การเข้าถึง	ความสำคัญ ของที่ตั้ง	เอกลักษณ์ ของชุมชน					
	ค่าน้ำหนัก		2	4	1	3	1					
กลุ่มพื้นที่ 1 พื้นที่แนวริมคลองบางกอกน้อย คลองซึกพระ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา												
ริมแม่น้ำเจ้าพระยา												
1	สถานีรถไฟบางกอกน้อย	28	2	4	2	8	4	4	4	12	0	0
2	ร.พ ศิริราช	35	2	4	3	12	4	4	4	12	3	3
3	พิพิธภัณฑ์ห้องปฏิบัติการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์	26	1	2	2	8	4	4	4	12	0	0
4	วัดสุทัศน์ดารามวรวิหาร	33	5	10	2	8	4	4	3	9	2	2
ริมคลองบางกอกน้อย												
5	กองเรือเล็กขนส่งทหารเรือ	27	1	2	3	12	4	4	3	9	0	0
6	พิพิธภัณฑ์เรือพระที่นั่ง	27	1	2	3	12	4	4	3	9	0	0
7	มัสยิดหลวงฮัซรอริชุนนะห์	18	1	2	1	4	4	4	2	6	2	2
8	วัดบางบำหรุ	17	4	8	1	4	1	1	1	3	1	1
9	วัดสุวรรณคีรี	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
10	วัดนายโรง	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
11	วัดปฐมบุศรนิศาราม	21	4	8	2	8	1	1	1	3	1	1
12	วัดสุวรรณาราม	36	5	10	2	8	4	4	4	12	2	2
13	วัดอัมรินทร์าราม	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
14	วัดใหม่ยายแป้น	16	3	6	1	4	1	1	1	3	2	2
15	วัดศรีสุตาราม	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
16	วัดภาวนาภิรตาราม	24	2	4	2	8	4	4	2	6	2	2
ริมคลองซึกพระ												
17	วัดเจ้าอาม	26	4	8	3	12	2	2	1	3	1	1
18	วัดมะลิ	17	4	8	1	4	1	1	1	3	1	1
ริมคลองมอญ												
19	วัดบางเสาธง	26	5	10	1	4	4	4	2	6	2	2
20	วัดโพธิ์เรียง	20	2	4	1	4	4	4	2	6	2	2
21	วัดครุฑ	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
22	วัดชินโนรสารามวรวิหาร	26	3	6	2	8	4	4	2	6	2	2
23	วัดอัมพวา	23	5	10	1	4	2	2	2	6	1	1
24	วัดนาคกลาง	29	3	6	2	8	4	4	3	9	2	2
25	วัดพระยาทำ	33	5	10	2	8	4	4	3	9	2	2
26	วัดเครือวัลย์	37	5	10	2	8	4	4	4	12	3	3
27	วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
		747	97	194	53	212	92	92	68	204	45	45

2)กลุ่มพื้นที่แนวคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา โดยให้
ค่าคะแนน เพื่อการคัดเลือกพื้นที่ สรุปได้ดังนี้
ตารางที่ 6.18 การให้ค่าคะแนนกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มที่ 2

ลำดับที่	รายชื่อสถานที่	คะแนนรวม	อายุ	ด้านประวัติศาสตร์	การเข้าถึง	ความสำคัญ ของที่ตั้ง	เอกลักษณ์ ของชุมชน					
	ค่าน้ำหนัก		2	4	1	3	1					
กลุ่มพื้นที่ 2 พื้นที่แนวคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา												
ริมแม่น้ำเจ้าพระยา												
1	พระราชวังเดิม(กองทัพเรือ)	36	4	8	3	12	4	4	4	12	0	0
2	พระนิเวศน์เดิม	36	4	8	3	12	4	4	4	12	0	0
3	ป้อมวิไชยประสิทธิ์	38	5	10	3	12	4	4	4	12	0	0
4	อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	30	1	2	3	12	4	4	4	12	0	0
5	วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร(วัดแจ้ง)	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
6	วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
7	วัดวงศุมลวรวิหาร(กรมอุทหาเรือ)	33	3	6	3	12	3	3	4	12	0	0
ริมคลองบางกอกใหญ่												
8	วัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร(วัดท้ายตลาด)	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
9	วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร	35	5	10	3	12	2	2	3	9	2	2
10	มัสยิดต้นสน (กุฎีใหญ่หรือกุฎีแขก)(วัดวัดเจ้าพระวัง)	31	4	8	2	8	4	4	3	9	2	2
11	วัดราชสิทธาราม	29	5	10	2	8	1	1	3	9	1	1
12	วัดสังข์กระจายวรวิหาร	26	5	10	1	4	4	4	2	6	2	2
13	วัดประดู่ฉิมพลี	22	3	6	2	8	4	4	2	6	2	2
14	วัดประดู่ในทรงธรรม	19	5	10	1	4	1	1	1	3	1	1
15	โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน	27	2	4	2	8	4	4	3	9	2	2
ริมคลองมอญ												
16	วัดบางเสาธง	26	5	10	1	4	4	4	2	6	2	2
17	วัดโพธิ์เรียง	20	2	4	1	4	4	4	2	6	2	2
18	วัดครุฑ	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
19	วัดชีโนรสารามวรวิหาร	26	3	6	2	8	4	4	2	6	2	2
20	วัดอัมพวา	23	5	10	1	4	2	2	2	6	1	1
21	วัดนาคกลาง	29	3	6	2	8	4	4	3	9	2	2
22	วัดพระยาทำ	34	5	10	2	8	4	4	3	9	2	2
23	วัดเครือวัลย์	37	5	10	2	8	4	4	4	12	3	3
		713	94	188	55	200	81	81	68	207	37	37

3)กลุ่มพื้นที่แนวถนนอรุณอมรินทร์ ถนนหลังวัด ถนนอิสรภาพและถนนรถไฟ โดยให้ค่าคะแนน เพื่อการคัดเลือกพื้นที่ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 6.19 การให้ค่าคะแนนกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มที่ 3

ลำดับที่	รายชื่อสถานที่	คะแนนรวม	อายุ	ด้านประวัติศาสตร์	การเข้าถึง	ความสำคัญ ของที่ตั้ง	เอกลักษณ์ ของชุมชน					
	ค่าน้ำหนัก		2	4	1	3	1					
กลุ่มพื้นที่ 3 พื้นที่แนวถนนอรุณอมรินทร์ ถนนหลังวัด ถนนอิสรภาพและถนนรถไฟ												
ริมถนนอรุณอมรินทร์												
1	พระราชวังเดิม(กองทัพเรือ)	36	4	8	3	12	4	4	4	12	0	0
2	พระนิเวศน์เดิม	36	4	8	3	12	4	4	4	12	0	0
3	ป้อมวิไชยประสิทธิ์	38	5	10	3	12	4	4	4	12	0	0
4	อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	30	1	2	3	12	4	4	4	12	0	0
5	ร.พ ศิริราช	35	2	4	3	12	4	4	4	12	3	3
6	พิพิธภัณฑ์ห้องปฏิบัติการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์	26	1	2	2	8	4	4	4	12	0	0
7	วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร(วัดแจ้ง)	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
8	วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
9	วัดดุสิตารามวรมหาวิหาร	33	5	10	2	8	4	4	3	9	2	2
10	วัดอัมรินทร์ราชราม	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
11	วัดพิเศษการ	27	3	6	2	8	3	3	3	9	1	1
12	วัดพระยาทำ	33	5	10	3	12	1	1	3	9	1	1
13	วัดนาคกลาง	30	5	10	2	8	1	1	3	9	2	2
14	มัสยิดต้นสน (กุฎีใหญ่หรือกุฎีแขก)	31	4	8	2	8	4	4	3	9	2	2
15	วัดโมลีโลกยารามราชวรมหาวิหาร(วัดท้ายตลาด)	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
16	วัดหงส์รัตนารามราชวรมหาวิหาร	35	5	10	3	12	2	2	3	9	2	2
ริมถนนอิสรภาพ												
17	อนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์(ฐานทัพเรือ)	22	1	2	2	8	3	3	3	9	0	0
18	มัสยิดผดุงธรรม (กุฎีเจ้าเขิน)	27	4	8	2	8	1	1	3	9	1	1
19	วัดใหม่พิเรนทร์	23	5	10	1	4	2	2	2	6	1	1
20	วัดชินนรสารามวรมหาวิหาร	31	5	10	2	8	4	4	2	6	2	3
21	วัดอัมพวา	23	5	10	1	4	2	2	2	6	1	1
22	คริสตจักรพระเยซูคริสต์แห่งสิทธิชนยุคสุดท้าย	12	1	2	1	4	2	2	1	3	1	1
23	วัดสุทธาวาส	20	5	10	1	4	2	2	1	3	1	1
24	วัดละแควทำ	22	3	6	1	4	2	2	3	9	1	1
25	วัดสี่ทิวทิศ	23	4	8	1	4	1	1	3	9	1	1
26	วัดช่องลม	23	4	8	1	4	1	1	3	9	1	1
		780	101	202	56	224	75	75	81	243	36	36

4)กลุ่มพื้นที่แนวถนนอิสรภาพ ถนนเพชรเกษม ถนนจรัญสนิทวงศ์และถนน
 วัดสุทธาวาส โดยให้ค่าคะแนน เพื่อการคัดเลือกพื้นที่ สรุปได้ดังนี้
 ตารางที่ 6.20 การให้ค่าคะแนนกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มที่ 4

ลำดับที่	รายชื่อสถานที่	คะแนนรวม	อายุ	ด้านประวัติศาสตร์	การเข้าถึง	ความสำคัญ ของที่ตั้ง	เอกลักษณ์ ของชุมชน					
	ค่าน้ำหนัก		2	4	1	3	1					
กลุ่มพื้นที่ 4 พื้นที่แนวถนนอิสรภาพ ถนนเพชรเกษม ถนนจรัญสนิทวงศ์และถนนวัดสุทธาวาส												
ริมถนนอิสรภาพ												
1	อนุสาวรีย์กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์(ฐานทัพเรือ)	22	1	2	2	8	3	3	3	9	0	0
2	มัสยิดมดงธรรม (กุฎีเจ้าเซ็น)	27	4	8	2	8	1	1	3	9	1	1
3	วัดใหม่พิเรนทร์	23	5	10	1	4	2	2	2	6	1	1
4	วัดชินโธระนามวรวิหาร	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
5	วัดอัมพวา	23	5	10	1	4	2	2	2	6	1	1
6	คริสตจักรพระเยซูคริสต์แห่งสิทธิชนยุคสุดท้าย	12	1	2	1	4	2	2	1	3	1	1
7	วัดสุทธาวาส	20	5	10	1	4	2	2	1	3	1	1
8	วัดละครท่า	22	3	6	1	4	2	2	3	9	1	1
9	วัดสี่นโกรสร(วัดช่องลม)	23	4	8	1	4	1	1	3	9	1	1
10	วัดช่องลม	23	4	8	1	4	1	1	3	9	1	1
ริมถนนเพชรเกษม												
11	วัดราชสิทธิาราม	29	5	10	2	8	1	1	3	9	1	1
12	วัดสังข์กระจายวรวิหาร	26	5	10	1	4	4	4	2	6	2	2
13	โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน	27	2	4	2	8	4	4	3	9	2	2
ถนนจรัญสนิทวงศ์												
14	วัดประดู่ในทรงธรรม	20	5	10	1	4	1	1	1	3	2	2
15	วัดท่าพระ(วัดเกาะท่าพระ)	19	5	10	1	4	1	1	1	3	1	1
16	วัดเจ้ามูล	19	5	10	1	4	1	1	1	3	1	1
17	วัดตีตวัด	18	4	8	1	4	2	2	1	3	1	1
18	วัดโพธิ์เรียง	20	2	4	1	4	4	4	2	6	2	2
19	วัดบางเสาธง	26	5	10	1	4	4	4	2	6	2	2
20	วัดยางสุทธาราม	18	4	8	1	4	1	1	1	3	1	2
21	วัดศรีสุทธารามวรวิหาร (วัดชีผ้าขาว)	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
22	วัดใหม่ย้ายแป้น	16	3	6	1	4	1	1	1	3	2	2
23	วัดไชยชิด	17	5	10	1	4	1	1	1	3	1	1
24	วัดรวกสุทธาราม (วัดบางขุนศรี)	16	3	6	1	4	2	2	1	3	1	1
25	วัดเพลงวิปัสสนา	19	3	6	2	8	1	1	1	3	1	1
26	วัดคงมูลเหล็ก	18	4	8	1	4	2	2	1	3	1	1
27	วัดบางขุนนนท์	19	5	10	1	4	1	1	1	3	1	1
28	วัดสุวรรณาราม	36	5	10	2	8	4	4	4	12	2	2
ริมถนนวัดสุทธาวาส												
29	วัดสุทธาวาส	20	5	10	1	4	2	2	1	3	1	1
30	วัดใหม่ยามอญ	21	2	4	3	12	1	1	1	3	1	1
31	มัสยิดกุฎีหลวง	14	2	4	1	4	2	2	1	3	1	1
32	วัดอมรทาทิการาม	21	2	4	3	12	1	1	1	3	1	1
		695	123	246	44	176	65	65	56	168	41	41

5)กลุ่มพื้นที่แนวคลองบางกอกน้อย คลองซึกพระ คลองบางกอกใหญ่และแม่น้ำเจ้าพระยา โดยให้ค่าคะแนน เพื่อการคัดเลือกพื้นที่ สรุปลงได้ดังนี้ ตารางที่ 6.21 การให้ค่าคะแนนกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มที่ 5

ลำดับที่	รายชื่อสถานที่	คะแนนรวม	ความเก่าแก่	ด้านประวัติศาสตร์	การเข้าถึง	ความสำคัญ ของที่ตั้ง	เอกลักษณ์ ของชุมชน					
	ค่าน้ำหนัก		2	4	1	3	1					
กลุ่มพื้นที่ 5 พื้นที่แนวคลองบางกอกน้อย คลองซึกพระ คลองบางกอกใหญ่และแม่น้ำเจ้าพระยา												
ริมคลองบางกอกน้อย												
1	กองเรือเล็กขนส่งทหารเรือ	27	1	2	3	12	4	4	3	9	0	0
2	พิพิธภัณฑสถานเรือพระที่นั่ง	27	1	2	3	12	4	4	3	9	0	0
3	มัสยิดหลวงอิสรวิหารสุนทร	18	1	2	1	4	4	4	2	6	2	2
4	วัดบางบำหรุ	17	4	8	1	4	1	1	1	3	1	1
5	วัดสุวรรณคีรี	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
6	วัดนายโรง	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
7	วัดปฐมบุตริศาราม	21	4	8	2	8	1	1	1	3	1	1
ริมคลองบางกอกน้อยและริมคลองซึกพระ												
8	วัดสุทธาวาส	20	5	10	1	4	2	2	1	3	1	1
9	วัดอัมรินทร์าราม	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
10	วัดใหม่ยายแป้น	16	3	6	1	4	1	1	1	3	2	2
11	วัดศรีสุทธารามวรวิหาร	30	5	10	2	8	4	4	2	6	2	2
12	วัดภาวนาภิรตาราม	24	2	4	2	8	4	4	2	6	2	2
13	วัดเจ้าอาาม	26	4	8	3	12	2	2	1	3	1	1
14	วัดมะลิ	18	4	8	1	4	1	1	1	3	2	2
ริมคลองบางกอกใหญ่												
15	วัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร(วัดท้ายตลาด)	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
16	วัดหงส์รัตนารามราชวรวิหาร	35	5	10	3	12	2	2	3	9	2	2
17	มัสยิดต้นสน (กุฎีใหญ่หรือกุฎีแขก)(วัดวัดเจ้าขวัง)	31	4	8	2	8	4	4	3	9	2	2
18	วัดราชสิทธาราม	29	5	10	2	8	1	1	3	9	1	1
19	วัดสังฆะระจายวรวิหาร	26	5	10	1	4	4	4	2	6	2	2
20	วัดประดู่พิมพลี	26	3	6	2	8	4	4	2	6	2	2
21	วัดประดู่ในทรงธรรม	19	5	10	1	4	1	1	1	3	1	1
22	โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน	27	2	4	2	8	4	4	3	9	2	2
ริมแม่น้ำเจ้าพระยา												
23	พระราชวังเดิม(กองทัพเรือ)	36	4	8	3	12	4	4	4	12	0	0
24	พระนิเวศน์เดิม	36	4	8	3	12	4	4	4	12	0	0
25	ป้อมวิไชยประสิทธิ์	38	5	10	3	12	4	4	4	12	0	0
26	อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	30	1	2	3	12	4	4	4	12	0	0
27	สถานีรถไฟบางกอกน้อย	28	2	4	2	8	4	4	4	12	0	0
28	ร.พ ศิริราช	35	2	4	3	12	4	4	4	12	3	3
29	พิพิธภัณฑสถานปฏิบัติการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์	26	1	2	2	8	4	4	4	12	0	0
30	วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร(วัดแจ้ง)	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
31	วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร	41	5	10	3	12	4	4	4	12	3	3
32	วัดวงศมุลวรวิหาร(กรมอุทการเรือ)	33	3	6	3	12	3	3	4	12	0	0
33	วัดคุลีศารามวรวิหาร	34	5	10	2	8	4	4	3	9	3	3
		957	120	240	73	292	107	107	76	270	48	48

จากตารางที่ 6.17 - 6.21 ในการให้ค่าคะแนนแต่ละกลุ่มพื้นที่ โดยสรุปผลการเลือกพื้นที่ที่กรณีศึกษาในการอนุรักษ์และพัฒนาให้กลุ่มพื้นที่ 2 คือ พื้นที่แนวคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญ และแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ที่กรณีศึกษา อันเนื่องจาก มีอัตราค่าเฉลี่ยรวมสูงกว่ากลุ่มอื่น โดยมีค่าเฉลี่ยในด้านความเก่าแก่และด้านประวัติศาสตร์ความสำคัญ ซึ่งแสดงถึงการกระจายตัวของมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญๆ มากมาย รวมทั้งพื้นที่ใกล้เคียงนอกเขตพื้นที่ศึกษาที่มีวัดและชุมชนต่าง ที่เก่าแก่และน่าสนใจอยูริมคลองบางกอกใหญ่ฝั่งตรงข้ามที่ควรแก่การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเช่นกัน (ดูตารางที่ 6.22 ประกอบ) โดยมีผลคะแนนการคัดเลือก ดังนี้

ตารางที่ 6.22 การให้ค่าคะแนนกลุ่มพื้นที่กรณีศึกษา ของ 5 กลุ่ม

กลุ่มพื้นที่	จำนวนสถานที่	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ยรวม	อายุ		ด้านประวัติศาสตร์		การเข้าถึง		ความสำคัญ ของที่ตั้ง		เอกลักษณ์ ของชุมชน	
				คะแนน	ค่าเฉลี่ย	คะแนน	ค่าเฉลี่ย	คะแนน	ค่าเฉลี่ย	คะแนน	ค่าเฉลี่ย	คะแนน	ค่าเฉลี่ย
1	27	747	27.7	194	7.2	212	7.85	204	7.56	204	7.56	45	*1.67
**2	23	713	*31	188	*8.2	200	8.7	207	9	207	9	37	1.61
3	26	780	30	202	7.8	224	8.6	243	*9.35	243	*9.35	36	1.38
4	32	695	21.7	246	7.7	176	5.5	168	5.25	168	5.25	41	1.28
5	33	957	29	240	7.3	292	*8.85	270	8.2	270	8.2	48	1.45

หมายเหตุ ** กลุ่มพื้นที่ถูกเลือก * ค่าเฉลี่ยสูงสุด

ดังนั้นกลุ่มพื้นที่ 2 คือ พื้นที่แนวคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา (ดูแผนที่ 6.14 ประกอบ) เป็นกลุ่มพื้นที่ตัวแทนที่นำมาวิเคราะห์พื้นที่และเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อมเมือง กรุงเทพมหานครในระดับชุมชน ในบทต่อไป

แผนที่ 6.13 แสดงกลุ่มพื้นที่กรณศึกษาการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง กรุงเทพมหานคร
กลุ่มแนวคลองบางกอกใหญ่ คลองมอญและแม่น้ำเจ้าพระยา

6.4 การวิเคราะห์ศักยภาพสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่กรณีศึกษา

จากการคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาในขั้นตอนที่แล้ว ทางผู้ทำวิจัยได้ทำการสำรวจและแจกแบบสอบถามที่เกี่ยวกับพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาทำการวิเคราะห์ศักยภาพและสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่กรณีศึกษา โดยสรุปการวิเคราะห์พื้นที่ ดังนี้

6.4.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่

โดยวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่กรณีศึกษาที่ได้จากการคัดเลือก โดยเน้นบริเวณที่มีสิ่งแวดล้อมเมืองที่ควรแก่การอนุรักษ์ ได้แก่ พระราชวัง วัด มัสยิด สถานที่ราชการ ที่กระจายตัวอยู่ตามริมแม่น้ำ ลำคลอง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของสถานที่สำคัญรวมทั้งบริเวณที่อยู่โดยรอบของแต่ละบริเวณว่ามีองค์ประกอบใดบ้าง ที่อยู่ภายในบริเวณสถานที่เหล่านี้มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ อาทิเช่น มีคุณค่าด้านความงามของรูปแบบสถาปัตยกรรม ความเก่าแก่ ความศักดิ์สิทธิ์ นับถือศรัทธา ความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญต่างๆ เป็นต้น ซึ่งต่างเป็นสิ่งที่ทำให้สถานที่สำคัญยิ่งมีคุณค่าและความสำคัญมากขึ้น มีศักยภาพในการอนุรักษ์และพัฒนาตามไปด้วย

6.4.2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่

หลังจากการที่มีการพัฒนาประเทศให้ทันตามยุคโลกาภิวัตน์ในช่วงยุครัตนโกสินทร์ ตอนกลางเป็นต้นมา กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวและเติบโตเร็วมากทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเมือง กรุงเทพมหานครจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดเป็นปัญหามากมาย เช่น ความไม่เป็นระเบียบของพื้นที่เกิดความแออัดยานชุมชนที่มีการอยู่อาศัย การประกอบการค้า อีกทั้งมีสถานที่ราชการ อาคารพาณิชย์ ตึกสูงสร้างขึ้นมาเรื่อยๆ อันมีส่วนบดบังทัศนียภาพและทำให้การเข้าถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมหรือมรดก วัฒนธรรมรวมทั้งสิ่งแวดล้อมเมืองอื่นๆ เกิดความไม่สะดวกและขาดความเชื่อมโยงของเส้นทางและองค์ประกอบของเมืองอื่น เป็นต้น ทำให้พื้นที่ศึกษา กรุงเทพมหานคร จากอดีตมาจนถึงยุคปัจจุบันพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพเป็นอย่างมาก

ดังนั้นการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดในกลุ่มพื้นที่ (แผนที่ 6.14) จึงจำเป็นต้องอาศัยการสำรวจและสอบถามปัญหาพื้นที่จากคนที่เป็นคนในพื้นที่นั้นและสำรวจสภาพปัญหาด้วยตัวเอง และบันทึกภาพและจัดทำลงแผนที่ ของบริเวณนั้นๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ในบทต่อไป

6.4.3 ความต้องการของพื้นที่

ด้วยศักยภาพ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน ที่ก่อให้เกิดความสะดอกสบายและสร้างความเดือดร้อน และขาดสิ่งต่างๆ ที่ช่วยในการดำรงชีวิต กิจกรรมต่างๆ ทางสังคม ซึ่งแต่ละพื้นที่หรือชุมชนมีศักยภาพและประสบกับปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นความต้องการของพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันด้วย เพื่อที่จะปรับปรุง พัฒนา แก้ไขปัญหาของพื้นที่ให้ดีขึ้น

1)บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่และชุมชนวัดโมลีโลกยาราม

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ปากคลองบางกอกใหญ่ที่เชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา โดยพื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมืองริมคลองบางกอกใหญ่ ได้แก่ ป้อมวิไชยประสิทธิ์ วัดโมลีโลกยารามวรวิหาร และชุมชนวัดโมลีโลกยาราม ฯลฯ

ศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 คน เรือ พบว่า สถานที่ที่สำคัญที่ควรอนุรักษ์มากที่สุดในการชุมชน คือ วัดโมลีโลกยาราม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัดที่ได้ให้ความสำคัญมากที่สุดได้แก่ พระตำหนักเดิม พระวิหารองค์เล็ก พระอุโบสถ ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ป้อมวิไชยประสิทธิ์ ภูมิคณะสงฆ์ สระน้ำ หอระฆัง เป็นต้น

จากการสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่สำคัญดังกล่าว กำลังมีการบูรณะ พระตำหนักเดิม พระวิหารองค์เล็ก และปรับปรุงภูมิคณะสงฆ์ ส่วนชุมชนโดยรอบวัดเป็นชุมชนที่เช่าพื้นที่ของวัด เพื่อเป็นที่อาศัยเป็นบ้านไม้ 1-2 ชั้น มีสภาพแออัด ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย นักเรียน นักศึกษา ตามลำดับ

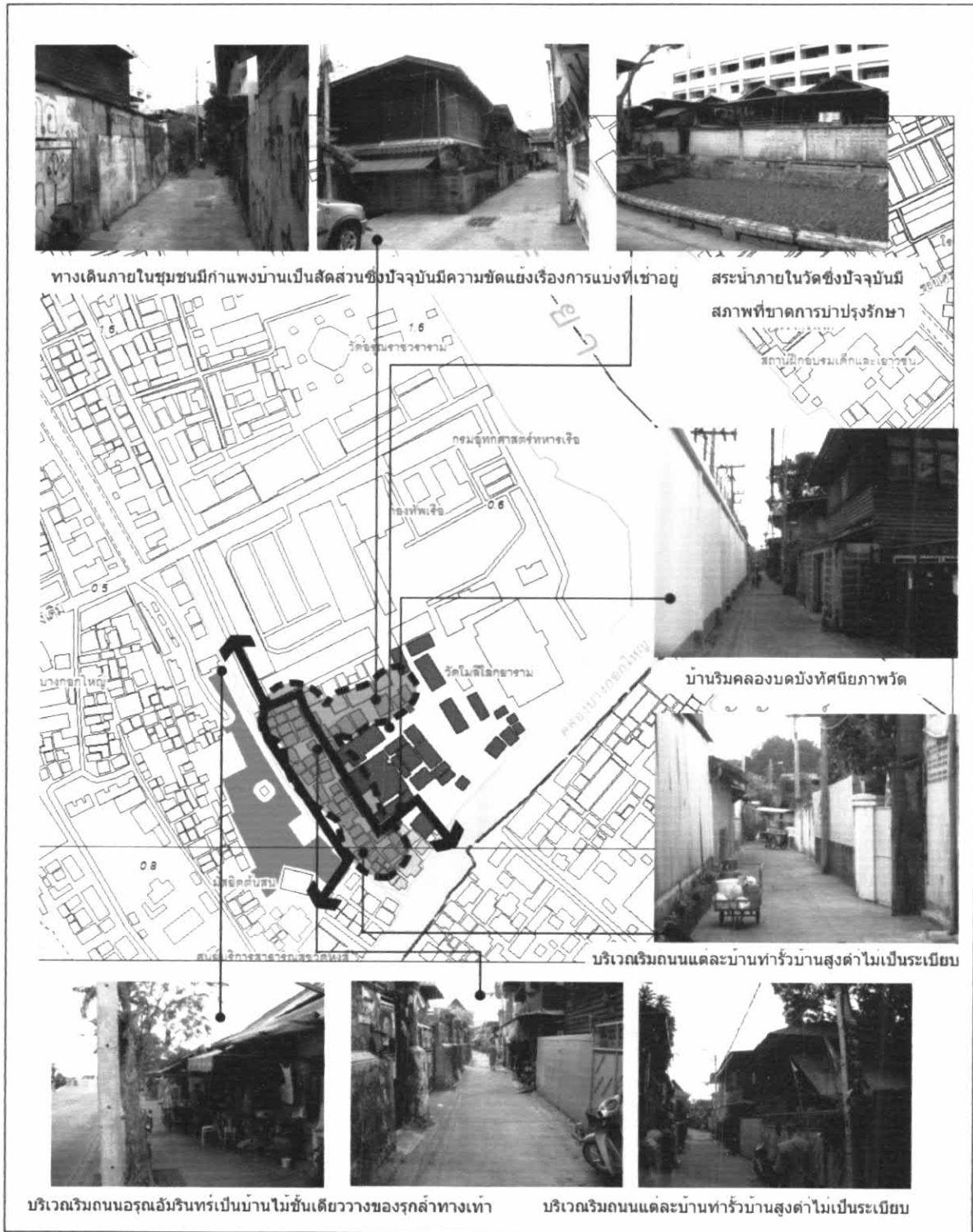
ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากที่สุด ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตเกิดขึ้นเท่าๆ กันและยังมีปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งเรื่องการจัดสรรพื้นที่ให้มีขนาดที่เท่าๆกันเป็นระเบียบมากขึ้น โดยเป็นแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาของเจ้าอาวาสองค์ใหม่ แต่คนที่อยู่มานานและมีพื้นที่พักอาศัยมากกว่าจะไม่ยอมรับแนวคิดในการแบ่งที่ดินดังกล่าว

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความทรุดโทรมของพื้นที่ อาคารบ้านเรือน ถนนทางเดิน ซอก ซอยระหว่างบ้าน นอกจากนี้ในส่วนของพระตำหนักเดิม พระวิหารเล็กและพระอุโบสถ มีสภาพเก่าทรุดโทรมเป็นอย่างมาก ส่วนปัญหาด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาเรื่องยาเสพติดและปัญหาความยากจน

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องกำจัดยาเสพติด ส่วนทางด้านการพัฒนา คือ การปรับปรุงถนนและต้องการพื้นที่ทำกิจกรรมทางนันทนาการ เนื่องจากปัจจุบันใช้ถนนแคบๆ ภายในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนทั้งหมด

จากการสรุปศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.15 และ 6.16 ดังนี้

แผนที่ 6.16 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่และชุมชนวัดโมลีโลกยาราม

2) บริเวณมัสยิดต้นสนและชุมชนกุฎใหญ่

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับชุมชนวัดโมลีโลกยาราม ซึ่งมีสะพานข้ามคลองบางกอกใหญ่กัน สามารถเดินทางกันได้โดยลัดใต้สะพาน โดยพื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมืองที่สำคัญ ได้แก่ มัสยิดต้นสน อาคารสมาคมสนธิอิสลามเป็นศูนย์กลางชุมชน

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ที่ใช้แบบสอบถามและการสำรวจ ศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ ควรแก่นุรักษ์มากที่สุด ในชุมชน คือ มัสยิดต้นสนและอาคารสมาคมสตรีอิสลามซึ่งอยู่ในบริเวณ เดียวกัน โดยพื้นที่ด้านหลังมัสยิดจะเป็นที่ฝังศพของบุคคลสำคัญที่เป็นข้าราชการชั้นขุนนางในสมัย สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รวมทั้งที่ฝังศพของคนในพื้นที่ ด้วย

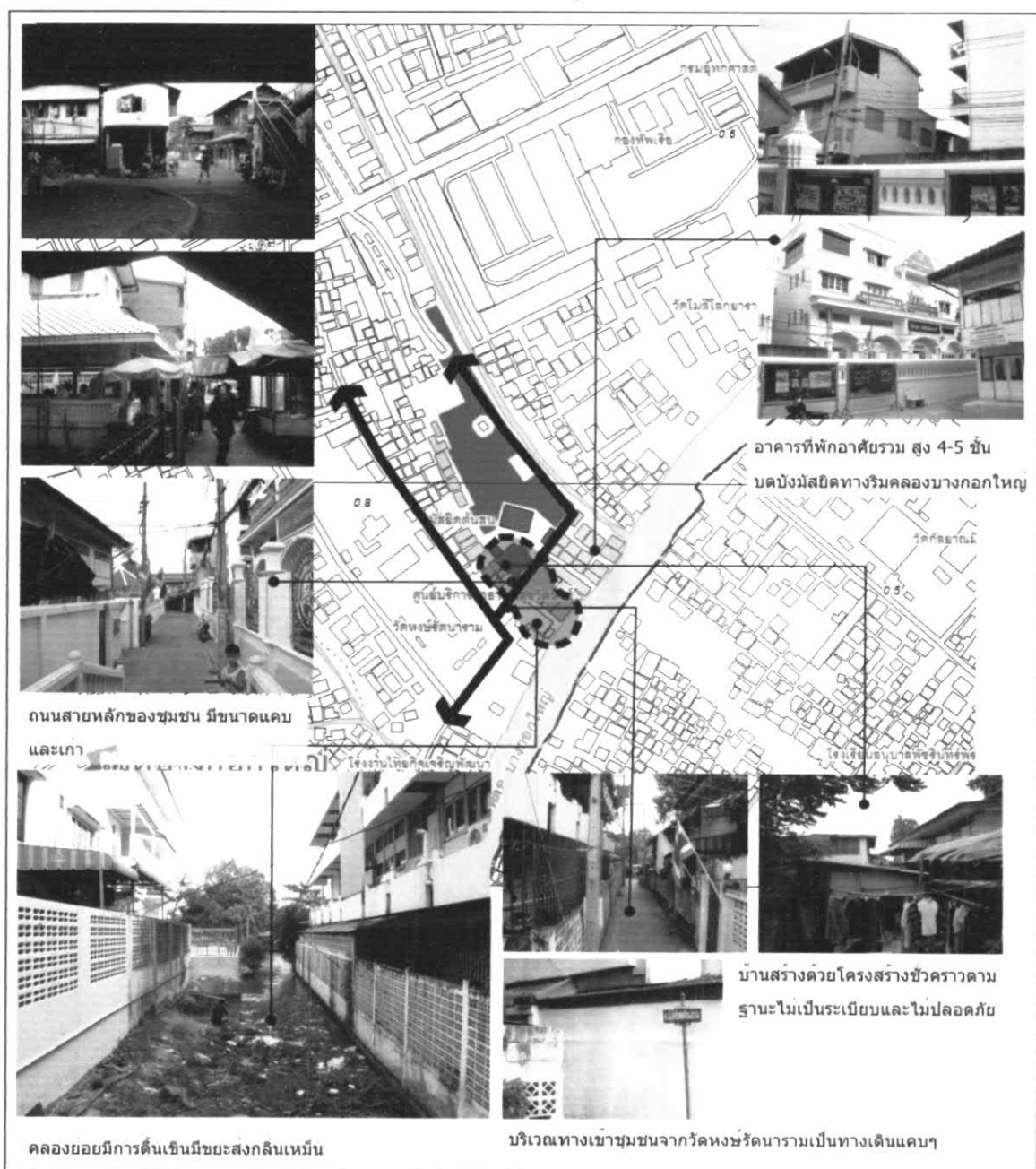
จากการสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่สำคัญดังกล่าว มีสภาพของอาคารที่ดีทั้งสอง หลัง ส่วนชุมชนโดยรอบมัสยิดเป็นชุมชนที่อยู่ระหว่างวัดโมลีโลกยารามกับวัดหงษ์รัตนารามวิหาร มีสภาพที่ดี มีการใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่อาศัยเป็นอาคารโครงสร้างถาวรรูปแบบอาคารที่พักอาศัยรวม ความสูง 3-5 ชั้น ส่วนบ้านไม้ 1-2 ชั้น มีสภาพแออัดอยู่ตรงบริเวณติดกับชุมชนวัดหงษ์รัตนาราม คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย นักเรียน นักศึกษา รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ

แผนที่ 6.17 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณมัสยิดต้นสนและชุมชนกุฎใหญ่

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติดติดมากที่สุด ปัญหาความแออัดและความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตตามลำดับ สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความแออัดของพื้นที่บริเวณบ้านไม้ที่มีสภาพใช้โครงสร้างชั่วคราว ถนนทางเดินแคบเชื่อมไปยังวัดหงษ์ฯ มีสภาพเก่ามีการชำรุดบริเวณช่องปากซอยและบริเวณคลองย่อยที่เข้ามายังภายในพื้นที่มีการตื้นเขินและมีขยะสกปรก จากการสรุปศักยภาพและปัญหาของพื้นที่

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องความทรุดโทรมของบ้านเรือนและความเน่าเสียของคลองย่อย สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.17 และ 6.18 ดังนี้

แผนที่ 6.18 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณมัสยิดต้นสนและชุมชนกุฎใหญ่

3)บริเวณวัดหงษ์รัตนรามวรวิหารและชุมชนวัดหงษ์รัตนรามวรวิหาร

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่ที่เชื่อมกับพื้นที่ชุมชนกุฎใหญ่ โดยพื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมือง ได้แก่ วัดหงษ์รัตนรามวรวิหาร ศาลเจ้าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและสระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ของวัดหงษ์รัตนรามวรวิหาร ฯลฯ

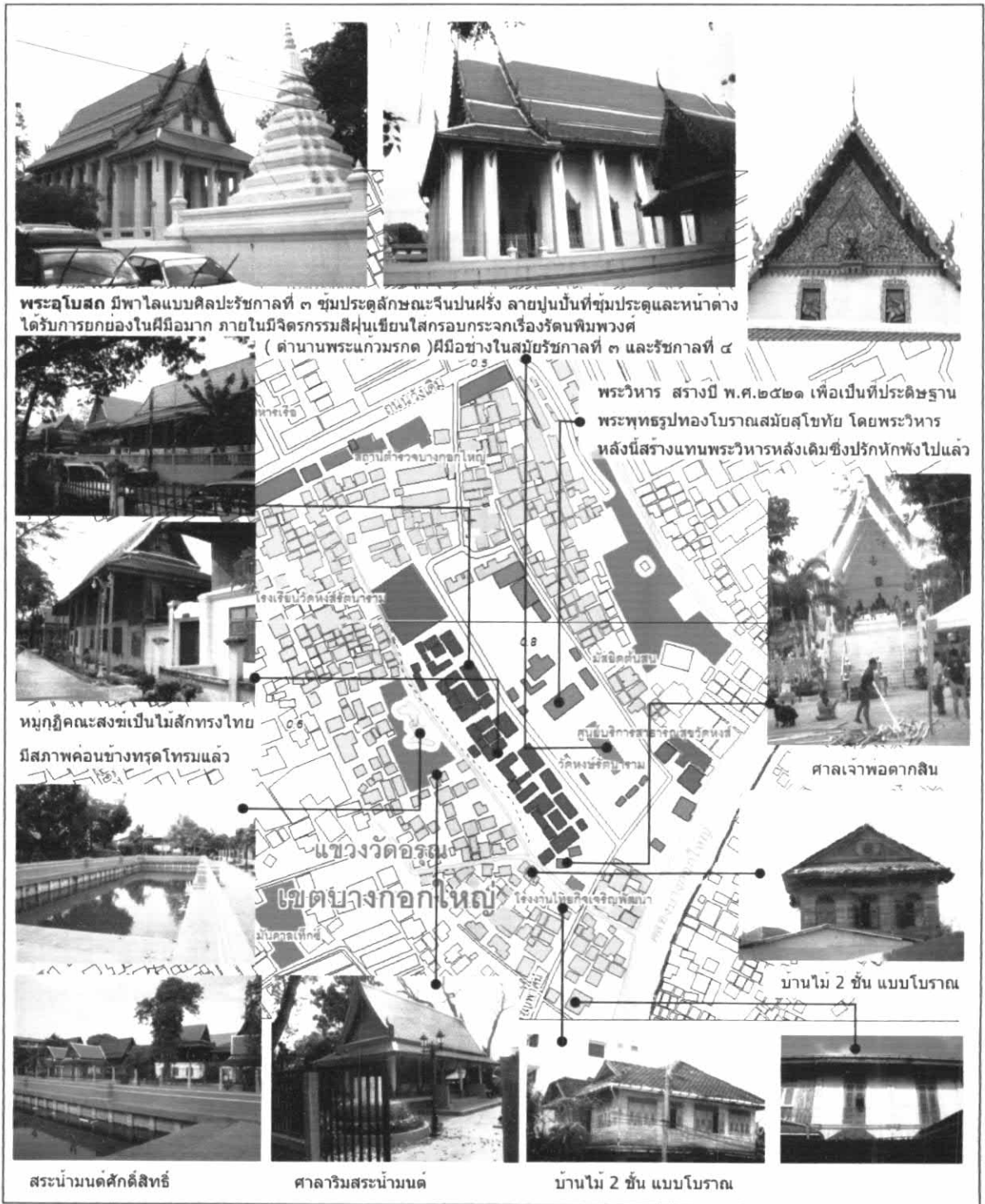
ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 คนเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นุรักษ์มากที่สุดชุมชน คือ วัดหงษ์รัตนรามวรวิหาร ศาลเจ้าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัดที่ได้ให้ความสำคัญมากที่สุดได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร หอไตร สระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ภูมิทัศน์สงฆ์ ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ พื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่

จากการสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่สำคัญดังกล่าว มีสภาพของอาคารที่ดี แต่พื้นที่ลานจอดรถด้านหน้าทางเข้าควรปรับปรุง ซึ่งมีสภาพพื้นเก่าและชำรุดแตกร้าว ส่วนชุมชนโดยรอบวัดเป็นชุมชนที่เช่าพื้นที่ของวัด เพื่อเป็นที่อาศัยเป็นบ้านไม้ 1-2 ชั้น มีสภาพแออัด ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย นักเรียน นักศึกษา เป็นต้น

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากที่สุด ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตเกิดขึ้นเท่าๆ กันและยังมีปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งเรื่องการทำอาศัย โดยเป็นแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาของเจ้าอาวาสองค์ใหม่ แต่คนที่อยู่มานานและมีพื้นที่ทำอาศัยมากกว่าจะไม่ยอมรับแนวคิดในการแบ่งที่ดินดังกล่าว

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความแออัดของพื้นที่ อาคารบ้านเรือน สภาพถนนทางเดินที่แคบและคดเคี้ยวไปตามซอก ซอยระหว่างบ้านซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา บริเวณริมถนนซอยวัดหงษ์มีการวางร้านขายของไม่เป็นระเบียบรวมทั้ง อาคารบ้านแถวบริเวณหน้าวัดมีสภาพที่เก่าทรูโทรมมากและบดบังทัศนียภาพของวัดและทางเข้าวัดดูแคบไม่มีจุดเด่นไม่มีความสวยงามของทางเข้าทั้งที่เป็นวัดที่สำคัญมาก รวมทั้งบริเวณริมคลองบางกอกใหญ่มีการรื้อพื้นที่วัดและวางของไม่เป็นระเบียบของคนที่อยู่บริเวณดังกล่าว จากการสรุปศักยภาพและปัญหาของพื้นที่

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องสภาพถนนและความไม่เรียบร้อยของสองข้างถนน ส่วนความต้องการอื่นได้แก่ การเปิดมุมมองของวัดตรงทางเข้าจากถนนเพื่อความสวยงามของวัด และความต้องการสภาพอาคารบ้านเรือนที่ดีและไม่แออัด เนื่องจากปัจจุบันมีสภาพเก่าทรูโทรมมาก สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.19 และ 6.20 ดังนี้

แผนที่ 6.19 แสดงศักยภาพของบริเวณวัดหงษ์รัตนรามวรวิหารและชุมชนวัดหงษ์รัตนรามวรวิหาร

แผนที่ 6.20 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดหงษารัตนารามวิหารและชุมชนวัดหงษารัตนารามวิหาร

4)บริเวณมัสยิดกุฎีเจริญพาศน์และมัสยิดมดุงธรรมอิสลาม

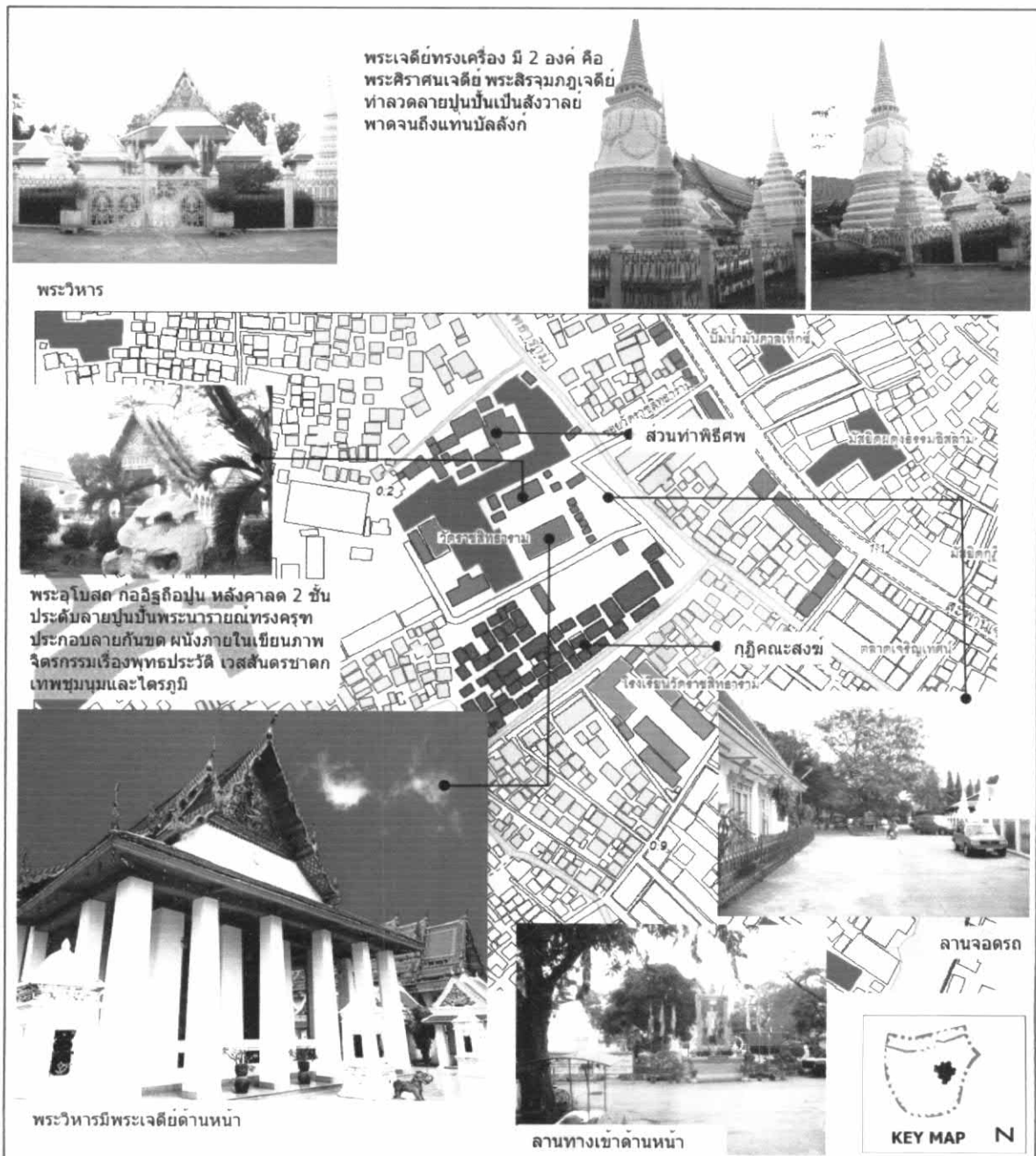
พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่เป็นพื้นที่ต่อเนื่องมาจากกับชุมชนโมลีโลกยาราม ซึ่งมีสะพานข้ามคลองบางกอกใหญ่กัน สามารถเดินถึงกันได้โดยตลอดได้ สะพาน โดยพื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมืองที่สำคัญ ได้แก่ มัสยิดต้นสน อาคารสมาคมสนธิอิสลามเป็นศูนย์กลางชุมชน

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่

5)บริเวณวัดราชสิทธิารามและชุมชนวัดราชสิทธิาราม

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ไม่ได้ติดริมคลองบางกอกใหญ่แต่อยู่ตรงข้ามพื้นที่ชุมชนกุฎิเจริญพาสณ์ โดยพื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมืองที่สำคัญ คือ วัดราชสิทธิาราม ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครั้วเรือน ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย นักเรียน นักศึกษา พบว่าสถานที่สำคัญที่ควรแก่อนุรักษ์มากที่สุดในชุมชน คือ วัดราชสิทธิาราม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัดที่ได้ให้ความสำคัญมากที่สุดได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร พระตำหนักจันทร์ พระเจดีย์ทรงเครื่อง(พระศิราศนเจดีย์ พระสิริจุมภฏเจดีย์) ศาลาการเปรียญ กุฎิคณะสงฆ์ ตามลำดับ

แผนที่ 6.22 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดราชสิทธิารามและชุมชนวัดราชสิทธิาราม

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่ พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติด ปัญหาความความปลอดภัยในชีวิต เกิดขึ้นภายในชุมชน สำหรับ ปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาสภาพถนนทางเดินที่แคบ ซึ่งมีสภาพพื้นเก่า และชำรุดแตกกร้าว ความแออัดของบ้านเรือนที่อยู่ลึกเข้าไป

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติด ส่วนทางด้านกร พัฒนา คือ ปรับปรุงถนนภายในชุมชนและปรับปรุงมุมมองด้านหน้าและทางเข้าของวัดที่มีความไม่เป็นระเบียบและสภาพของสะพานที่เก่าและขาดการดูแลรักษา สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.23 ดังนี้

แผนที่ 6.23 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดราชสิทธารามและชุมชนวัดราชสิทธาราม

6) บริเวณวัดสังข์กระจายวรวิหารและโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่ที่เชื่อมกับพื้นที่ชุมชนวัดราชสิทธิาราม โดยพื้นที่ดังกล่าวมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมืองที่สำคัญ ได้แก่ วัดสังข์กระจายวรวิหาร วัดราชสิทธิาราม และโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นุรักษ์มากที่สุดชุมชน คือ วัดสังข์กระจายวรวิหารและอาคารอำนวยการโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน ซึ่งภายในวัดมีองค์ประกอบโดยให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ พระวิหารที่ประดิษฐานหลวงพ่อกัจจายน์และจิตรกรรมฝาผนัง ภูมิคณะสงฆ์ซึ่งเป็นกุฎีที่ทาสีเหลืองมีเอกลักษณ์มาตั้งแต่เดิม รวมทั้งพระอุโบสถและศาลาการเปรียญที่ภายในมีบุษบกกรรมมาสน์ ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ พื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่

จากการสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่สำคัญดังกล่าว มีสภาพของอาคารที่ดีมีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น มีบริเวณกว้างขวาง ส่วนชุมชนโดยรอบวัดเป็นชุมชนที่เข้าพื้นที่ของวัด เพื่อเป็นที่อาศัยเป็นบ้านไม้ 1-2 ชั้น มีสภาพแออัด และคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย นักเรียน นักศึกษา ตามลำดับ

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากที่สุด ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตเกิดขึ้นเท่าๆ กัน และยังมีปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือและความสามัคคีในการประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งมีน้อยกว่า 40 % ของประชาชนในชุมชน

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่

-ปัญหาเรื่องความแออัดของพื้นที่ อาคารบ้านเรือน ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนบริเวณด้านหน้าวัดริมถนนวัดสังข์กระจายทำให้บดบังทัศนียภาพด้านหน้าวัดและทำให้ทางเข้าคูไม่เรียบร้อย

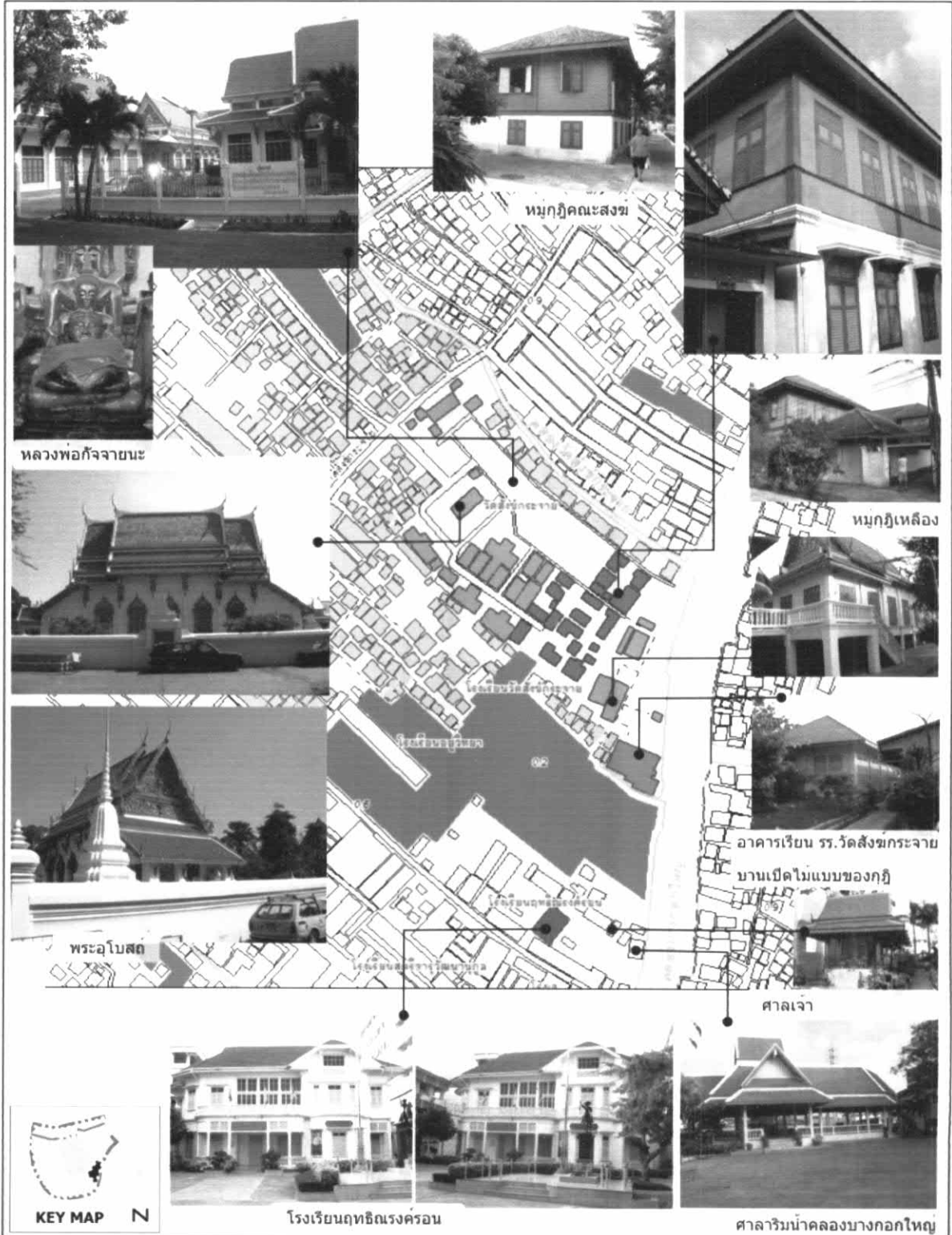
-สภาพถนนทางเดินในชุมชนที่แคบและคดเคี้ยวไปตามซอก ซอยระหว่างบ้าน รวมทั้งทางเท้าตรงรั้ววัดด้านหน้ามีสภาพเก่า ชำรุด

-คลองลำประโดงรอบพื้นที่วัดและชุมชนมีสภาพตื้นเขินและอุดตันทำให้การถ่ายเทน้ำไม่สะดวกและมีขยะอยู่ทั่วไป

-พื้นที่ลานกิจกรรมต่างๆในวัด เช่น สนามเด็กเล่นมีการกันรั้วเหล็กที่ทำให้เกะกะและแบ่งแยกพื้นที่ ส่วนพื้นที่ด้านริมคลองบางกอกใหญ่มีการใช้ประโยชน์ผักรองของชุมชนยังค่อนข้างน้อย โดยมีรั้วกัน สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.24 ดังนี้

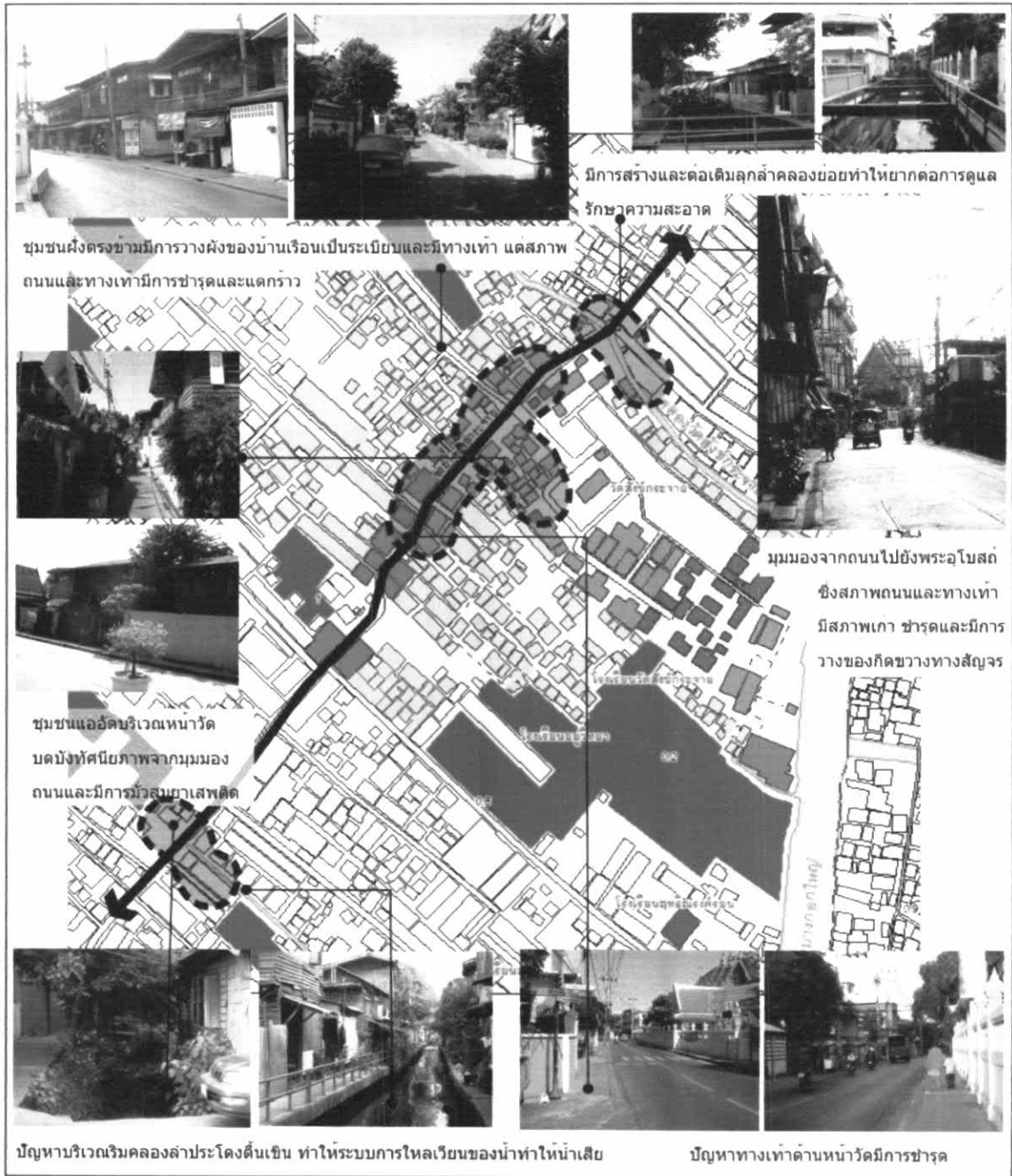
ในด้านความต้องการของชุมชน จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปได้ว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่อง

ยาเสพติด ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน ต้องการกองทุนพัฒนาชุมชน ส่วนทางด้านการพัฒนา คือ การแก้ปัญหาเรื่องน้ำเสียของคลองลำประโดงรอบชุมชน และความแออัดของบ้านเรือนบริเวณด้านหน้าทางเข้าวัด สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.24 ดังนี้จากการสรุปศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ และ 6.25

แผนที่ 6.24 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดสังฆกระจายวรวิหารและโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน

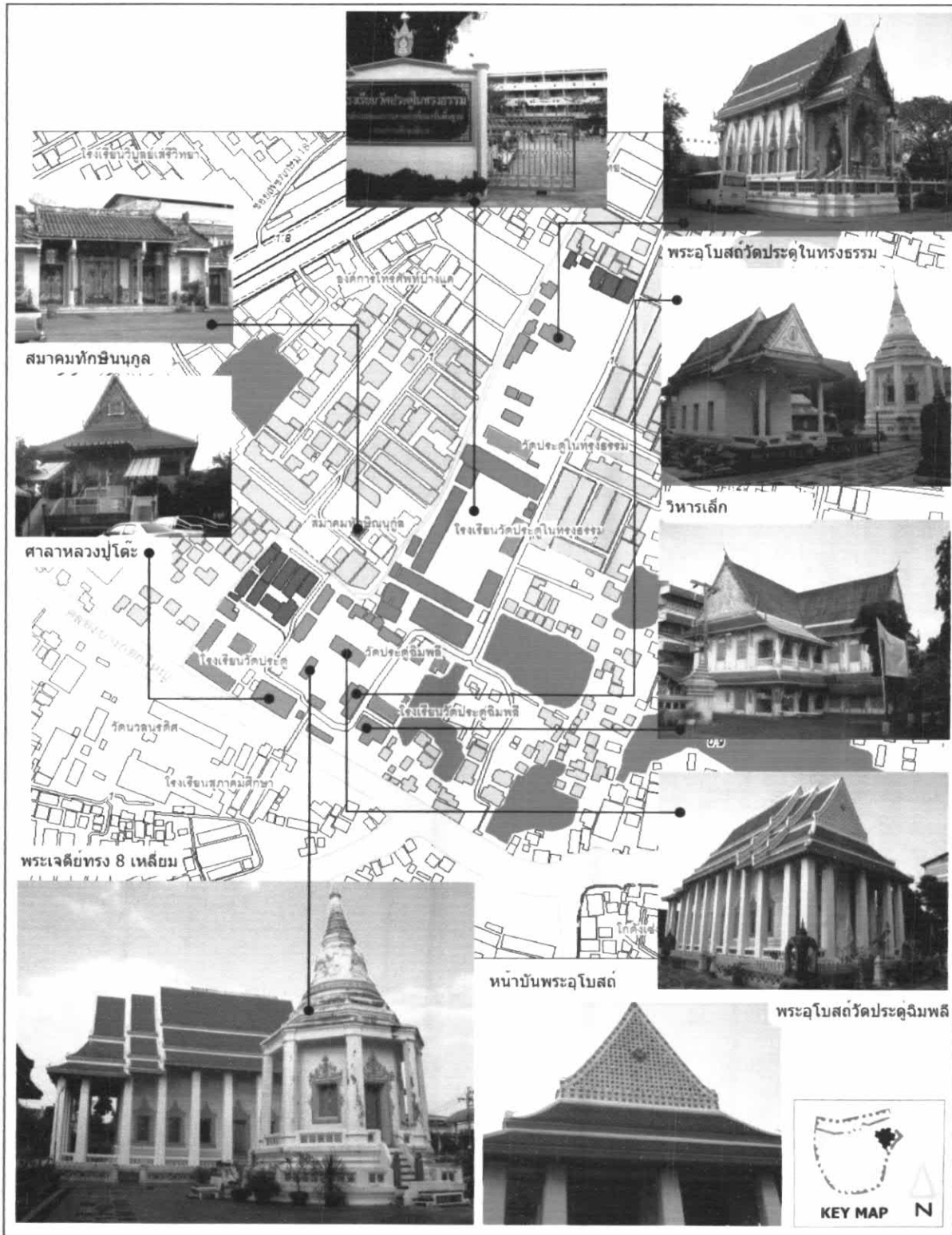
แผนที่ 6.25 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดสังข์กระจายวรวิหารและโรงเรียนฤทธิณรงค์รอน

7) บริเวณวัดประดิไพเราะในทรวงธรรม วัดประดิไพเราะและชุมชน

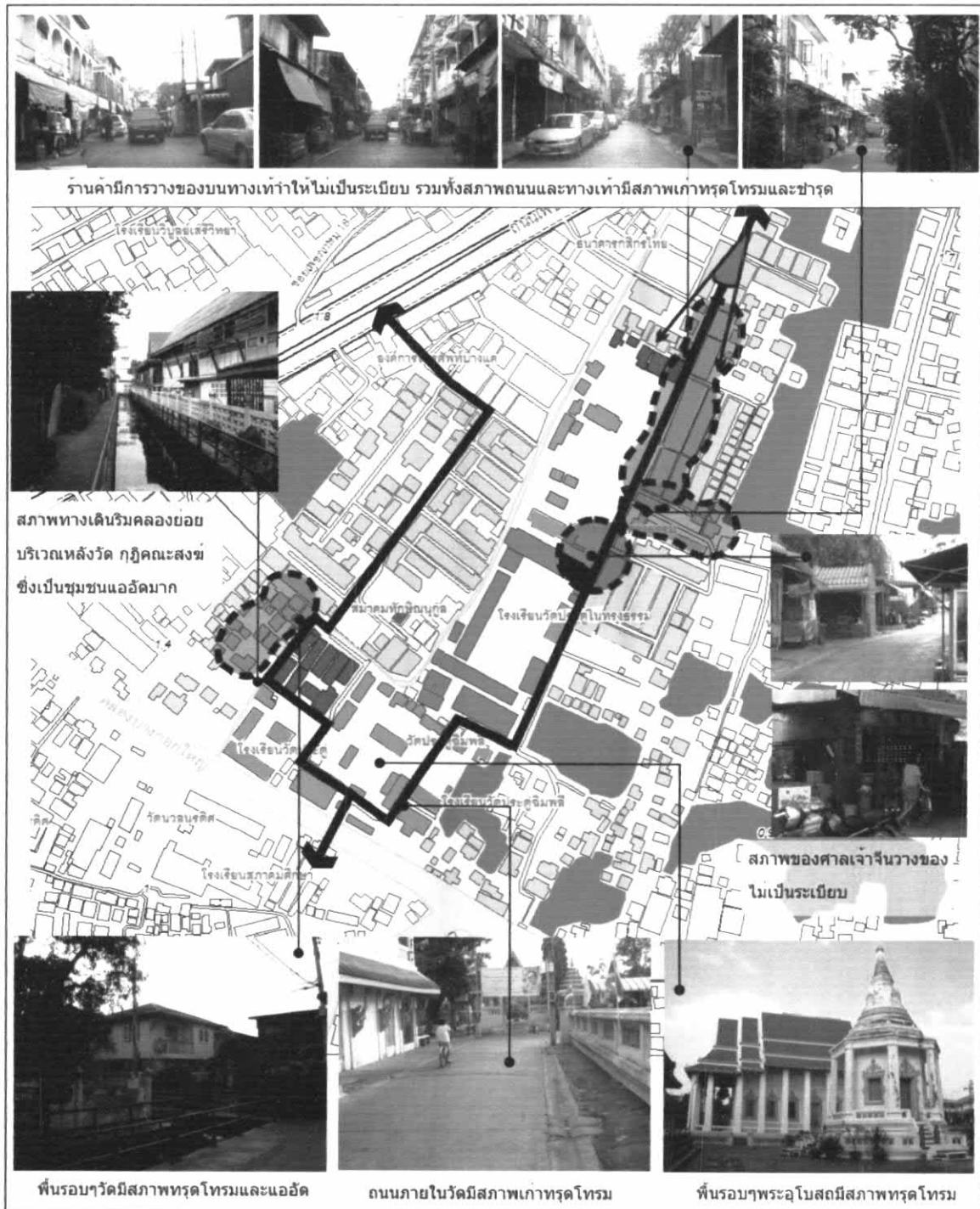
พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่เป็นพื้นที่ซึ่งฝั่งตรงข้ามเป็นที่ตั้งของ วัดนวลนรดิศ วัดปากน้ำ วัดผุนจันทร์ และมีสะพานเดินข้ามไปได้ โดยพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ตั้ง สถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดประดิไพเราะในทรวงธรรม วัดประดิไพเราะ ศาลเจ้าพ่อตก ชุมชนรอบๆ รวมทั้ง โรงเรียนวัดประดิไพเราะในทรวงธรรม โรงเรียนวัดประดิไพเราะ (แผนที่ 6.26 และ 6.27) ดังนี้

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นอนุรักษ์มากที่สุดชุมชน คือ วัดประดิไพเราะในทรวงธรรม และศาลเจ้าพ่อตก ซึ่งมี

องค์ประกอบที่สำคัญภายในวัดประดิษฐานพระพุทธรูปที่สำคัญที่สุด ได้แก่ พระอุโบสถ ศาลเจ้าพ่อตก พระวิหาร พระวิหารแปดเหลี่ยม เก๋งจีน ตามลำดับ ส่วนซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัดประดิษฐานพระพุทธรูปในทรงธรรม ที่ได้ให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญและกุฏิคณะสงฆ์ และศาลเจ้าด้านหน้าวัด ตามลำดับ ส่วนอื่นๆ ได้แก่ พื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่

แผนที่ 6.26 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดประดิษฐานพระพุทธรูปในทรงธรรม วัดประดู่พิมพลี

แผนที่ 6.27 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดประดู่ในทรงธรรม วัดประดู่ฉิมพลี

สภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่ พบว่า มีปัญหาเรื่องความเป็นระเบียบที่เกี่ยวกับอาคาร บ้านเรือน มากที่สุด ส่วนปัญหาอื่น เช่น ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิต ปัญหายาเสพติด และยังมีปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่

-ปัญหาเรื่องความไม่เป็นระเบียบบริเวณถนนทางเข้าวัดที่มีอาคารแถวที่เป็นทั้งอยู่อาศัยและใช้เป็นร้านค้าหรือสำนักงาน เนื่องจากการวางสิ่งของ ร้านค้า รถเข็นบนทางเท้า

-สภาพถนนทางเดินในชุมชนที่แคบและคดเคี้ยวไปตามซอก ซอยระหว่างบ้าน รวมทั้งทางเท้าตรงรั้ววัดด้านหน้ามีสภาพเก่า ชำรุด

-ถนนและลานรอบพระอุโบสถ พระวิหารมีสภาพเก่าและชำรุด

-พระวิหารแปดเหลี่ยมมีสภาพทรุดโทรมมาก

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ ปรับปรุงสภาพถนนภายในชุมชนและความเป็นระเบียบข้างถนนและหน้าวัดประตูในทรงธรรม (แผนที่ 6.27)

8) บริเวณวัดโพธิ์เรียงและชุมชนวัดโพธิ์เรียง

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ริมคลองมอญ โดยพื้นที่บริเวณนี้มีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมือง ได้แก่ วัดโพธิ์เรียงและชุมชนรอบๆ รวมทั้งโรงเรียนวัดโพธิ์เรียง

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นุรักษ์มากที่สุดในชุมชน คือ วัดโพธิ์เรียง ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถที่กำลังก่อสร้าง เจดีย์ มณฑปยอดเจดีย์ ศาลาการเปรียญ รวมทั้งพื้นที่ริมคลองมอญ

จากการสำรวจพื้นที่พบว่า สถานที่สำคัญภายในวัด โดยเฉพาะพระอุโบสถกำลังอยู่ในการก่อสร้างใหม่แทนของเดิม ภูมิทัศน์ค่อนข้างแห้งแล้ง ต้นไม้ใหญ่น้อย ขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ การใช้ประโยชน์ของที่ดินภายในพื้นที่วัดยังกระจายขาดการวางผัง สภาพของอาคารส่วนใหญ่เก่าทรุดโทรม โดยเฉพาะเจดีย์และมณฑปยอดเจดีย์ที่อยู่บริเวณหลังวัดริมคลองมอญ ส่วนชุมชนโดยรอบวัดบริเวณถนนทางเข้าวัดบ้านเรือนจะเป็นอาคารโครงสร้างถาวร ตึกแถว ความสูง 2-4 ชั้น ชั้นล่างทำการพาณิชย์ ในซอยย่อยจะเป็นบ้านเดี่ยวมีสภาพ

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากที่สุด ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตและยังมีปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือและความสามัคคีในชุมชน

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่

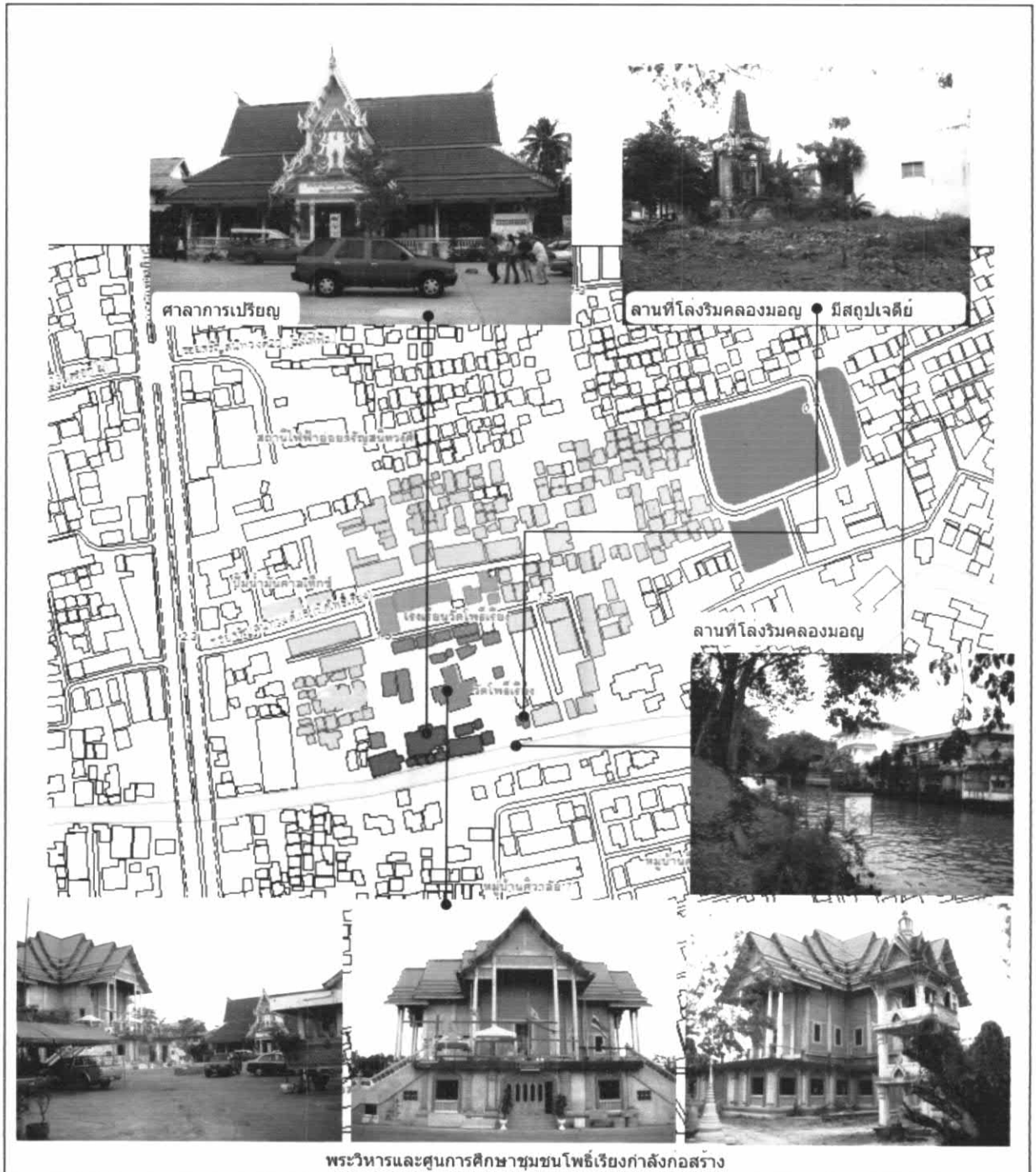
-ปัญหาเรื่องความแออัดของพื้นที่ อาคารบ้านเรือน ซึ่งจะเห็นได้ชัดตรงบริเวณด้านหน้าวัดทำให้บดบังทัศนียภาพด้านหน้าวัดและทำให้ทางเข้าดูไม่เรียบร้อย

-สภาพถนนทางเข้าวัดบริเวณปากซอยแคบรถยนต์สวนกันยาก

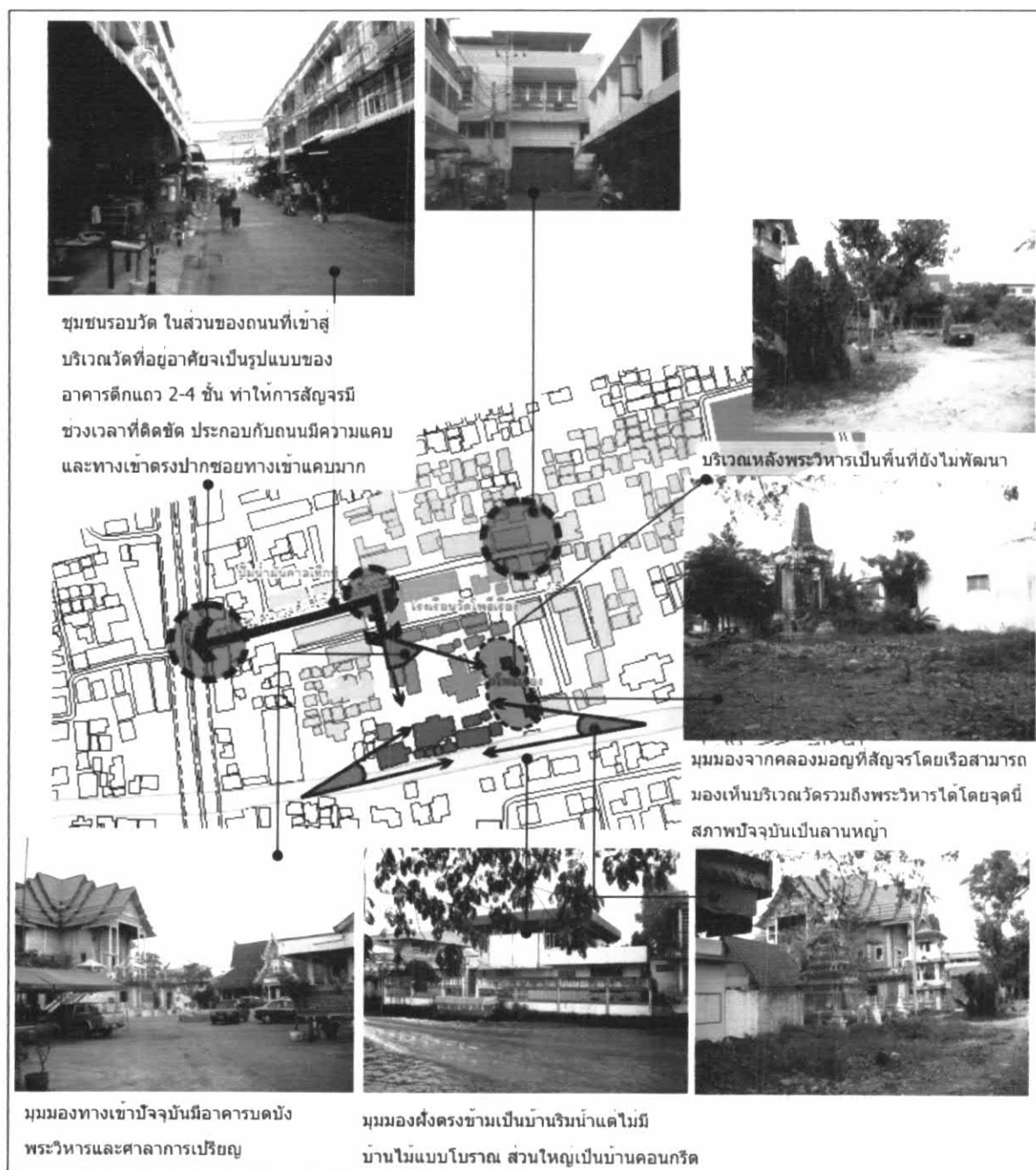
-สภาพพื้นที่ในวัดบางส่วนเป็นที่รกร้างขาดการดูแล รักษา เป็นหญ้ารก

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องการปรับปรุงมุมมองด้านหน้าและทางเข้าของวัดที่มีความไม่เป็นระเบียบและสภาพภายในวัด

จากการสรุปศักยภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.28 และ 6.29 ดังนี้

แผนที่ 6.28 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดโพธิ์เรียงและชุมชนวัดโพธิ์เรียง

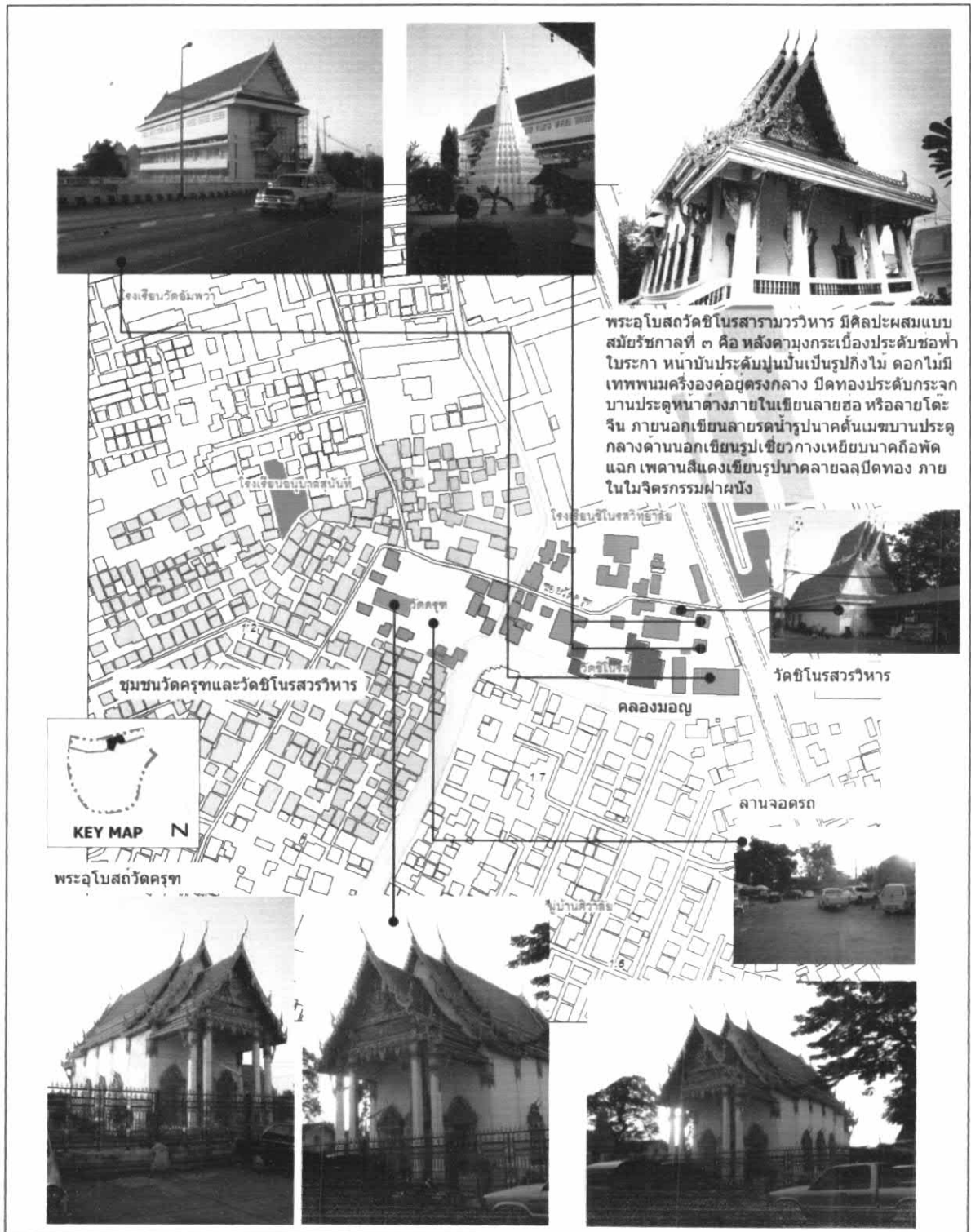
แผนที่ 6.29 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดโพธิ์เรียงและชุมชนวัดโพธิ์เรียง

9) บริเวณวัดครุฑและวัดชินนรสถ

พื้นที่วัดชินนรสถอยู่ติดถนนอิสราภาพ สามารถมองเห็นเจดีย์และพระอุโบสถได้จากถนนส่วนมุมมองจากคลองมอญไม่สามารถมองเห็นได้ ส่วนวัดครุฑต้องใช้ทางเข้าเดียวกับวัดชินนรสถแต่สามารถมองจากคลองมอญได้

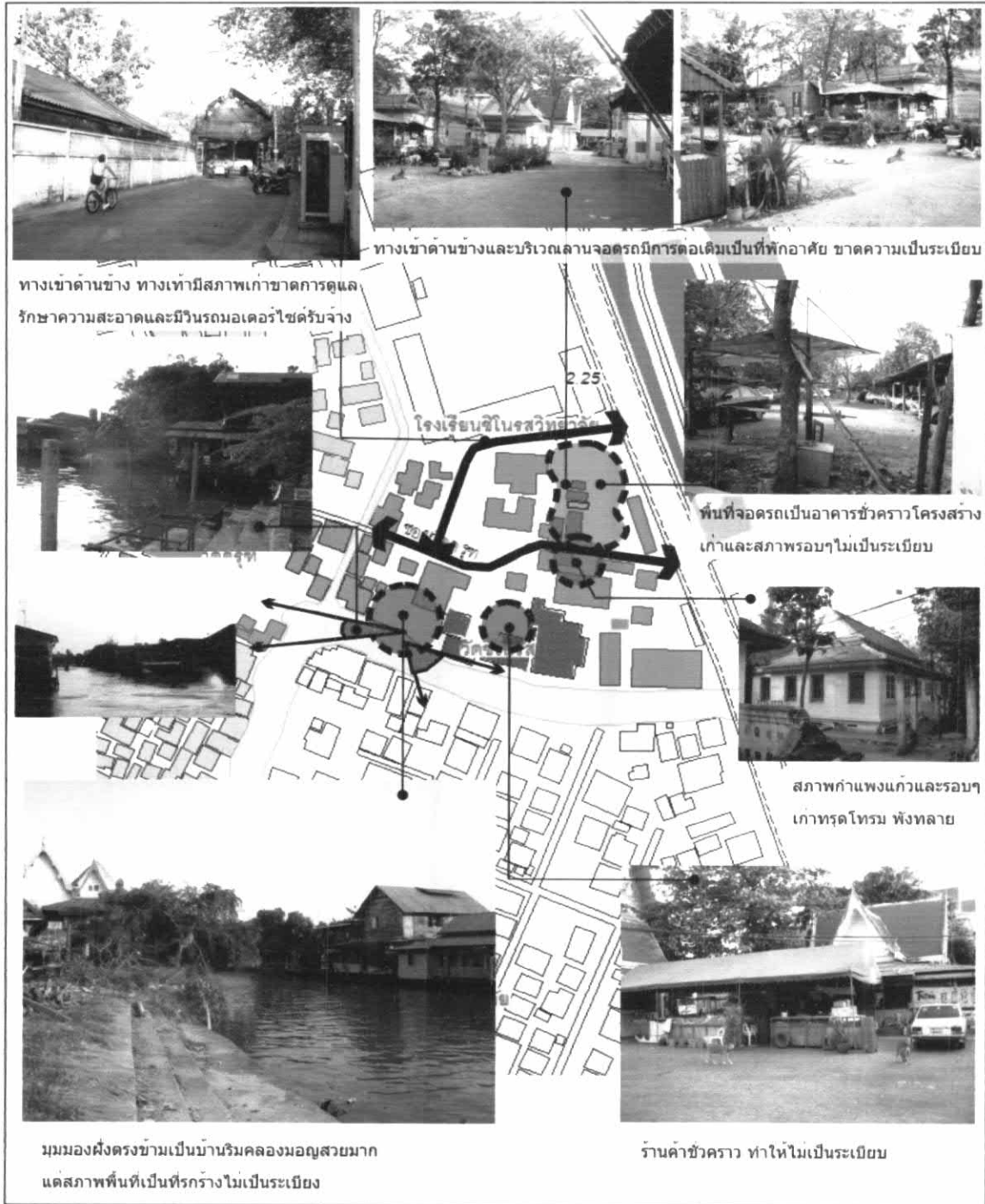
ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่เก็บจากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครั้วเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่อุรักษ์มากที่สุดชุมชน คือ วัดครุฑและวัดชินนรสถ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ

ภายในวัดครุฑ ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร ส่วนภายในวัดชินนรสถ ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร เจดีย์ ศาลาราย รวมทั้งพื้นที่ริมคลองมอญ

แผนที่ 6.30 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดครุฑและวัดชินนรสถ

สภาพปัญหาของพื้นที่วัดชินนรสถ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่ พบว่า บริเวณเขตพุทธาวาสของวัดโดยเฉพาะศาลารายและกำแพงแก้ว มีสภาพทรุดโทรมมาก และพื้นที่ลานจอดรถมีบ้านโครงสร้างชั่วคราวและวางสิ่งของเกะกะไม่เป็นระเบียบ

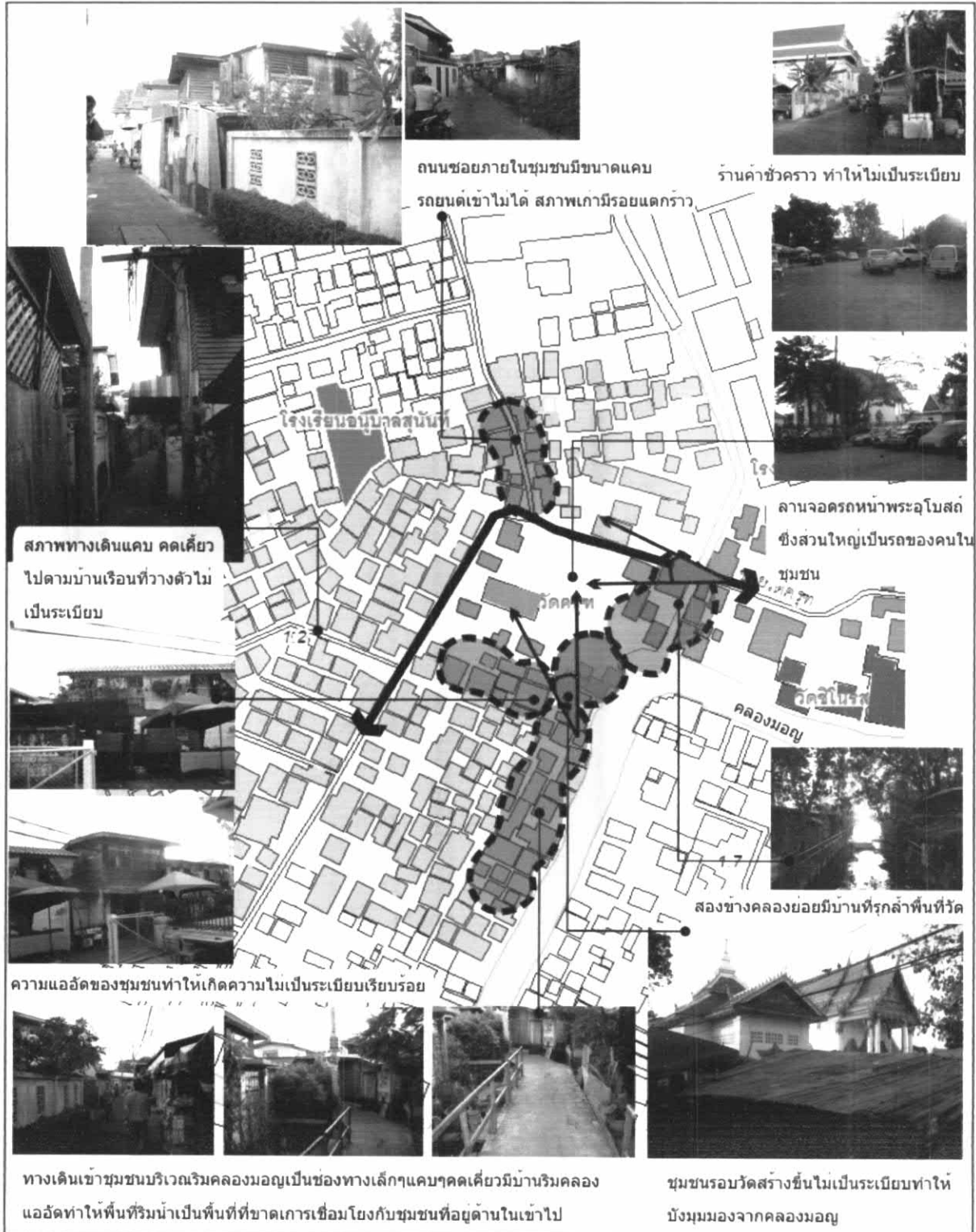

แผนที่ 6.31 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดชินนโรส

ส่วนสภาพปัญหาของวัดครุฑและชุมชน จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่ พบว่า ชุมชนมีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากที่สุด ปัญหาความแออัด และความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนรวมถึงความปลอดภัยในชีวิตมีเท่าๆ กัน สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ที่ได้จากการสำรวจ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความแออัดของชุมชนโดยรอบวัด ชุมชนริมน้ำบึงมูมมอญวัด จากคลองมอญ สภาพถนนทางเข้าวัดและถนน ซอยในชุมชนมีสภาพเก่าและชำรุดรวมทั้งสภาพพื้นที่ระหว่างวัดทั้งสองเป็นที่รกร้าง ขาดการดูแล รักษา

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติด ส่วนทางด้านการพัฒนา คือ ปรับปรุงมุมมองของวัดจากคลองที่มีความไม่เป็นระเบียบและบดบังทัศนียภาพและป้องกันการพังทลายของริมคลอง เนื่องจากสภาพทางกายภาพของคลองบริเวณนี้ คือ มีการหักมุมของทิศทางการไหลของกระแสน้ำนั่นเอง สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.32 ดังนี้

แผนที่ 6.32 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดคฤหา

10) บริเวณวัดนาคกลางและชุมชนวัดนาคกลาง

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ริมคลองมอญและถนนอรุณอมรินทร์ โดยพื้นที่บริเวณนี้มีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมือง วัดนาคกลาง และชุมชนรอบๆ รวมทั้งโรงเรียนวัดนาคกลาง และโรงเรียนทวิธาภิเศก

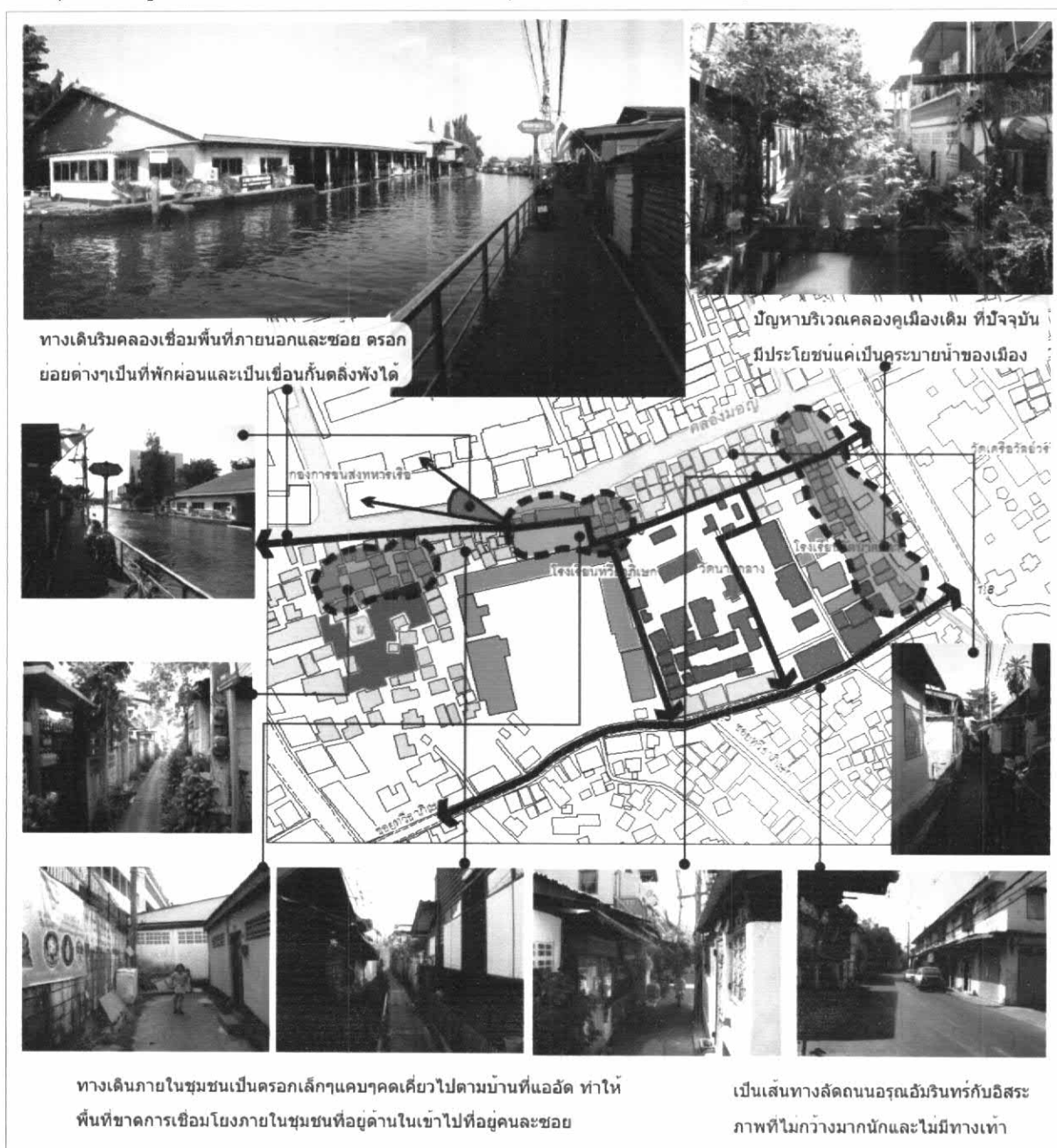
ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นุรักษ์มากที่สุดชุมชน คือ วัดนาคกลาง ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร ส่วนภายในวัดชินโรต ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร พระปรางค์คู่ ศาลาการเปรียญ รวมทั้งพื้นที่ริมคลองมอญ จากการสำรวจพื้นที่พบว่า พื้นที่วัดนาคกลางสามารถมองเห็นได้จากถนนซอยทวิธาภิเศก ซึ่งไม่สามารถมองเห็นจากริมคลองมอญเนื่องจากโดนชุมชนริมน้ำบดบัง และส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปในตรอกเล็กๆ สภาพพื้นที่จะเป็นบ้านเรือนลักษณะบ้านสวนโดยแท้จริง

แผนที่ 6.33 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดนาคกลาง

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่ พบว่า มีปัญหาเรื่องยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาเล่นการพนัน ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตเกิดขึ้นเท่าๆ กัน สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความแออัดของพื้นที่ อาคารบ้านเรือนบริเวณริมคลองมอญ สภาพถนนทางเดินที่ความกว้างแคบและคดเคี้ยวไปตามซอก ซอยระหว่างตัวบ้าน กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณหลังและข้างโรงเรียนทวิธาภิเศก บางจุดมีการชำรุด

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องความแออัด เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่เข้าไปด้านในต้องเข้าด้วยซอยแคบๆ และทางคลองมอญ สรุปลงในแผนที่ 6.34 ดังนี้

แผนที่ 6.34 แผนที่แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดนาคกลางและชุมชนวัดนาคกลาง

11) บริเวณวัดเครือวัลย์วรวิหารและชุมชนวัดเครือวัลย์วรวิหาร

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ริมคลองมอญและถนนอรุณอมรินทร์อยู่ติดกับกรมอุทการเรือ โดยพื้นที่บริเวณนี้มีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมือง วัดเครือวัลย์วรวิหารและชุมชนรอบๆ รวมทั้งกรมอุทการเรือที่อยู่ด้านข้างและด้านหลังวัด

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครัวเรือน พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นุรักษ์มากที่สุดชุมชน คือ วัดเครือวัลย์วรวิหาร ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ 3 องค์ โดยจากการสำรวจพื้นที่พบว่า วัดสามารถมองเห็นได้จากถนนอรุณอมรินทร์ แต่ไม่สามารถมองเห็นจากริมคลองมอญเนื่องจากโดนชุมชนริมน้ำบดบังรวมทั้งตัวสถานีประตุน้ำบังสายตาไว้

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาเรื่องงบประมาณในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาความแออัด ปัญหาความเสื่อมโทรมของบ้านเรือนและความปลอดภัยในชีวิตเกิดขึ้นเท่าๆกัน สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านกายภาพของพื้นที่ ได้แก่

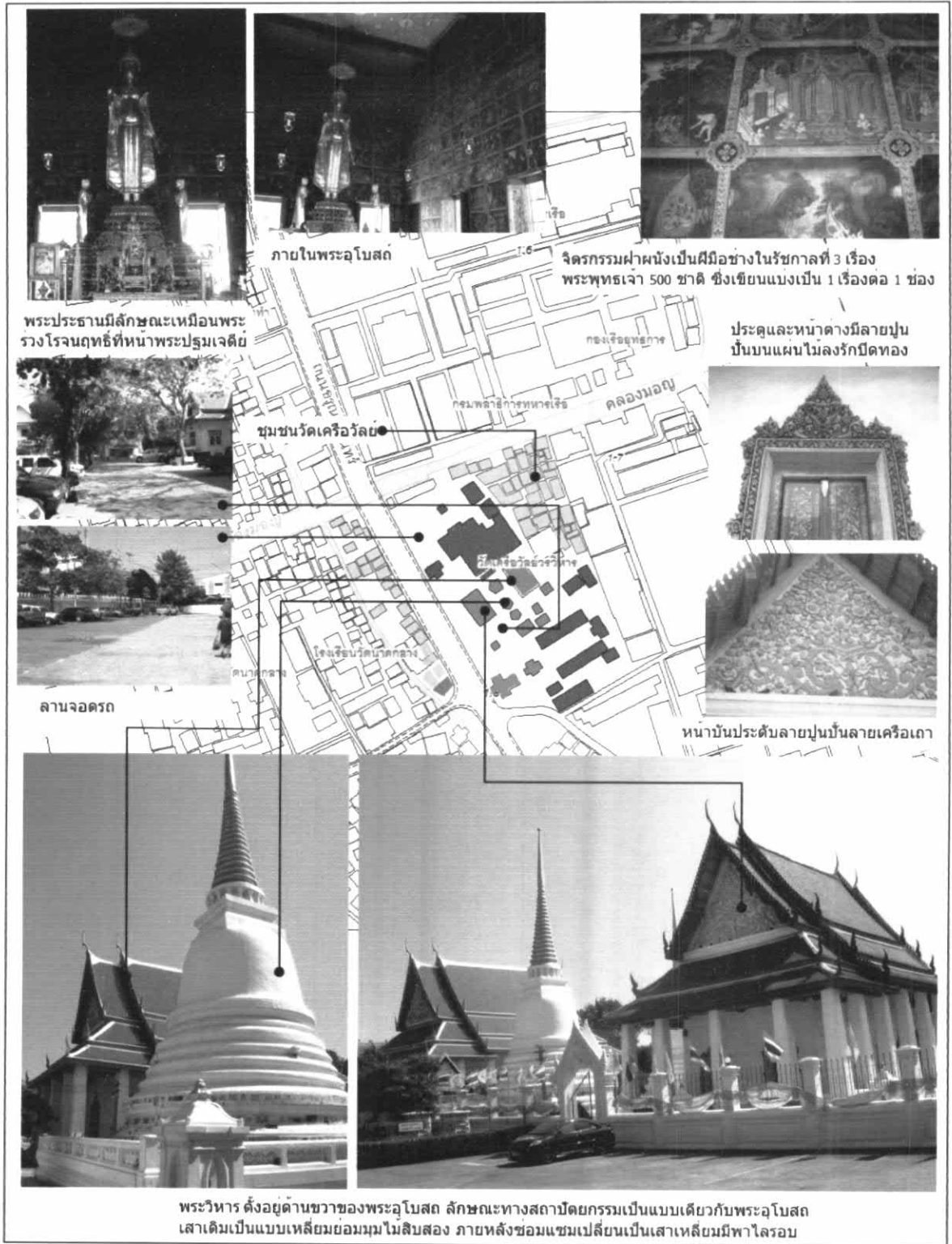
-ปัญหาเรื่องความแออัดของพื้นที่ อาคารบ้านเรือน ทั้งบริเวณริมคลองมอญและริมถนนอรุณอมรินทร์ฝั่งตรงข้ามวัด เนื่องจากพื้นที่ชุมชนทั้งหมดเป็นพื้นที่ของวัดที่ให้เช่าอยู่อาศัย ทำให้ในการปรับปรุงหรือต่อเติมบ้านเรือนต่างๆ ให้ดีขึ้น ทำได้ยากมาก

-สภาพถนนทางเดินที่ความกว้างแคบและคดเคี้ยวไปตามซอก ซอยระหว่างตัวบ้าน กระจายอยู่ทั่วชุมชน ส่วนถนนสายหลักภายในชุมชน บางจุดมีการชำรุด

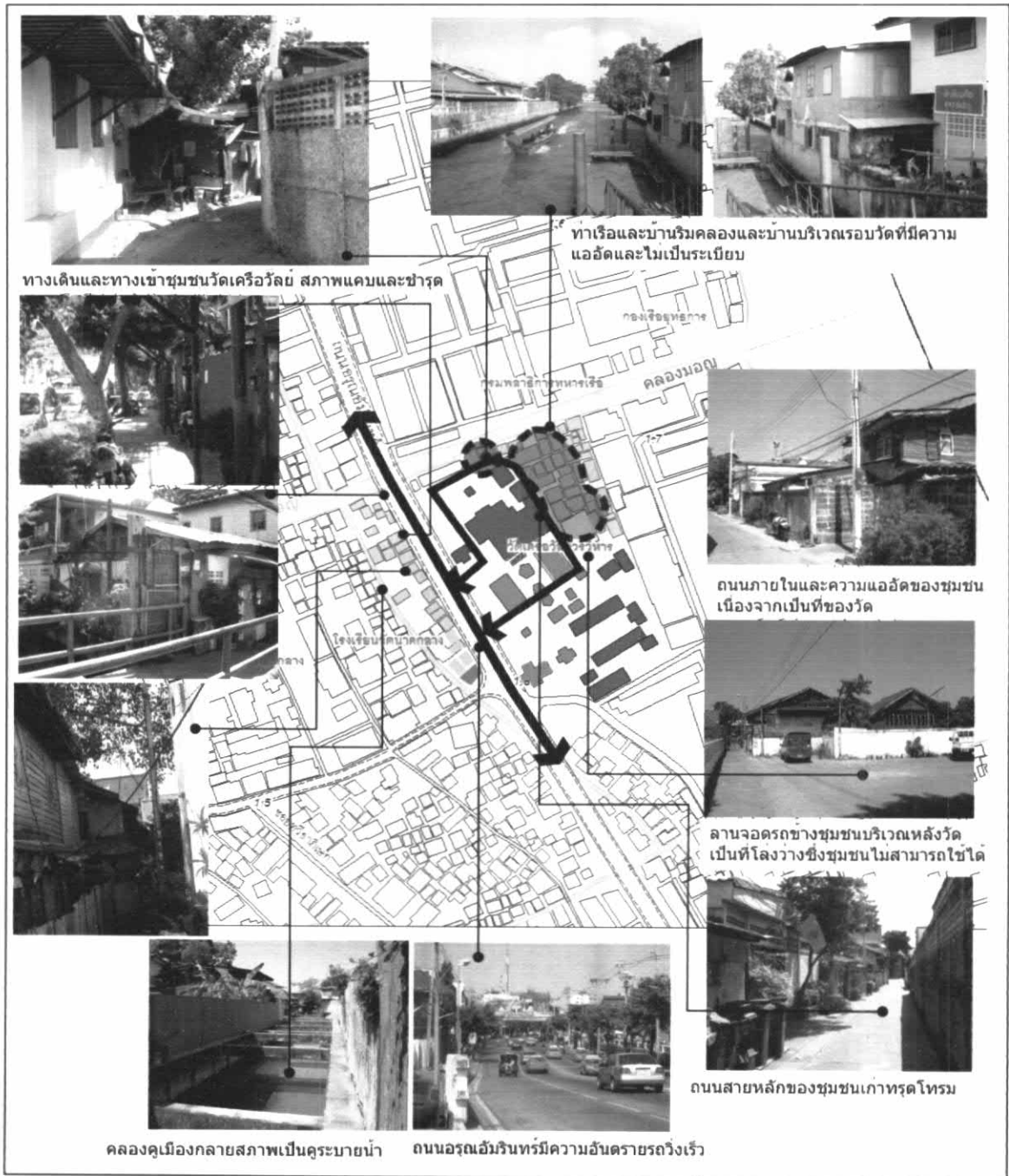
-ขาดพื้นที่ลานกิจกรรมภายในชุมชน

-ทางเข้าชุมชนที่อยู่หลังวัดสามารถเข้าได้โดยทางประตูวัดเครือวัลย์และบริเวณท่าเรือคลองมอญ ส่วนพื้นที่ชุมชนอีกส่วนหนึ่งที่อยู่ริมถนนอรุณอมรินทร์มีปัญหาเรื่องทางเท้าที่ชำรุด และเก่าทรุดโทรม

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติด กองทุนพัฒนากับชุมชน ส่งเสริมด้านอาชีพกับคนพื้นที่ ส่วนทางด้านการพัฒนา คือ การปรับปรุงถนนและต้องการพื้นที่ทำกิจกรรมทางนันทนาการ เนื่องจากปัจจุบันใช้ถนนแคบๆ ภายในชุมชนทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนทั้งหมด สามารถสรุปลงในแผนที่ 6.36 ดังนี้

แผนที่ 6.35 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดเครือวัลย์

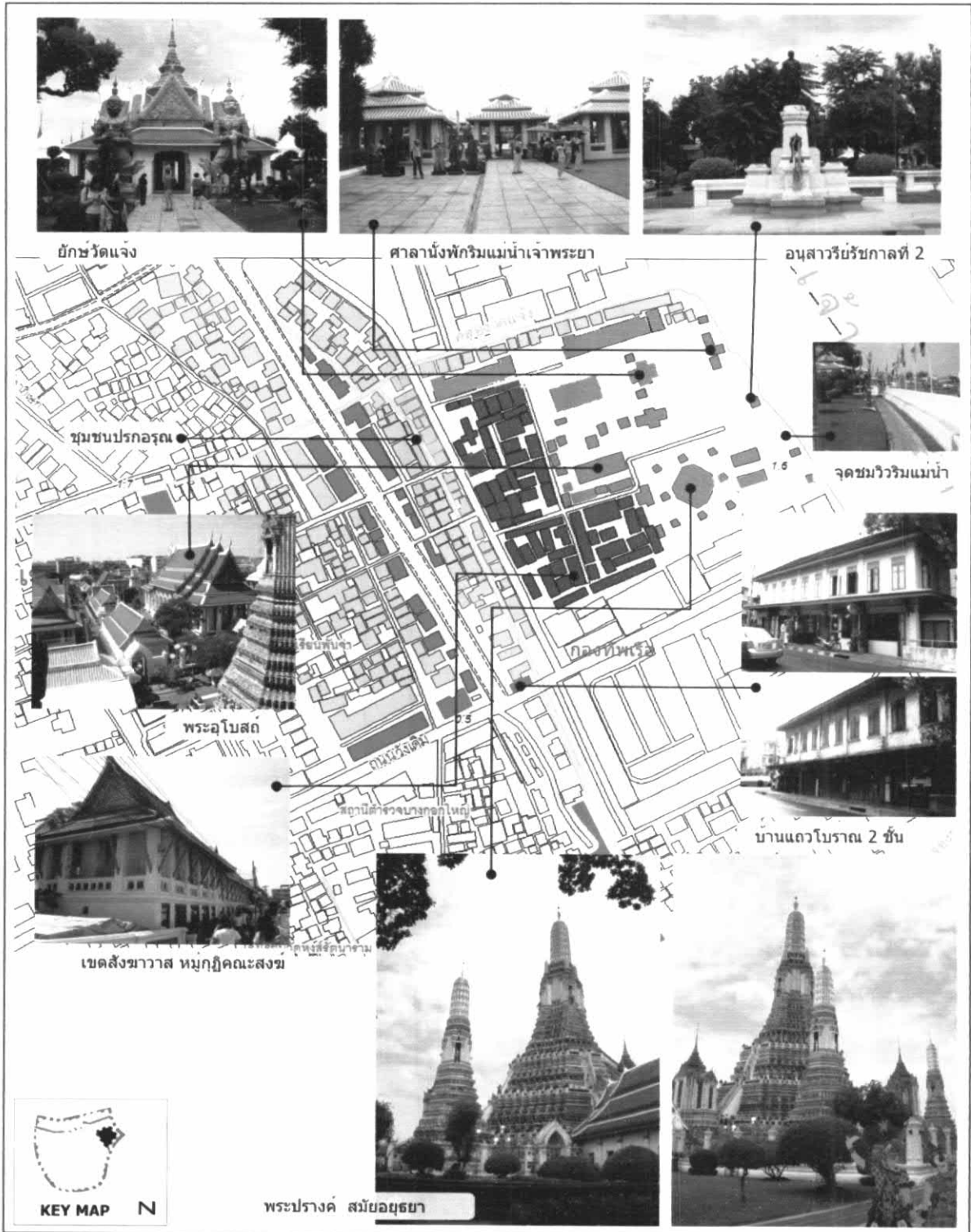
แผนที่ 6.36 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดเครือวัลย์

12) **บริเวณวัดอรุณราชวรารามและชุมชนปรกอรุณ**

พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและถนนอรุณแอมรินทร์ตัดใหม่อยู่ติดกับกองทัพเรือ บริเวณนี้เป็นพื้นที่ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากโดยเฉพาะวันหยุดหรือหน้าเทศกาล โดยพื้นที่บริเวณนี้มีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมือง วัดอรุณราชวรารามและพระปรางค์วัดอรุณ ชุมชนรอบๆวัด รวมทั้งกองทัพเรือที่อยู่ติดกัน

ด้านศักยภาพของพื้นที่ จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจศักยภาพและปัญหาของพื้นที่จากคนในพื้นที่ โดยสุ่มจำนวน 20 ครอบครัว พบว่า สถานที่สำคัญที่ควรแก่นุรักษ์มากที่สุดเ็นชุมชน คือ พระปรางค์วัดอรุณ ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญภายในวัดอรุณ

ได้แก่ พระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ 4 องค์ พระมณฑปพระพุทธรูป เป็นต้น โดยจากการสำรวจพื้นที่พบว่า เป็นวัดที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวและมีศักยภาพมากในทุกๆด้าน สามารถเชื่อมโยงไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น พระราชวังเดิม ป้อมวิไชยประสิทธิ์ สถานที่ท่องเที่ยวฝั่งพระนครด้วย

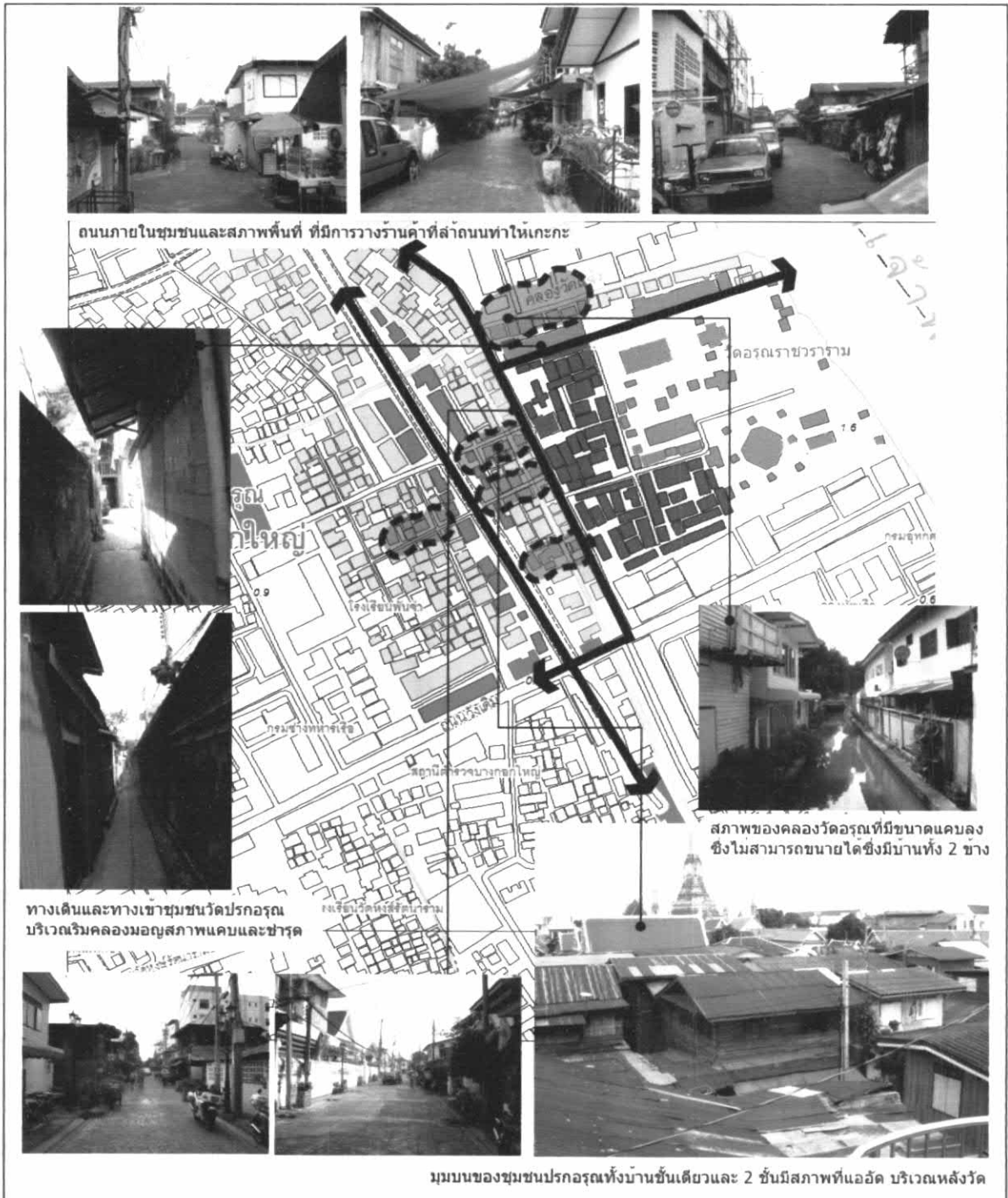

แผนที่ 6.37 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณวัดอรุณราชวรารามและชุมชนปรกอรุณ

ส่วนสภาพปัญหาของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่พบว่า มีปัญหาที่เกิดชุมชนมากที่สุด คือ ความแออัดและสภาพอาคาร บ้านเรือนที่เก่า ทวดโทรม

รองลงมาเป็นปัญหาเสาพืดและความปลอดภัยในชีวิต สำหรับปัญหาที่เกี่ยวกับด้านกายภาพของพื้นที่ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับตัวชุมชนเท่านั้น ได้แก่ ความแออัดของพื้นที่ สภาพความสกปรกของถนนทางเดินภายในชุมชน ความไม่เป็นระเบียบที่เกิดจากการวางของ ร้านค้า การต่อเติมอาคารแบบผิดระเบียบ เป็นต้น

ความต้องการของพื้นที่ จากการวิเคราะห์ความต้องการจากแบบสอบถามคนในพื้นที่ สรุปว่า ความต้องการของพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ การแก้ปัญหาหมอมองที่ไม่เป็นระเบียบ ของถนนภายในชุมชน หลังวัด และสภาพอาคารบ้านเรือนที่เก่ามากสามารถสรุปลงในแผนที่ 6.38 ดังนี้

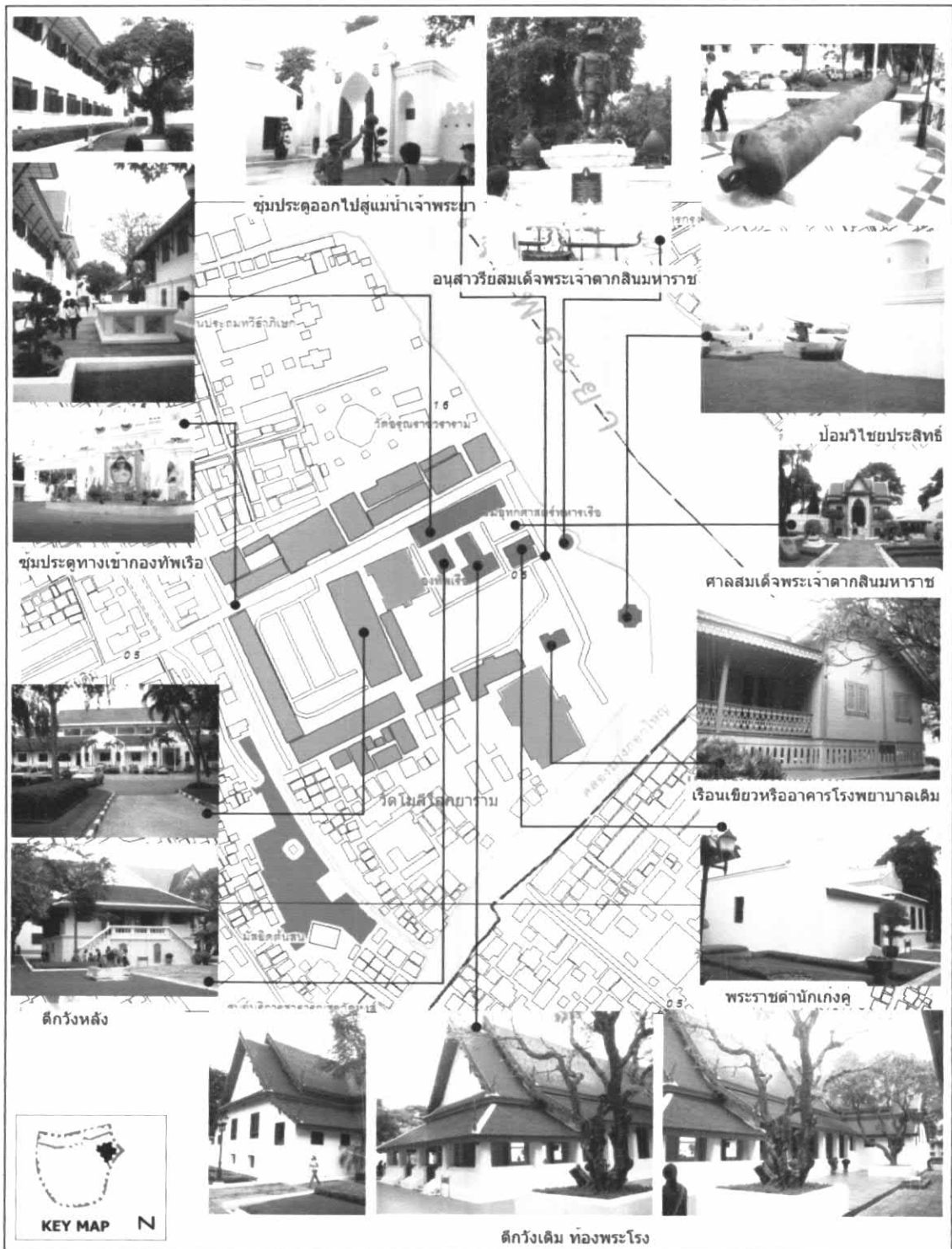

แผนที่ 6.38 แสดงสภาพปัญหาของพื้นที่บริเวณวัดอรุณราชวรารามและชุมชนปรกอรุณ

13)บริเวณกองทัพเรือ

บริเวณนี้เป็นสถานที่ราชการตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและถนนอรุณอมรินทร์ตัดใหม่อยู่ติดกับวัดอรุณราชวราราม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเช่นกัน เนื่องจากภายในกองทัพเรือนี้มีสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระราชวังเดิม พระตำหนักเก๋งคู่ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ป้อมวิไชยประสิทธิ์ รวมทั้งอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ปัญหาของพื้นที่มีน้อยมาก เนื่องจากเป็นสถานที่ราชการ ทำให้มีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี

แผนที่ 6.39 แสดงศักยภาพของพื้นที่บริเวณกองทัพเรือ

6.4.4 สรุปศักยภาพ สภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ที่กรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์ศักยภาพ สภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ทั้ง 13 พื้นที่ โดยอาศัยการวิเคราะห์จากการแบบสอบถามความต้องการอนุรักษ์และพัฒนาของชุมชน เป็นจำนวน 240 ชุด และการสำรวจพื้นที่ด้านศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ ทั้ง 13 พื้นที่ สรุปด้านศักยภาพได้ดังนี้

1. จุดพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพสูง เนื่องจากเป็นสถานที่ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูง ได้แก่ พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมเมืองที่สำคัญและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ ได้แก่ กองทัพเรือ โดยมีอาคารสำคัญตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และวัดอรุณราชวราราม โดยมีพระปรางค์วัดอรุณเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก

2. ศักยภาพของศาสนสถาน เนื่องจากอาคารทางศาสนาแต่ละศาสนามีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน อีกทั้งอาคารที่เป็นองค์ประกอบแต่ละประเภทที่มีหน้าที่การใช้สอยแตกต่างกันก็มีรูปแบบและเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันด้วย รวมถึงองค์ประกอบของตัวอาคารที่มีการตกแต่งในแต่ละส่วนของตัวอาคารก็มีความงามตามควรแก่การอนุรักษ์ อาทิเช่น ลายปูนปั้น ลายแกะสลัก ลายฉลุ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น ก็มีความแตกต่างไปตามยุคสมัยที่สร้างหรือจากอิทธิพลที่รับมาในสมัยนั้นๆ และปัจจัยอื่นๆ ทำให้ศักยภาพของศาสนสถานต่างๆ จึงมีศักยภาพสูงที่จะได้รับการอนุรักษ์ให้คงไว้และได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น

3. ศักยภาพจากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ อันได้แก่ สภาพของที่ตั้งตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกใหญ่ คลองมอญ เนื่องจากกลุ่มพื้นที่แต่ละจุด ตั้งอยู่ริมลำน้ำ ทำให้ได้เปรียบทางด้าน การเข้าถึง ด้านทัศนียภาพ สุนทรียภาพ ด้านเอกลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานชุมชน จากความได้เปรียบดังกล่าว ทำให้พื้นที่เกิดคุณค่าและเอกลักษณ์ที่ควรแก่การอนุรักษ์และพัฒนาให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ในด้านสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่แต่ละกลุ่มพื้นที่ที่สามารถสรุปประเด็นหลักๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้านกายภาพของพื้นที่ อันได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสถานที่สำคัญเกี่ยวกับความเก่าทรุดโทรม ซ้ำรูดของตัวอาคาร สถานที่ ทางสัญจรหรือองค์ประกอบอื่นๆ อันเกิดจากกาลเวลา อายุ การเข้าใช้งานของหรือ การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ หน้าที่ของอาคาร สถานที่ สภาพอากาศ ความชื้น เป็นต้น และปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนโดยรอบสถานที่สำคัญนั้นด้วย โดยสาเหตุของปัญหาที่พบจากการสำรวจส่วนใหญ่ คือ ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่รอบวัดในปัจจุบันนั้น เป็นที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของกรมศาสนาหรือไม่ก็เป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ต้องมีการเช่าอยู่คิดเป็นรายปี ส่งผลทำให้สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของตัวเองอย่างถาวร ทำให้เกิดความแออัดและความเสื่อมโทรมของสภาพอาคารบ้านเรือนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีการดูแล รักษาตามอัธยภาพ ไม่เหมือนกับบ้านเรือน

และที่ดินของตัวเอง ดังนั้นพื้นที่หรือชุมชนส่วนใหญ่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่รอบๆ วัดหรือศาสนสถานอื่นๆ จะประสบปัญหาในรูปแบบเดียวกัน

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นทางสังคมของพื้นที่ จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ทั้ง 13 กลุ่มพื้นที่ พบว่า ปัญหาทางสังคมนั้นได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านกายภาพมาบางส่วน เช่นกัน ได้แก่ สภาพความแออัด ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบและยากต่อการควบคุม ดูแล และการเอาใจใส่ จึงเกิดปัญหาที่เป็นปัญหาหลักทางสังคม ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการพนัน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันและก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ ความร่วมมือ ความสามัคคี รวมถึงปัญหาเยาวชน เป็นต้น

ส่วนด้านความต้องการของชุมชนและพื้นที่ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ความต้องการด้านการพัฒนาทางกายภาพของชุมชน ได้แก่ การแก้ปัญหาเรื่องความแออัด สภาพบ้านเรือนที่เก่าทรุดโทรม สภาพของถนนทางเดิน พื้นที่โล่งว่างทำกิจกรรมของชุมชน ซึ่งแต่ละพื้นที่มีความต้องการแตกต่างกันไปตามลักษณะของที่ตั้งและสภาพแวดล้อมโดยรอบ

2. ความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ต้องการให้ได้รับการแก้ไขมากที่สุด คือ ความต้องการแก้ปัญหาเรื่องยาเสพติด ปัญหาความยากจน การทำมาหากิน ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความต้องการให้เกิดความสามัคคีและมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตามลำดับ

จากศักยภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ จากประเด็นหลักๆ ที่ได้สรุปข้างต้นแล้ว ทำให้ทราบถึงภาพรวมของพื้นที่ศึกษาในเรื่องศักยภาพของพื้นที่และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาหาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมืองของพื้นที่ศึกษา ให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพที่สุดต่อไป